

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ

Επιτροπεία για παιδιά τα οποία στερούνται τη γονική φροντίδα

Ένα εγχειρίδιο για την ενίσχυση
των συστημάτων επιτροπείας με
σκοπό την κάλυψη των ιδιαίτερων
αναγκών των παιδιών που είναι
θύματα εμπορίας

Στο διαδίκτυο διατίθενται πολλές πληροφορίες σχετικά με τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). Η πρόσβαση στις εν λόγω πληροφορίες είναι δυνατή μέσω του δικτυακού τόπου του FRA, στη διεύθυνση <http://fra.europa.eu>.

Το παρόν έγγραφο δεν συνιστά σε καμία περίπτωση δεσμευτική ερμηνεία της παρατιθέμενης νομοθεσίας, αλλά προορίζεται να αποτελέσει ένα εύχρηστο έγγραφο αναφοράς. Δεν αντικατοπτρίζει κατ' ανάγκη, εν όλω ή εν μέρει, τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η Άμεση Ευρώπη είναι μια υπηρεσία που σας βοηθά να βρείτε απαντήσεις στα ερωτήματά σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση

**Αριθμός δωρεάν τηλεφωνικής κλήσης (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν, και οι κλήσεις είναι γενικώς δωρεάν (ενδέχεται όμως κάποιες κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ορισμένων τηλεπικοινωνιακών φορέων ή από τηλεφωνικούς θαλάμους ή ξενοδοχεία να χρεώνονται).

Φωτογραφία (εξώφυλλο και στο εσωτερικό): © Shutterstock

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχονται από το διαδίκτυο (<http://europa.eu>).

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2015

Paper	TK-01-15-636-EL-C	978-92-9239-996-2	10.2811/58650
PDF	TK-01-15-636-EL-N	978-92-9239-980-1	10.2811/02674

© Οργανισμός θεμελιωδών δικαιωμάτων της ευρωπαϊκής ένωσης, 2015

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή, σκοπούς, με αναφορά στην πηγή.

Printed in Luxembourg

ΤΥΠΩΜΕΝΟ ΣΕ ΑΝΑΚΥΚΛΩΜΕΝΟ ΧΑΡΤΙ ΧΩΡΙΣ ΧΛΩΡΙΟ (PCF)

Επιτροπεία για παιδιά τα οποία στερούνται τη γονική φροντίδα

Ένα εγχειρίδιο για την ενίσχυση των συστημάτων επιτροπείας με σκοπό την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας

Πρόλογος

Τα παιδιά που είναι ασυνόδευτα ή έχουν χωριστεί από τον κύριο υπεύθυνο για τη φροντίδα τους είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στην κακοποίηση και την εκμετάλλευση. Δικαιούνται δε ειδική προστασία.

Οι επιτρόποι αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα γνωρίσματα ενός συστήματος προστασίας των παιδιών που στερούνται το οικογενειακό τους περιβάλλον ή τη δυνατότητα εκπροσώπησης των συμφερόντων τους από τους γονείς τους, όπως μπορεί να συμβαίνει σε περιπτώσεις γονικής κακοποίησης ή παραμέλησης.

Από συγκριτική έκθεση σχετικά με την εμπορία παιδιών, την οποία δημοσίευσε ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) το 2009, αναδείχθηκαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή και εφαρμόζεται η έννοια του επιτρόπου. Επιπλέον, από συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν από τον FRA στο πλαίσιο έκθεσης που δημοσιεύθηκε το 2010 σχετικά με τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά που ζητούν άσυλο, αποκαλύφθηκε ότι η ποιότητα των υπηρεσιών και ο βαθμός προστασίας που προσφέρεται στα παιδιά στο πλαίσιο των υφιστάμενων συστημάτων επιτροπείας μπορεί να εμφανίζουν σημαντικές διαφορές ακόμη και εντός του ίδιου κράτους.

Σε αυτό το πλαίσιο διαφορετικών εθνικών πρακτικών, η οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) απαιτεί από τα κράτη μέλη να διορίζουν κηδεμόνα ή εκπρόσωπο για το παιδί που είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων μόλις αυτό χαρακτηριστεί από τις αρχές ως ασυνόδευτο, καθώς και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι δικαιούχοι της γονικής μέριμνας δεν μπορούν να διασφαλίσουν το ύψιστο συμφέρον του παιδιού και/ή να εκπροσωπήσουν το παιδί. Επίσης, στη *στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012-2016* αναγνωρίζεται ότι τα γενικά συστήματα προστασίας με άξονα το παιδί που διασφαλίζουν τον διωπηρεσιακό και τον πολυτομεακό συντονισμό έχουν καθοριστική σημασία για την αντιμετώπιση των αναγκών των διαφόρων ομάδων παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων εμπορίας. Επομένως, η έκδοση του παρόντος εγχειριδίου αποτελούσε παραδοτέο στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ.

Με το παρόν εγχειρίδιο επιδιώκεται η ενίσχυση της παιδικής προστασίας μέσω της παροχής συνδρομής στις εθνικές αρχές και σε άλλους ενδιαφερόμενους φορείς ανά την ΕΕ, για την περαιτέρω ανάπτυξη των υφιστάμενων συστημάτων επιτροπείας. Στόχος είναι να αποσαφηνιστεί ο ρόλος των επιτρόπων ως ουσιώδους συνιστώσας ενός ολοκληρωμένου συστήματος παιδικής προστασίας. Υπογραμμίζεται δε η σημασία του ρόλου των επιτρόπων και των νόμιμων εκπροσώπων στην πρόληψη

και αντιμετώπιση της κακοποίησης και της εκμετάλλευσης παιδιών καθώς και στην προστασία και τη συνδρομή παιδιών που είναι θύματα εμπορίας. Το εγχειρίδιο προάγει μια κοινή αντίληψη των κυριότερων αρχών και χαρακτηριστικών ενός συστήματος επιτροπείας. Με την παρουσίαση ενός συνόλου θεμελιωδών κοινών αρχών και βασικών προτύπων, επιδιώκεται η βελτίωση των συνθηκών για τα παιδιά που τελούν υπό επιτροπεία, και η προαγωγή του σεβασμού για τα θεμελιώδη δικαιώματά τους.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους πολυάριθμους εμπειρογνώμονες που συνέβαλαν με τις επικοινωνητικές παρατηρήσεις τους στην κατάρτιση του παρόντος εγχειριδίου.

Cecilia Malmström

*Επίτροπος Εσωτερικών
Υποθέσεων της ΕΕ*

Morten Kjaerum

*Οργανισμού Θεμελιωδών
Δικαιωμάτων της ΕΕ*

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	7
ΠΩΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15
1. Ποιος είναι επίτροπος;.....	15
2. Η επιτροπεία ως ουσιώδης συνιστώσα των συστημάτων παιδικής προστασίας	18
3. Τι καλύπτει το παρόν εγχειρίδιο;	22
4. Διακρατική συνεργασία στο πλαίσιο της παιδικής προστασίας	24
ΜΕΡΟΣ Ι – ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ	27
1. Θεμελιώδεις αρχές των συστημάτων επιτροπείας.....	27
2. Συστήματα επιτροπείας: αρχικές παράμετροι.....	30
2.1. Τι πρέπει να προβλέπεται στο πλαίσιο της νομοθεσίας και/ή της πολιτικής;.....	30
2.2. Ένα ενιαίο σύστημα επιτροπείας για όλα τα παιδιά;.....	31
2.3. Καθεστώς απασχόλησης των επιτρόπων: επαγγελματίες ή εθελοντές;.....	34
2.4. Ποιος μπορεί να ασκεί καθήκοντα επιτρόπου;	35
2.5. Διορισμός συγγενών ως επιτρόπων υπό συνθήκες που περιλαμβάνουν εμπορία παιδιών	40
2.6. Εκπρόσωποι και/ή νόμιμοι εκπρόσωποι.....	41
2.7. Νομικές συμβουλές και νομική συνδρομή	42
3. Διαχείριση του δικτύου επιτρόπων	44
3.1. Αρμόδια για την επιτροπεία αρχή.....	44
3.2. Κατάρτιση κατευθυντήριων γραμμών για επιτρόπους	44
3.3. Συντονισμός και συνεργασία με άλλους οργανισμούς και αρχές.....	47
3.4. Διαχείριση υποθέσεων.....	48
3.5. Κατάρτιση	51
3.6. Υποστήριξη για επιτρόπους	57
3.7. Μηχανισμοί επανεξέτασης και εποπτείας	58

4.	Ορισμός επιτρόπου για το παιδί.....	61
4.1.	Πότε πρέπει να διορίζεται επιτροπος;.....	62
4.2.	Ποια είναι η καλύτερη διαδικασία για τον ορισμό επιτρόπου για ένα παιδί;.....	63
4.3.	Πότε λήγει η επιτροπεία;.....	70
4.4.	Πότε πρέπει να πραγματοποιείται αλλαγή επιτρόπου;.....	73

ΜΕΡΟΣ II – ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ..... 75

5.	Διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού	81
6.	Προαγωγή της ασφάλειας και της ευημερίας του παιδιού	83
6.1.	Αξιολόγηση κινδύνου	84
6.2.	Αξιολόγηση ατομικών αναγκών	89
6.3.	Στήριξη του παιδιού όσον αφορά τη διατήρηση οικογενειακών δεσμών.....	92
6.4.	Κατάλληλο βιοτικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης κατάλληλης στέγης και υλικής συνδρομής.....	93
6.5.	Υγειονομική περίθαλψη.....	95
6.6.	Εκπαίδευση και κατάρτιση.....	97
7.	Διευκόλυνση της συμμετοχής του παιδιού.....	99
8.	Λειτουργία συνδέσμου μεταξύ του παιδιού και άλλων	102
9.	Συμβολή στην εξεύρεση μόνιμης λύσης για το μείζον συμφέρον του παιδιού	103
9.1.	Επαναπατριsmός και επιστροφή	105
9.2.	Ένταξη στη χώρα υποδοχής	109
10.	Άσκηση νομικής εκπροσώπησης και στήριξη του παιδιού σε νομικές διαδικασίες	111
10.1.	Διαδικασίες εκτίμησης της ηλικίας.....	113
10.2.	Διαδικασίες για τις άδειες διαμονής	114
10.3.	Διαδικασίες διεθνούς προστασίας.....	116
10.4.	Αποζημίωση και αποκατάσταση.....	119
10.5.	Αστικές διαδικασίες.....	120
10.6.	Ποινικές διαδικασίες.....	121
10.7.	Αστυνομικές έρευνες.....	124

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ 125

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 127

Κατάλογος συντομογραφιών

ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών)
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΣΔΠ	Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού
SCEP	Ευρωπαϊκό πρόγραμμα για τα παιδιά που έχουν χωριστεί από την οικογένειά τους (Separated Children in Europe Programme)
UNHCR	Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες
UNICEF	Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά

Πώς χρησιμοποιείται το παρόν εγχειρίδιο

Στόχος του παρόντος εγχειριδίου είναι η υποστήριξη των δημόσιων λειτουργιών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που είναι αρμόδιοι ή συμμετέχουν στην επιτροπεία και τη νομική εκπροσώπηση παιδιών σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο συγκρότησης και λειτουργίας των εθνικών συστημάτων επιτροπείας και επισημαίνει τα κυριότερα καθήκοντα που πρέπει να ασκεί ένας επίτροπος. Στόχος του εγχειριδίου είναι επίσης να προαγάγει, με τον τρόπο αυτό, μια κοινή αντίληψη της λειτουργίας και του ρόλου που επιτελούν οι επίτροποι και οι νόμιμοι εκπρόσωποι στην ΕΕ ως ουσιασθή συνιστώσα των συστημάτων παιδικής προστασίας. Αυτή, με τη σειρά της, θα συμβάλει στην προαγωγή μιας κοινής αντίληψης των κυριότερων αρχών και χαρακτηριστικών ενός συστήματος επιτροπείας. Η εν λόγω κοινή αντίληψη θα βοηθήσει στην τυποποίηση του επιπέδου προστασίας που παρέχεται στα παιδιά σε ολόκληρη την ΕΕ.

Η παρεχόμενη καθοδήγηση απευθύνεται πρωτίστως σε δημόσιους λειτουργούς και επιτρόπους στα κράτη μέλη της ΕΕ. Μπορεί επίσης να εφαρμοστεί εν γένει σε συστήματα νομικής εκπροσώπησης παιδιών σε ειδικές διαδικασίες (όπως οι διαδικασίες ασύλου), ακόμη και αν ο νόμιμος εκπρόσωπος ενεργεί απλώς συμπληρωματικά λόγω της περιορισμένης δικαιοπρακτικής ικανότητας του παιδιού στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης διαδικασίας και, συνεπώς, δεν είναι υπεύθυνος για το πλήρες φάσμα των καθηκόντων που κατά κανόνα ανατίθενται σε έναν επίτροπο.

Το παρόν εγχειρίδιο δεν πραγματεύεται τον διορισμό δικηγόρων που παρέχουν δωρεάν νομική συνδρομή σε παιδιά στο πλαίσιο ειδικών αστικών, ποινικών ή διοικητικών διαδικασιών. Επιπλέον, δεν ασχολείται ούτε με τα πρόσωπα που είναι επιφορτισμένα με την καθημερινή φροντίδα του παιδιού.

Το εγχειρίδιο διαρθρώνεται σε τρία μέρη.

- Στην **εισαγωγή** παρέχονται βασικές πληροφορίες σχετικά με τους τομείς που καλύπτει το εγχειρίδιο και τον συνολικό ρόλο του επιτρόπου. Γίνεται επίσης αναφορά στα εθνικά συστήματα παιδικής προστασίας που έχουν συγκροτηθεί για την κάλυψη των αναγκών διαφόρων κατηγοριών παιδιών.
- Στο **μέρος I** του εγχειριδίου παρουσιάζονται οι θεμελιώδεις αρχές των συστημάτων επιτροπείας και παρέχεται καθοδήγηση όσον αφορά τη διαχείριση και την ενίσχυση των συστημάτων επιτροπείας. Απευθύνεται στους φορείς χάραξης πολιτικής, οι οποίοι αναπτύσσουν το εθνικό πλαίσιο για τη διαχείριση και την ενίσχυση του συστήματος επιτροπείας στη χώρα τους, καθώς και στις εθνικές αρχές στις οποίες ανατίθενται αρμοδιότητες επιτροπείας. Στη συνέχεια περιγράφονται οι διαδικασίες διορισμού και η διάρκεια της επιτροπείας.

- Στο **μέρος II** επεξηγούνται τα καθήκοντα του επιτρόπου. Απευθύνεται πρωτίστως στους επιτρόπους και στους αρμόδιους για την εποπτεία του έργου αυτών.

Το εγχειρίδιο, το οποίο καταρτίστηκε από κοινού από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ανταποκρίνεται σε αίτημα που διατυπώθηκε στη *στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016*. Διάφορες πηγές δικαίου της ΕΕ, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) της ΕΕ, το κεκτημένο της ΕΕ για το άσυλο, η οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ) της ΕΕ και η οδηγία για τη σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών (2011/93/ΕΕ), περιέχουν διατάξεις που αναφέρονται στην κηδεμονία ή τη νομική εκπροσώπηση των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα. Τα πλήρη στοιχεία των εν λόγω πηγών παρατίθενται στο [παράρτημα 1](#). Βλέπε πίνακες 1, 2 και 3 για μια επισκόπηση των διατάξεων αυτών που περιέχονται στο δίκαιο της ΕΕ, καθώς και των διατάξεων άλλων συναφών ευρωπαϊκών ή διεθνών πράξεων και εγγράφων. Ωστόσο, οι εν λόγω διατάξεις δεν παρέχουν συνολική καθοδήγηση σχετικά με τα αναγκαία χαρακτηριστικά και τα καθήκοντα ενός επιτρόπου. Σκοπός του παρόντος εγχειριδίου είναι να καλύψει το κενό αυτό.

Στο παρόν εγχειρίδιο υιοθετείται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση με επίκεντρο το παιδί. Στον πυρήνα του βρίσκεται η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών (του ΟΗΕ) για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ), οι διατάξεις της οποίας ισχύουν για όλα τα παιδιά χωρίς διακρίσεις. Στο εγχειρίδιο προτείνεται η κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών και δικαιωμάτων των παιδιών που έχουν χαρακτηριστεί ή εικάζεται ότι είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων με προσαρμογή, όπου απαιτείται, των συστημάτων επιτροπείας που έχουν συγκροτηθεί για όλα τα παιδιά που χρειάζονται επίτροπο. Μεγάλο μέρος του παρόντος εγχειριδίου περιέχει προτάσεις που είναι κοινές για όλα τα καθεστώτα επιτροπείας, ανεξαρτήτως του αν αφορούν παιδί το οποίο είναι θύμα εμπορίας ή όχι. Ο καλύτερος τρόπος προαγωγής των δικαιωμάτων και της ευημερίας ενός παιδιού που είναι θύμα εμπορίας είναι η τήρηση κοινών αρχών και διασφαλίσεων σε όλα τα συστήματα επιτροπείας –όπως η ανεξαρτησία του επιτρόπου ή η απουσία σύγκρουσης συμφερόντων– σε συνδυασμό με γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με το ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων. Επομένως, το παρόν εγχειρίδιο αποθαρρύνει τη θέσπιση χωριστών συστημάτων επιτροπείας που ασχολούνται μόνο με παιδιά τα οποία είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων. [Στην ενότητα 3 της εισαγωγής](#) διευκρινίζονται οι περιπτώσεις καθεστώτων επιτροπείας που καλύπτονται από το εγχειρίδιο και εκείνες που δεν καλύπτονται από αυτό.

Τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα για τα δικαιώματα του παιδιού και για την προστασία και παροχή βοήθειας στα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας αποτέλεσαν το σημείο αφετηρίας για το παρόν εγχειρίδιο. Στο εγχειρίδιο συγκεντρώνονται

διατάξεις από νομικά δεσμευτικά κείμενα, όπως η ΣΔΠ και το δίκαιο της ΕΕ, καθώς και μη δεσμευτικά κείμενα, τα οποία παρέχουν έγκυρη καθοδήγηση και συστάσεις. Οι νομικές πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για τη σύνταξη του εγχειριδίου παρατίθενται στο παράρτημα 1. Στο παράρτημα 2 περιλαμβάνεται συμπληρωματική βιβλιογραφία και συνιστάται στον αναγνώστη να τη συμβουλευθεί. Κατά τη σύνταξη του εγχειριδίου, ελήφθησαν επίσης υπόψη πορίσματα από προηγούμενες έρευνες του FRA σχετικά με τα παιδιά που έχουν χωριστεί από την οικογένειά τους και σχετικά με την εμπορία παιδιών. Τα υφιστάμενα νομικά πρότυπα μεταφράζονται σε πρακτική καθοδήγηση με συλλογή και σύγκριση πληροφοριών, μέσω δευτερογενούς έρευνας βάσει βιβλιογραφίας, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη της ΕΕ διαχειρίζονται τα συστήματα επιτροπείας. Ο FRA θα δημοσιεύσει χωριστά μια συγκριτική επισκόπηση της εν λόγω έρευνας, η οποία θα καλύπτει και τα 28 κράτη μέλη.

Το προσχέδιο του εγχειριδίου συζητήθηκε από ομάδα εμπειρογνομόνων σε συνεδρίαση που διοργανώθηκε από τον FRA στις εγκαταστάσεις του τον Νοέμβριο του 2013. Η ομάδα απαρτιζόταν από εκπροσώπους συναφών ευρωπαϊκών και διεθνών οργανισμών και μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ), καθώς και από επιλεγμένους επαγγελματίες και εκπροσώπους των αρμόδιων αρχών σε εθνικό επίπεδο. Τα πρόσωπα αυτά επιλέχθηκαν για να εκπροσωπήσουν διαφορετικά εθνικά συστήματα επιτροπείας και διαφορετικές καταστάσεις που ισχύουν στην πράξη. Τη γνώμη τους κατέθεσαν εγγράφως και άλλοι ενδιαφερόμενοι που εργάζονται στον τομέα της παιδικής προστασίας και της εμπορίας παιδιών. Τέλος, το προσχέδιο κοινοποιήθηκε στους εκπροσώπους των κρατών μελών προς υποβολή σχολίων, μέσω της άτυπης ομάδας εμπειρογνομόνων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα δικαιώματα του παιδιού.

Προκειμένου να διευκολυνθεί ο αναγνώστης στην εύρεση συναφών νομικών πηγών σχετικά με κάποιο συγκεκριμένο θέμα που καλύπτεται στο παρόν εγχειρίδιο, οι πηγές παρατίθενται με μπλε χρώμα και έντονους χαρακτήρες στην αντίστοιχη παράγραφο.

Το εγχειρίδιο περιλαμβάνει επίσης παραδείγματα ελπιδοφόρων πρακτικών που εντοπίστηκαν στα κράτη μέλη της ΕΕ και που παρέχουν στους φορείς χάραξης πολιτικής και στους επαγγελματίες προτάσεις για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προκλήσεων. Το μέρος που αφορά τα καθήκοντα των επιτρόπων περιέχει καταλόγους σημείων ελέγχου σχετικά με τις πιθανές ενέργειες στις οποίες μπορεί να χρειαστεί να προβούν οι επιτροπαι για να προαγάγουν το μείζον συμφέρον του παιδιού στους διάφορους τομείς της ζωής του.

Στο πλαίσιο κειμένου που ακολουθεί επεξηγείται η ορολογία που χρησιμοποιείται στο παρόν εγχειρίδιο. Για ορισμένους όρους, συμπεριλαμβανομένου και του όρου «επίτροπος», δεν υπάρχει ένας από κοινού συμφωνηθείς ορισμός.

ΒΑΣΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ

Θύμα εμπορίας ανθρώπων: Ως «θύμα εμπορίας ανθρώπων» νοείται φυσικό πρόσωπο που έχει αποτελέσει αντικείμενο εμπορίας ανθρώπων όπως ορίζεται στο άρθρο 2 της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων της ΕΕ (2011/36/ΕΕ).

Εμπορία ανθρώπων: Στην οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων της ΕΕ (2011/36/ΕΕ), ως «εμπορία ανθρώπων» ορίζεται «η πρόσληψη, μεταφορά, διακίνηση, στέγαση ή υποδοχή προσώπων, συμπεριλαμβανομένης και της ανταλλαγής ή της μεταβίβασης εξουσίας επί των προσώπων αυτών, με την απειλή της χρήσης ή τη χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, απάτη, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με πληρωμή ή αποδοχή χρημάτων ή άλλων απολαβών για την εξασφάλιση της συναινέσεως προσώπου κατέχοντος εξουσία επί ενός άλλου, με σκοπό εκμετάλλευσής».

Εκμετάλλευση: «Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την εκμετάλλευση της εκπόρευσης άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την καταναγκαστική παροχή εργασίας ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της παιδείας, τη δουλεία ή άλλες πρακτικές παρεμφερείς προς τη δουλεία, την οικιακή δουλεία, την εκμετάλλευση εγκληματικών δραστηριοτήτων ή την αφαίρεση οργάνων.»

Όταν η εν λόγω πράξη «αφορά παιδί, συνιστά αξιόποινη πράξη εμπορίας ανθρώπων ακόμη και εάν δεν έχουν χρησιμοποιηθεί τα μέσα που προσδιορίζονται στην παράγραφο 1».

Οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ), άρθρο 2

Παιδί: Ως «παιδί» νοείται «κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των 18 ετών».

Οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ), άρθρο 2 παράγραφος 6· βλέπε επίσης ΣΔΠ, άρθρο 1

«Σε περίπτωση αβεβαιότητας όσον αφορά την ηλικία του [θύματος] και όταν υπάρχουν λόγοι να πιστεύεται ότι πρόκειται περί παιδιού, το εν λόγω πρόσωπο [πρέπει] να θεωρείται κατά τεκμήριο παιδί και να αποκτά άμεση πρόσβαση σε συνδρομή, στήριξη και προστασία.»

Οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ), άρθρο 13 παράγραφος 2

Ασυνόδευτο παιδί: Ως «ασυνόδευτος ανήλικος» νοείται το παιδί «που φτάνει στο έδαφος των κρατών μελών χωρίς να συνοδεύεται από ενήλικο υπεύθυνο για αυτό σύμφωνα με το νόμο ή την πρακτική του οικείου κράτους μέλους, και εφόσον κανένας ενήλικος δεν ασκεί στην πράξη την επιμέλειά του· ο όρος καλύπτει και [το παιδί] που αφέρθηκε ασυνόδευτο κατόπιν της εισόδου του στο έδαφος των κρατών μελών.»

Οδηγία για την αναγνώριση (2011/95/ΕΕ), άρθρο 2 εδάφιο 1β)

Παιδί που έχει χωριστεί από την οικογένειά του: Τα «χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά» είναι παιδιά που έχουν αποχωριστεί από τους δύο γονείς τους ή από τον προηγούμενο υπεύθυνο κατά το νόμο ή το έθιμο για την επιμέλειά τους ενήλικα, αλλά όχι κατ' ανάγκη από άλλους συγγενείς τους. Κατά συνέπεια, μπορεί να πρόκειται για παιδιά που συνοδεύονται από άλλα ενήλικα μέλη της οικογένειάς τους.

Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 CRC/GC/2005/6 και Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών (Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την εναλλακτική φροντίδα) A/HRC/11/L.13, παράγραφος 8

Στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα για τα παιδιά που έχουν χωριστεί από την οικογένειά τους (SCEP) χρησιμοποιείται η φράση «χωρισμένα από την οικογένειά τους» αντί της λέξης «ασυνόδευτα» επειδή ορίζει με μεγαλύτερη ακρίβεια το ουσιαστικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά αυτά, δηλαδή ότι στερούνται τη φροντίδα και την προστασία των γονέων τους ή του κύριου υπεύθυνου για τη φροντίδα τους και, ως εκ τούτου, υφίστανται τις κοινωνικές και ψυχολογικές συνέπειες του αποχωρισμού αυτού. Στο παρόν εγχειρίδιο, ο όρος «ασυνόδευτα» χρησιμοποιείται τόσο για τα ασυνόδευτα όσο και/ή για τα χωρισμένα από τις οικογένειές τους παιδιά, για λόγους εναρμόνισης με τον όρο «ασυνόδευτα» που χρησιμοποιείται στο δίκαιο της ΕΕ και προς αποφυγή τυχόν σύγχυσης ή ασυνέπειας.

Επίτροπος: Ο επίτροπος είναι ανεξάρτητο πρόσωπο που διασφαλίζει το μείζον συμφέρον και τη συνολική ευημερία του παιδιού και προς τούτο συμπληρώνει την περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα του παιδιού. Ο επίτροπος ενεργεί ως νόμιμος αντιπρόσωπος του παιδιού σε όλες τις διαδικασίες κατά τον ίδιο τρόπο που ένας γονέας αντιπροσωπεύει το παιδί του.

Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 CRC/GC/2005/6 και Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την εναλλακτική φροντίδα A/HRC/11/L.13

Εκπρόσωπος (αναφέρεται ενίοτε και ως νόμιμος εκπρόσωπος): Ως «εκπρόσωπος» νοείται «πρόσωπο ή οργάνωση που έχει οριστεί από τις αρμόδιες αρχές με καθήκον να συνδράμει και να αντιπροσωπεύει ασυνόδευτο [παιδί] σε διαδικασίες [διεθνούς προστασίας], ώστε να διασφαλίζει το μείζον συμφέρον του παιδιού, και να ασκεί νομική ικανότητα για λογαριασμό του οσάκις είναι αναγκαίο.»

Οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ), άρθρο 2 εδάφιο ι)

Οι εκπρόσωποι ή νόμιμοι εκπρόσωποι διαφέρουν από τον ειδικευμένο δικηγόρο ή άλλον επαγγελματία νομικό, ο οποίος παρέχει νομική συνδρομή, ομιλεί εξ ονόματος του παιδιού και ασκεί τη νομική εκπροσώπησή του σε έγγραφες δηλώσεις και αυτοπροσώπως ενώπιον διοικητικών και δικαστικών αρχών σε ποινικές διαδικασίες, διαδικασίες ασύλου ή άλλες νομικές διαδικασίες κατά τα προβλεπόμενα στο εθνικό δίκαιο.

Αρμόδια για την επιτροπεία αρχή: Η «αρμόδια για την επιτροπεία αρχή» είναι το ίδρυμα ή ο οργανισμός ή άλλη νομική οντότητα που έχει επιφορτιστεί με την αρμοδιότητα για την πρόσληψη, τον διορισμό, την παρακολούθηση, την εποπτεία και την κατάρτιση των επιτρόπων. Ο ρόλος των αρμόδιων για την επιτροπεία αρχών ή οργανισμών πρέπει να καθορίζεται από τον νόμο.

Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την εναλλακτική φροντίδα, A/HRC/11/L.13 και Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 CRC/GC/2005/6

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ποιος είναι επίτροπος;

Τα κράτη μέλη της ΕΕ εφαρμόζουν διάφορα μοντέλα για την επιτροπεία και τη νομική εκπροσώπηση.

Πηγή: FRA (2009), Child trafficking in the European Union: Challenges, perspectives and good practices, διατίθεται στη διεύθυνση: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/529-Pub_Child_Trafficking_09_en.pdf

Δεν υπάρχει ένας από κοινού συμφωνηθείς ορισμός της έννοιας «επίτροπος». Παρότι το δίκαιο της ΕΕ αναγνωρίζει τη σημασία της κηδεμονίας και της νομικής εκπροσώπησης για τη διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος και της ευημερίας του παιδιού, δεν ορίζει την έννοια του κηδεμόνα ούτε καθορίζει τα καθήκοντά του. Πέραν του όρου «κηδεμόνας», στο δίκαιο της ΕΕ χρησιμοποιούνται και οι όροι «νόμιμος ή άλλος εκπρόσωπος» και «ειδικός εκπρόσωπος» για να περιγράψουν το πρόσωπο που διορίζεται με καθήκον να συνδράμει και να υποστηρίζει ανήλικα παιδιά ή παιδιά των οποίων οι γονείς αποκλείονται από την άσκηση γονικών δικαιωμάτων. Βάσει του δικαίου της ΕΕ, στο κεκτημένο για το άσυλο διατυπώνεται ορισμός μόνο για τον όρο «νόμιμος εκπρόσωπος» (βλέπε πίνακα 1). Οι νόμιμοι εκπρόσωποι ασκούν πολύ πιο περιορισμένα καθήκοντα από τους κηδεμόνες (βλέπε [ενότητα 2.6](#)). Επίσης, δεν παρέχεται ορισμός ούτε για τον όρο «επίτροπος» στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων του 2005. Ο ρόλος και οι αρμοδιότητες του επιτρόπου έχουν περιγραφεί εκτενώς σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών στις *Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών* καθώς και από την Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στο Γενικό Σχόλιο αριθ. 6.

Πίνακας 1: Ορολογία και ορισμοί που χρησιμοποιούνται σε διεθνή και ευρωπαϊκά έγγραφα πολιτικής

Πράξη	Χρησιμοποιούμενη ορολογία	Παραπομπή
Πράξεις των Ηνωμένων Εθνών και του Συμβουλίου της Ευρώπης		
Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 CRC/GC/2005/6	Επίτροπος Νόμιμος εκπρόσωπος	Παράγραφος 33
Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την εναλλακτική φροντίδα A/HRC/11/L.13	Νόμιμος επίτροπος	Παράγραφος 100
Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων του 2005	Νόμιμος επίτροπος	Άρθρο 10 παράγραφος 4 εδάφιο α)
Πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης		
Οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ)	Κηδεμόνας Εκπρόσωπος	Άρθρο 14 παράγραφος 2 Άρθρο 16 παράγραφος 3
Οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ)	Εκπρόσωπος	Άρθρο 2 εδάφιο ι)
Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου (2013/32/ΕΕ)	Εκπρόσωπος	Άρθρο 2 εδάφιο ιδ)
Οδηγία για την αναγνώριση (2011/95/ΕΕ)	Κηδεμόνας Εκπρόσωπος	Άρθρο 31 παράγραφος 1 Άρθρο 31 παράγραφος 2
Οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ)	Κηδεμόνας Ειδικός/νόμιμος εκπρόσωπος	Άρθρο 24 εδάφιο β) Προοίμιο, αιτιολογική σκέψη 6ο
Οδηγία για τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών (2011/93/ΕΕ)	Ειδικός/νόμιμος εκπρόσωπος	Άρθρο 20
Κανονισμός του Δουβλίνου (604/2013/ΕΕ)	Εκπρόσωπος	Άρθρο 2 εδάφιο ια)

Δεν υπάρχει συνέπεια ως προς τη χρήση των όρων «επίτροπος», «κηδεμόνας», «εκπρόσωπος» και «νόμιμος εκπρόσωπος», ενώ και η σχετική ορολογία ποικίλλει επίσης σε εθνικό επίπεδο· επομένως, πρέπει να δίδεται έμφαση κυρίως στα καθήκοντα του διορισθέντος προσώπου και όχι στον τίτλο ή τον όρο που χρησιμοποιείται.

Για τους σκοπούς του παρόντος εγχειριδίου, ο όρος «επίτροπος» χρησιμοποιείται σε όλο το κείμενο όταν γίνεται αναφορά στο ανεξάρτητο πρόσωπο που διασφαλίζει το μείζον συμφέρον και τη συνολική ευημερία του παιδιού, και προς τούτο συμπληρώνει την περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα του παιδιού, όπου αυτό είναι αναγκαίο, κατά τον ίδιο τρόπο με τους γονείς. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 1, ο επίτροπος ασκεί τρία διακριτά καθήκοντα. Όταν γίνεται αναφορά στο δίκαιο της ΕΕ, χρησιμοποιείται η επίσημη μετάφραση, όπως σημειώθηκε στον πίνακα 1.

Διάγραμμα 1: Η εντολή του επιτρόπου

Πηγή: FRA

Ο επίτροπος διαφέρει από τον ειδικευμένο δικηγόρο ή άλλον επαγγελματία νομικό, ο οποίος παρέχει νομική συνδρομή, ομιλεί εξ ονόματος του παιδιού και ασκεί τη νομική εκπροσώπησή του σε έγγραφες δηλώσεις και αυτοπροσώπως ενώπιον διοικητικών και δικαστικών αρχών σε ποινικές διαδικασίες, διαδικασίες μετανάστευσης ή άλλες νομικές διαδικασίες κατά τα προβλεπόμενα στο εθνικό δίκαιο.

Ο επίτροπος πρέπει επίσης να διακρίνεται από τους κοινωνικούς λειτουργούς και άλλους υπεύθυνους φροντίδας που είναι αρμόδιοι για την κάλυψη των υλικών αναγκών του παιδιού. Οι κοινωνικοί λειτουργοί ή άλλοι υπεύθυνοι φροντίδας και τα πρόσωπα που παρέχουν στο παιδί καθημερινή φροντίδα δεν αποτελούν επιτρόπους, εκτός εάν, συνεπεία διάταξης του νόμου, ασκούν μέριμνα για την ευημερία του παιδιού και συμπληρώνουν την περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητά του.

Η αρμοδιότητα για τη νομική εκπροσώπηση του παιδιού στο πλαίσιο συγκεκριμένων νομικών ή διοικητικών διαδικασιών μπορεί να διαχωριστεί από τα δύο άλλα καθήκοντα της επιτροπείας. Σε αυτή την περίπτωση, η εν λόγω αρμοδιότητα ανατίθεται αποκλειστικά σε ανεξάρτητο πρόσωπο ή ίδρυμα, που συνήθως καλείται «νόμιμος εκπρόσωπος» ή «εκπρόσωπος». Οι εκπρόσωποι, σε αντίθεση με τους επιτρόπους, έχουν περιορισμένη εντολή, η οποία συχνά καθορίζεται επακριβώς κατά τον διορισμό τους: να εκπροσωπούν το παιδί σε συγκεκριμένες διαδικασίες.

Κατά συνέπεια, όταν το παιδί στερείται τη γονική φροντίδα, πρέπει πάντοτε να διορίζεται επίτροπος που είναι σε θέση να καλύψει και τα τρία καθήκοντα που

παρουσιάζονται στο διάγραμμα 1. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται η κατοχύρωση της προστασίας και της διασφάλισης του μείζονος συμφέροντος και της συνολικής ευημερίας του παιδιού. Κάτι τέτοιο υπερβαίνει κατά πολύ την απλή εκπροσώπηση σε συγκεκριμένες διαδικασίες ή τη συμπλήρωση της περιορισμένης δικαιοπρακτικής ικανότητας του παιδιού όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.

2. Η επιτροπεία ως ουσιώδης συνιστώσα των συστημάτων παιδικής προστασίας

Στο πρόγραμμα δράσης της ΕΕ για τους ασυνόδευτους ανηλίκους (2010–2014) επισημαίνεται ότι τα πρότυπα που θεσπίζονται από τη ΣΔΠ βρίσκονται στο επίκεντρο κάθε δράσης σε σχέση με τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Στο άρθρο 19 της ΣΔΠ απευθύνεται έκκληση προς τα συμβαλλόμενα κράτη ώστε να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την πρόληψη κάθε μορφής βίας κατά των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των βιαιοπραγιών και της παραμέλησης, καθώς και για την προστασία των παιδιών που πέφτουν θύματα. Στο άρθρο 20 της ΣΔΠ διατυπώνεται η απαίτηση να προσφέρουν τα συμβαλλόμενα κράτη ειδική προστασία και βοήθεια σε όλα τα παιδιά που στερούνται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό τους περιβάλλον. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στο [Γενικό Σχόλιο αριθ. 13](#) (2011) που εξέδωσε σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού στην προστασία από κάθε μορφή βίας, υπογραμμίζει τη σημασία ενός ολοκληρωμένου συστήματος παιδικής προστασίας και υποστήριξης που βασιζείται στα δικαιώματα του παιδιού. Επομένως, ο άμεσος διορισμός επιτρόπου, όπου κρίνεται αναγκαίος, συνιστά ένα από τα σημαντικότερα πρακτικά μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για την προστασία των παιδιών (Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, [Γενικό Σχόλιο αριθ. 6](#)).

Η βία εις βάρος των παιδιών απαιτεί μια ολοκληρωμένη (συστημική, ολιστική) προσέγγιση. [...] Προϋποθέτει ότι όλα τα προγράμματα και οι δράσεις με στόχο την πρόληψη και την προστασία των παιδιών από τη βία, στο ευρύτερο πλαίσιο της προαγωγής των δικαιωμάτων του παιδιού, πρέπει να καλύπτουν ευρύ φάσμα επιστημονικών κλάδων και τομέων.

Πηγή: Συμβούλιο της Ευρώπης (2009), Council of Europe's policy guidelines on integrated national strategies for the protection of children from violence, *Στρασβούργο, διατίθεται στη διεύθυνση: www.coe.int/t/dg3/children/News/Guidelines/Adoption_guidelines_en.asp*

Το άρθρο 16 της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) προβλέπει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλίσουν ότι, κατά περίπτωση, ορίζεται κηδεμόνας σε ασυνόδευτα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων. Επιπλέον, το άρθρο 14 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη διορίζουν κηδεμόνα ή εκπρόσωπο για το παιδί που είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων μόλις αυτό χαρακτηριστεί από τις αρχές ως θύμα και «όταν, βάσει της

εθνικής νομοθεσίας, οι δικαιούχοι της γονικής μέριμνας λόγω σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και του παιδιού-θύματος, αποκλείονται από τη διασφάλιση του ύψιστου συμφέροντος του παιδιού ή/και από την εκπροσώπηση του παιδιού». Ο κηδεμόνας συνοδεύει το παιδί καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας μέχρι την εξεύρεση μόνιμης λύσης.

Κατά το παρελθόν, η παιδική προστασία επικεντρώθηκε σε ειδικά ζητήματα ή σε συγκεκριμένες ομάδες ευάλωτων παιδιών. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να είναι αποτελεσματική για την εξυπηρέτηση των αναγκών μιας στοχευμένης ομάδας, εμφανίζει όμως και σοβαρούς περιορισμούς. Πολλά παιδιά, συμπεριλαμβανομένων παιδιών που είναι θύματα εμπορίας, μπορεί να αντιμετωπίζουν πολλαπλά προβλήματα που άπτονται της παιδικής προστασίας. Η αποσπασματική λήψη μέτρων σε επίπεδο παιδικής προστασίας ενδεχομένως συμβάλει στην αντιμετώπιση κάποιου μεμονωμένου προβλήματος, αλλά δεν μπορεί να παράσχει μια συνολική λύση. Η επικέντρωση σε επιλεγμένα μόνο ζητήματα, ή σε συγκεκριμένες ομάδες παιδιών, δεν είναι ούτε βιώσιμη ούτε αποτελεσματική. Στις περιπτώσεις των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας, ο χαρακτηρισμός του παιδιού ως θύματος ή ως παιδιού που διατρέχει κίνδυνο να πέσει θύμα εμπορίας μπορεί να γίνει σε διαφορετικά σημεία του εύρους των ατομικών αναγκών προστασίας του παιδιού. Κατά συνέπεια, σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο παρατηρείται, ολοένα και περισσότερο, μια τάση απομάκρυνσης από τις αποσπασματικές προσεγγίσεις που εστιάζουν σε συγκεκριμένα ζητήματα και προσανατολισμού προς μια συστημική προσέγγιση της παιδικής προστασίας.

Στο παρόν εγχειρίδιο υιοθετείται η ολοκληρωμένη προσέγγιση της UNICEF για την παιδική προστασία. Παρότι το εγχειρίδιο έχει ως βασικό αντικείμενο τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας, σε αυτό προτείνεται η κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών τους πρωτίστως με τη λήψη μέτρων που θα έπρεπε να είναι κοινά σε όλα τα καθεστώτα επιτροπείας. Στο εγχειρίδιο εξετάζεται επίσης ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να αλληλεπιδρούν οι επίτροποι με άλλους παράγοντες και στοιχεία του

Το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF) ορίζει το σύστημα παιδικής προστασίας ως:

το σύνολο των απαιτούμενων νόμων, πολιτικών, κανονισμών και υπηρεσιών σε όλους τους κοινωνικούς τομείς –ιδίως στους τομείς της κοινωνικής πρόνοιας, της εκπαίδευσης, της υγείας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης– για τη στήριξη της πρόληψης και της ανταπόκρισης σε κινδύνους που άπτονται της προστασίας. Τα συστήματα αυτά αποτελούν μέρος της κοινωνικής προστασίας αλλά εκτείνονται πέραν αυτής [...]. Οι αρμοδιότητες κατανομούνται συχνά μεταξύ κρατικών οργανισμών, οι δε υπηρεσίες παρέχονται από τοπικές αρχές, μη κρατικούς παράχους και ομάδες τοπικών κοινοτήτων, καθιστώντας τον συντονισμό μεταξύ των διαφόρων τομέων και επιπέδων, περιλαμβανομένων των συστημάτων τακτικής παραπομπής, απαραίτητη συνιστώσα των αποτελεσματικών συστημάτων παιδικής προστασίας.

Πηγή: UNICEF (2008), UNICEF child protection strategy, E/ICEF/2008/5/Rev.1, 20 Μαΐου 2008, διατίθεται στη διεύθυνση: www.unicef.org/protection/files/CP_Strategy_English.pdf

συστήματος παιδικής προστασίας, με στόχο, παράλληλα, να διασφαλιστεί ότι το μείζον συμφέρον του παιδιού λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις ενέργειες που αφορούν το παιδί.

Ένα ολοκληρωμένο σύστημα παιδικής προστασίας θέτει το παιδί στο επίκεντρο. Διασφαλίζει ότι όλοι οι ουσιώδεις παράγοντες και τα συστήματα –εκπαίδευση, υγεία, πρόνοια, δικαιοσύνη, κοινωνία των πολιτών, τοπική κοινότητα, οικογένεια– εργάζονται συντονισμένα για την προστασία του παιδιού. Μια τέτοια ολοκληρωμένη προσέγγιση μπορεί να ανταποκριθεί σε διάφορες καταστάσεις με τις οποίες ενδέχεται να βρεθεί αντιμέτωπο ένα παιδί. Πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων εμπορίας στη χώρα ιθαγένειάς τους, καθώς και εκείνων που διέρχονται διεθνή σύνορα. Το μείζον συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί το πρωταρχικό ή πρώτιστο μέλημα, όπως απαιτείται από τη ΣΔΠ.

Ένα ολοκληρωμένο σύστημα παιδικής προστασίας χρειάζεται μεν εμπειρογνωμοσύνη και μέτρα που βασίζονται σε συγκεκριμένα ζητήματα, αλλά τα εντάσσει στο πλαίσιο του συνολικού συστήματος.

Τα εθνικά συστήματα επιτροπείας αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των συστημάτων παιδικής προστασίας. Πρέπει να επιδιώκουν να ανταποκρίνονται στις ανάγκες

Οι κατευθυντήριες γραμμές της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ σχετικά με τα παιδιά που υπάγονται σε καθεστώς εναλλακτικής φροντίδας παρέχουν καθοδήγηση όσον αφορά την προστασία και την ευημερία όλων των παιδιών που στερούνται ή διατρέχουν κίνδυνο να στερηθούν τη γονική φροντίδα. Στις κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνονται διατάξεις με στόχο να διασφαλιστεί ότι υπάρχει σε κάθε περίπτωση ένα νομικά αναγνωρισμένο πρόσωπο ή φορέας που φέρει **νομική ευθύνη** για το παιδί όταν οι γονείς απουσιάζουν ή δεν είναι σε θέση να λάβουν καθημερινές αποφάσεις οι οποίες κρίνεται ότι είναι προς το μείζον συμφέρον του παιδιού.

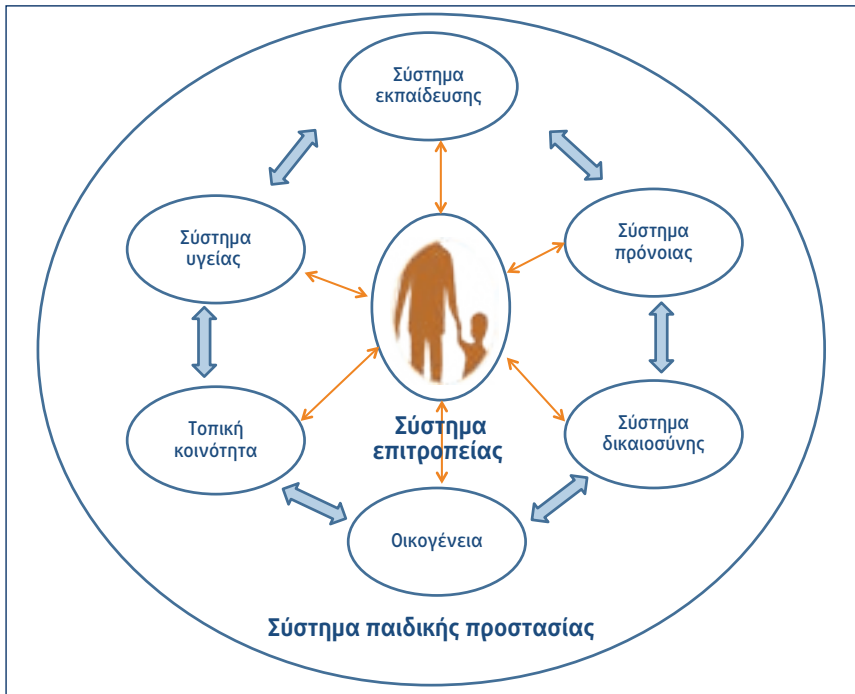
Πηγή: Γενική Συνέλευση (2010), Απόφαση 64/142, Guidelines for the alternative care of children, 24 Φεβρουαρίου 2010, A/RES/64/142, διατίθεται στη διεύθυνση: www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf

όλων των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα, μόνιμα ή προσωρινά, και χρήζουν προστασίας.

Ο επίτροπος πρέπει να είναι το πρόσωπο με την πλέον ολοκληρωμένη εικόνα για την κατάσταση και τις ατομικές ανάγκες του παιδιού. Ο επίτροπος είναι ο πλέον κατάλληλος για να φέρει σε επαφή τις διάφορες αρχές και το παιδί. Ο επίτροπος μπορεί επίσης να συμβάλλει ώστε να διασφαλίζεται η συνέχεια της προστασίας του παιδιού και να παρέχεται στο παιδί η δυνατότητα να συμμετέχει ουσιαστικά σε όλες τις αποφάσεις που το αφορούν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 της ΣΔΠ. Η τοποθέτηση του επιτρόπου

στο επίκεντρο, μαζί με το παιδί, ενισχύει τον προληπτικό και προστατευτικό ρόλο του (διάγραμμα 2).

Διάγραμμα 2: Συστήματα παιδικής προστασίας και ο ρόλος του επιτρόπου

Πηγή: FRA

Το έργο των επιτροπών πρέπει να διέπεται από τις τέσσερις θεμελιώδεις αρχές που ορίζονται στη ΣΔΠ (διάγραμμα 3). Τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται: να σέβονται και να προάγουν το δικαίωμα του παιδιού στη ζωή και την ανάπτυξη, περιλαμβανομένης της πνευματικής, σωματικής και ψυχολογικής ανάπτυξης· να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις απόψεις του παιδιού με βάση την ηλικία, τον βαθμό ωριμότητας και την ανάπτυξη των ικανοτήτων του· να διασφαλίζουν το μείζον συμφέρον του παιδιού ως πρώτιστο μέλημα σε όλες τις αποφάσεις και ενέργειες που αφορούν το παιδί· και να τηρούν πλήρως και να προωθούν την απαγόρευση των διακρίσεων.

Η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στο Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνονται πρωτίστως υπόψη τα συμφέροντά του (άρθρο 3, παράγραφος 1), παρέχει ολοκληρωμένη καθοδήγηση για τη διαδικασία αξιολόγησης και καθορισμού του μείζονος συμφέροντος, καθώς και κατάλογο των κυριότερων στοιχείων της.

Διάγραμμα 3: Το έργο των επιτρόπων πρέπει να διέπεται από τις τέσσερις θεμελιώδεις αρχές της ΣΔΠ

Πηγή: FRA

3. Τι καλύπτει το παρόν εγχειρίδιο;

Στο παρόν εγχειρίδιο παρέχεται καθοδήγηση σχετικά με τη θέσπιση και λειτουργία των εθνικών συστημάτων επιτροπείας και παρουσιάζονται τα κυριότερα καθήκοντα του επιτρόπου. Οι περισσότερες παράμετροι αποτελούν κοινά σημεία που μπορούν να εφαρμοστούν σε όλες τις καταστάσεις επιτροπείας. Αφορούν πρωτίστως συστήματα επιτροπείας για παιδιά τα οποία στερούνται τη γονική φροντίδα γενικώς, αν και ορισμένα αφορούν ειδικά τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, όπως ζητήματα που σχετίζονται με τη συμμετοχή του παιδιού σε ποινικές διαδικασίες σε βάρος των διακινητών.

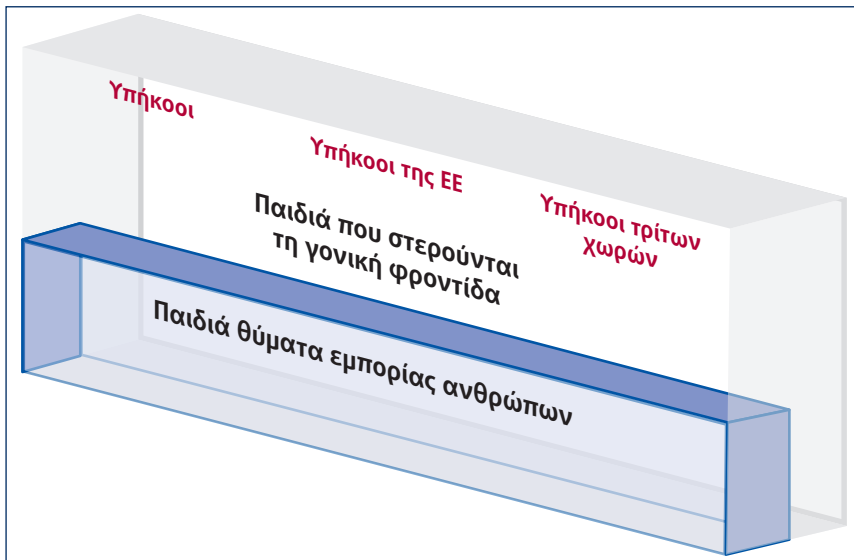
Στο εγχειρίδιο περιγράφονται οι παράμετροι που σχετίζονται με παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων, τα οποία έχουν χωριστεί από τους γονείς τους. Μπορεί να πρόκειται για υπηκόους τρίτων χωρών, υπηκόους της ΕΕ ή πολίτες του κράτους μέλους στο οποίο αποτέλεσαν αντικείμενο εμπορίας.

Το παρόν εγχειρίδιο εστιάζει στο ζήτημα της επιτροπείας ως καίριου τρόπου διασφάλισης των δικαιωμάτων των παιδιών όταν οι γονείς τους δεν έχουν τη δυνατότητα

ή τη θέληση να ασκήσουν τα γονικά δικαιώματα και καθήκοντα ή έχουν αποκλειστεί από την άσκσή τους. Αυτό μπορεί να ισχύει στην περίπτωση των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας· ο αποχωρισμός μπορεί να είναι το αποτέλεσμα ή ο παράγοντας κινδύνου της εμπορίας ανθρώπων. Στόχος του παρόντος εγχειριδίου είναι να ενισχυθεί ο προληπτικός και προστατευτικός ρόλος της επιτροπείας ως ένα από τα στοιχεία που απαρτίζουν ένα ολοκληρωμένο σύστημα παιδικής προστασίας. Ωστόσο, το παρόν εγχειρίδιο δεν πραγματεύεται τη γενικότερη προστασία των παιδιών θυμάτων πέραν του πλαισίου των συστημάτων επιτροπείας.

Επίσης, το παρόν εγχειρίδιο δεν καλύπτει τις ιδιαίτερες πτυχές όλων των καταστάσεων επιτροπείας όπως, για παράδειγμα, την περίπτωση παιδιών των οποίων οι γονείς είναι φυλακισμένοι. Επιπλέον, δεν πραγματεύεται ούτε όλες τις πτυχές της αποτελεσματικής παιδικής προστασίας, όπως τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να γίνεται σεβαστό το δικαίωμα του παιδιού που έχει χωριστεί από τον έναν ή και από τους δύο γονείς να διατηρεί προσωπικές σχέσεις και άμεση επικοινωνία και τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να αποκατασταθεί η ικανότητα του γονέα να αναλάβει εκ νέου την άσκηση των γονικών καθηκόντων του. Το διάγραμμα 4 περιγράφει τι καλύπτεται και τι δεν καλύπτεται από το παρόν εγχειρίδιο.

Διάγραμμα 4: Παιδιά που στερούνται το γονικό περιβάλλον και παιδιά που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων

Πηγή: FRA

Το παρόν εγχειρίδιο δεν πραγματεύεται τον διορισμό επαγγελματιών νομικών που παρέχουν στο παιδί δωρεάν νομική συνδρομή σε αστικές, ποινικές ή διοικητικές διαδικασίες. Επιπλέον, δεν ασχολείται ούτε με τα πρόσωπα που είναι επιφορτισμένα με την καθημερινή φροντίδα του παιδιού. Εντούτοις, ορισμένες πτυχές του εγχειριδίου ενδέχεται να φανούν χρήσιμες και στα εν λόγω πρόσωπα, ιδίως εάν έρχονται σε επαφή με τους επιτρόπους.

4. Διακρατική συνεργασία στο πλαίσιο της παιδικής προστασίας

Λόγω της αυξημένης κινητικότητας εντός της ΕΕ και παγκοσμίως, η υπόθεση ενός παιδιού μπορεί να αφορά περισσότερα από ένα κράτη μέλη της ΕΕ. Για την αποτελεσματική προστασία ενός παιδιού από την εκμετάλλευση, την κακοποίηση, την παραμέληση και τη βία, είναι απαραίτητο να υπάρχουν μηχανισμοί συνεργασίας και συντονισμού στην ΕΕ αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

Σε περιπτώσεις ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, τα οποία υφίστανται εκμετάλλευση εκτός της χώρας καταγωγής τους, η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και με τρίτες χώρες είναι ζωτικής σημασίας. Μπορεί, για παράδειγμα, να υπάρχει ανάγκη διαπίστωσης της ταυτότητας ενός παιδιού που δεν διαθέτει έγγραφα ή ανάγκη εύρεσης και αξιολόγησης μόνιμων λύσεων (βλέπε επίσης κεφάλαιο 9). Επιπλέον, και σε άλλες περιπτώσεις που αφορούν παιδιά, όπως η εξαφάνιση παιδιών, η απαγωγή παιδιού από γονέα ή η διακρατική υιοθεσία, απαιτείται αποτελεσματική μεταβατική συνεργασία μεταξύ διαφόρων αρχών παιδικής προστασίας.

Διασυνοριακός ή διακρατικός συντονισμός όσον αφορά τους επιτρόπους μπορεί να απαιτείται σε περιπτώσεις κατά τις οποίες:

- πιθανό θύμα εμπορίας από ένα κράτος μέλος της ΕΕ εντοπίζεται σε άλλο κράτος μέλος
- ο επίτροπος πρέπει να βοηθήσει το παιδί να αποκαταστήσει την επαφή με την οικογένεια ή να επικοινωνήσει με τους γονείς ή την ευρύτερη οικογένεια του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ ή εκτός ΕΕ
- ασυνόδευτο παιδί από χώρα εκτός της ΕΕ εξαφανίζεται από ένα κράτος μέλος της ΕΕ και εντοπίζεται σε άλλο
- παιδιά χωρίζονται από την οικογένειά τους κατά τη μετανάστευση προς την ΕΕ.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να αναπτύξουν δομημένους και συστηματικούς μηχανισμούς ενδοενωσιακής αλλά και διεθνούς συνεργασίας. Τα κράτη μέλη πρέπει να χρησιμοποιήσουν τους πόρους που διαθέτουν για τη διευκόλυνση της

διακρατικής συνεργασίας, αξιοποιώντας κατά το δυνατόν και τη χρηματοδοτική στήριξη της ΕΕ. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα μπορούσαν επίσης να αναλάβουν πρωτοβουλίες για τον συντονισμό της εν λόγω συνεργασίας, στις περιπτώσεις που εμπίπτει στην αρμοδιότητά τους.

Επί του παρόντος, δύο νομικές πράξεις καλύπτουν ζητήματα δικαιοδοσίας για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τους συγκεκριμένες υποθέσεις που αφορούν παιδιά.

Η σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών, η οποία συνήφθη στη Χάγη το 1996, καθορίζει, μεταξύ άλλων, το κράτος του οποίου οι αρχές έχουν διεθνή δικαιοδοσία για τη λήψη μέτρων που αποσκοπούν στην προστασία του προσώπου ή της περιουσίας του παιδιού.

Σε επίπεδο ΕΕ, ο **κανονισμός Βρυξέλλες II** [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε από τον **κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2116/2004**] συγκεντρώνει σε ένα ενιαίο έγγραφο τις διατάξεις περί διαζυγίου και περί γονικής μέριμνας. Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε αστικές διαδικασίες που αφορούν το διαζύγιο, τον δικαστικό χωρισμό και την ακύρωση γάμου, καθώς και όλες τις πτυχές της γονικής μέριμνας, και θεσπίζει ένα πλήρες σύστημα κανόνων δικαιοδοσίας.

Επιπλέον, η **σύμβαση για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία**, η οποία συνήφθη στη Χάγη το 1993, καθιερώνει εγγυήσεις για να εξασφαλίσει ότι οι διακρατικές υιοθεσίες γίνονται για το συμφέρον του παιδιού και με σεβασμό προς τα θεμελιώδη δικαιώματά του, όπως αυτά αναγνωρίζονται στο διεθνές δίκαιο. Ακόμη, καθιερώνει ένα σύστημα συνεργασίας μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών που να εξασφαλίζει ότι αυτές οι εγγυήσεις γίνονται σεβαστές και κατατείνουν στην παρεμπόδιση της αρπαγής, της πώλησης, ή της παράνομης διακίνησης παιδιών.

Η διακρατική συνεργασία πρέπει να εκτείνεται πέραν της συνεργασίας των δικαστικών ή των αστυνομικών αρχών. Όπου απαιτείται για το μείζον συμφέρον του παιδιού, η συνεργασία αυτή πρέπει να επεκτείνεται στις εθνικές αρχές παιδικής προστασίας, περιλαμβανομένων των αρμόδιων για την επιτροπεία αρχών, τόσο εντός των κρατών μελών της ΕΕ όσο και με τρίτες χώρες. Η συνεργασία αυτή δεν πρέπει να περιορίζεται σε συγκεκριμένες μόνο κατηγορίες παιδιών.

Μέρος Ι – Ενίσχυση των συστημάτων επιτροπείας

Στο πρώτο μέρος παρέχεται καθοδήγηση στους φορείς χάραξης πολιτικής που αναπτύσσουν εθνικό πλαίσιο για τη διαχείριση και την ενίσχυση του συστήματος επιτροπείας στη χώρα τους, καθώς και στις εθνικές αρχές που διαθέτουν αρμοδιότητες επιτροπείας. Καταρχάς απαριθμούνται τα βασικά στοιχεία τα οποία μπορούν να θεωρηθούν θεμελιώδεις αρχές των συστημάτων επιτροπείας.

Στο **κεφάλαιο 2** εξετάζονται ζητήματα που αφορούν το καθεστώς απασχόλησης, τα επαγγελματικά προσόντα και τις απαιτήσεις κατάρτισης του επιτρόπου. Σε αυτά περιλαμβάνονται οι διαδικασίες ελέγχου ιστορικού, η σύγκρουση συμφερόντων και η αμεροληψία των επιτρόπων. Εξετάζονται επίσης οι διακριτοί ρόλοι και η αλληλεπίδραση μεταξύ του επιτρόπου, του νόμιμου εκπροσώπου που διορίζεται για να εκπροσωπή το παιδί σε συγκεκριμένες διαδικασίες και του δικηγόρου ή άλλου ειδικευμένου επαγγελματία νομικού, ο οποίος παρέχει νομική συνδρομή στο παιδί. Στο **κεφάλαιο 3** παρέχεται καθοδήγηση σχετικά με τη διαχείριση των συστημάτων επιτροπείας και των επιτρόπων σε ατομική βάση, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προτύπων και εσωτερικών κατευθυντήριων γραμμών, της διαχείρισης υποθέσεων, των διατάξεων περί λογοδοσίας και παρακολούθησης, καθώς και της υποστήριξης και της εποπτείας των επιτρόπων. Στο **κεφάλαιο 4** περιγράφονται οι διαδικασίες διορισμού και η διάρκεια της επιτροπείας.

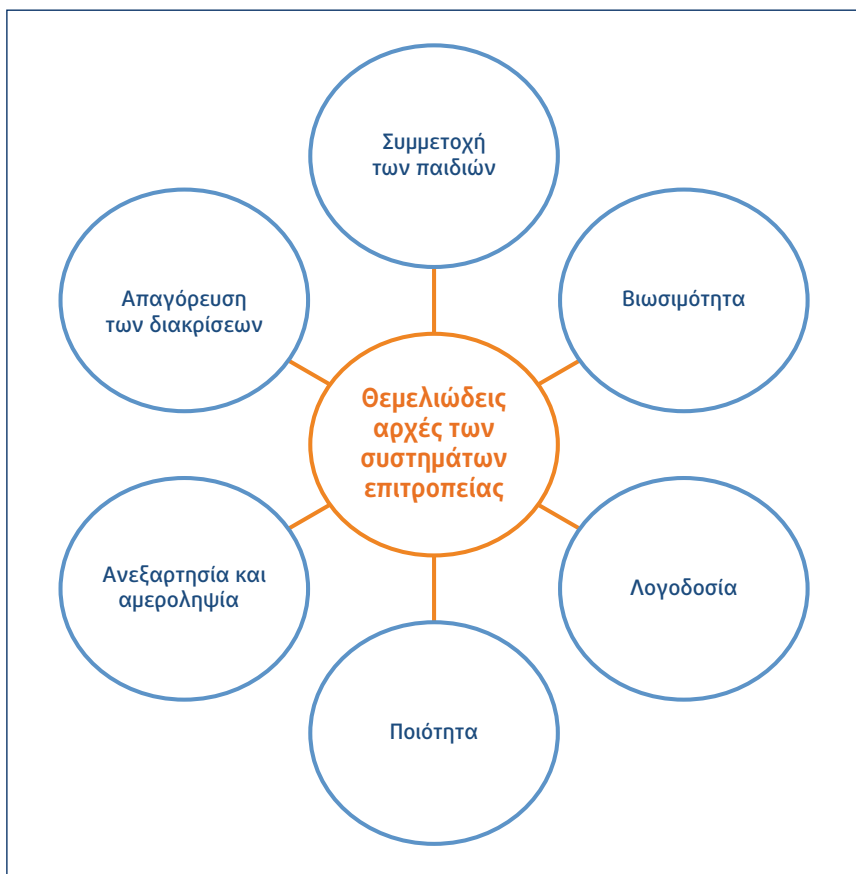
1. Θεμελιώδεις αρχές των συστημάτων επιτροπείας

Τα συστήματα επιτροπείας στα κράτη μέλη της ΕΕ διαφέρουν μεταξύ χωρών, καθώς εξαρτώνται από τις ανάγκες, τους διαθέσιμους πόρους, αλλά και από πολιτισμικούς,

κοινωνικούς και ιστορικούς παράγοντες. Ωστόσο, παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά και αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις.

Ανεξαρτήτως του είδους του συστήματος επιτροπείας και του εθνικού συστήματος παιδικής προστασίας εντός του οποίου αυτό λειτουργεί, υπάρχουν έξι θεμελιώδεις αρχές που πρέπει να εφαρμόζονται σε όλα τα είδη καθεστώτων επιτροπείας. Οι έξι αυτές αρχές, που αντλούνται από τα διεθνή πρότυπα (βλέπε πίνακες 1-4 και παράρτημα 1), παρουσιάζονται στο διάγραμμα 5.

Διάγραμμα 5: Θεμελιώδεις αρχές των συστημάτων επιτροπείας

Πηγή: FRA

1. Απαγόρευση των διακρίσεων

Κάθε παιδί που στερείται το οικογενειακό του περιβάλλον και τη γονική φροντίδα δικαιούται το ίδιο επίπεδο προστασίας ανεξαρτήτως ηλικίας, μεταναστευτικού καθεστώτος (δηλαδή είτε πρόκειται για υπήκοο της ΕΕ, είτε για νομίμως διαμένοντα, αιτούντα άσυλο ή παράτυπο μετανάστη), ιθαγένειας, φύλου, εθνοτικής καταγωγής ή άλλου λόγου που εισάγει διακρίσεις και αναφέρεται στο άρθρο 21 του [Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ](#). Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να εφιστάται στη διάσταση του φύλου σε ό,τι αφορά τη βία σε βάρος των παιδιών.

Η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων απαιτεί επίσης ίση προστασία για όλα τα παιδιά εντός της επικράτειας του κράτους, ανεξαρτήτως του τόπου διαμονής. Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να εναρμονίσουν τις διατάξεις και τις υπηρεσίες επιτροπείας. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα συστήματα προστασίας εμπίπτουν στην αρμοδιότητα περιφερειακών ή τοπικών διοικήσεων, οι εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να διασφαλίζουν τη συνέπεια των προτύπων και των πρακτικών μεταξύ των διαφόρων περιφερειών και τοπικών κοινοτήτων εντός της επικράτειάς τους.

2. Ανεξαρτησία και αμεροληψία

Οι διορισθέντες επίτροποι και νόμιμοι εκπρόσωποι πρέπει να είναι σε θέση να προβαίνουν με τρόπο ανεξάρτητο και αμερόληπτο στη λήψη αποφάσεων, σε εκτιμήσεις, ενέργειες και διαβήματα με γνώμονα το μείζον συμφέρον του παιδιού. Οργανισμοί, ιδρύματα και/ή πρόσωπα πρέπει να αποκλείονται από την άσκηση καθηκόντων επιτροπείας και/ή νομικής εκπροσώπησης εάν υπάρχει, ή εάν θα μπορούσε δυνητικά να υπάρξει, σύγκρουση μεταξύ των συμφερόντων τους και των συμφερόντων του παιδιού.

3. Ποιότητα

Οι διορισθέντες επίτροποι και νόμιμοι εκπρόσωποι πρέπει να διαθέτουν κατάλληλα επαγγελματικά προσόντα στο πεδίο της παιδικής πρόνοιας και/ή της παιδικής προστασίας. Επιπροσθέτως, πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλη αρχική και συνεχή κατάρτιση από τις αρμόδιες αρχές. Προκειμένου οι επίτροποι να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να προστατεύουν τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας, είναι σημαντικό να διαθέτουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για τον εντοπισμό των παιδιών που είναι θύματα. Οι επίτροποι που ασχολούνται με παιδιά με ιδιαίτερες ανάγκες, όπως τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας ή τα ασυνόδευτα παιδιά, πρέπει επίσης να διαθέτουν την απαραίτητη εμπειρογνωμοσύνη για να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις ανάγκες αυτές, επί παραδείγματι, γνώσεις και πείρα όσον αφορά την εργασία με παιδιά που φέρουν ψυχικά τραύματα.

4. Λογοδοσία

Το εθνικό δίκαιο πρέπει να προβλέπει τη νομική βάση της επιτροπείας και να ορίζει την αρχή που είναι αρμόδια για αυτήν. Η εν λόγω αρμόδια για την επιτροπεία αρχή

πρέπει να θεωρείται υπεύθυνη και να λογοδοτεί για τις πράξεις του διορισθέντος επιτρόπου. Η άσκηση της επιτροπείας και άλλων καθηκόντων εκπροσώπησης πρέπει να υπόκειται σε τακτική και ανεξάρτητη παρακολούθηση. Η νομική βάση της επιτροπείας στο εθνικό δίκαιο πρέπει να περιλαμβάνει αρκούντως ακριβείς νομικές διατάξεις που να καθορίζουν τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες του επιτρόπου.

5. Βιωσιμότητα

Τα συστήματα επιτροπείας και νομικής εκπροσώπησης πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του εθνικού συστήματος παιδικής προστασίας. Τα κράτη πρέπει να διαθέτουν επαρκείς ανθρώπινους και χρηματοδοτικούς πόρους για τη λειτουργία του συστήματος επιτροπείας. Ο προϋπολογισμός πρέπει να περιλαμβάνει δαπάνες που σχετίζονται με την αποτελεσματική παρακολούθηση και εποπτεία των υπηρεσιών επιτροπείας, καθώς και με την κατάρτιση.

6. Συμμετοχή του παιδιού

Τα καθεστώτα και οι διαδικασίες επιτροπείας και νομικής εκπροσώπησης πρέπει να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του και πρέπει να αποδίδουν τη δέουσα βαρύτητα στην άποψή του. Τα παιδιά πρέπει να λαμβάνουν, με τρόπο κατανοητό για εκείνα, κατάλληλη πληροφόρηση σχετικά με το πεδίο εφαρμογής των καθεστώτων επιτροπείας και σχετικά με όλες τις διαθέσιμες υπηρεσίες που μπορούν να τους παράσχουν συνδρομή. Τα παιδιά πρέπει επίσης να ενημερώνονται επαρκώς για τα δικαιώματά τους και για τη δυνατότητα υποβολής καταγγελιών σε περίπτωση που θεωρούν ότι οι επιτροποί τους δεν σέβονται τα δικαιώματά τους.

2. Συστήματα επιτροπείας: αρχικές παράμετροι

Ένα ολοκληρωμένο σύστημα επιτροπείας συμβάλλει στην αποτελεσματική πρόληψη της κακοποίησης και της εκμετάλλευσης παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας παιδιών. Καθιστά δε αποτελεσματικότερη την προστασία και την αποκατάσταση των θυμάτων. Το παρόν κεφάλαιο καλύπτει τις βασικές παραμέτρους που αφορούν τα συστήματα επιτροπείας και είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας των παιδιών, όπως είναι το καθεστώς απασχόλησης των επιτρόπων, οι απαιτήσεις όσον αφορά τα επαγγελματικά προσόντα και οι διασφαλίσεις έναντι της σύγκρουσης συμφερόντων.

2.1. Τι πρέπει να προβλέπεται στο πλαίσιο της νομοθεσίας και/ή της πολιτικής;

Υπάρχουν ορισμένες βασικές απαιτήσεις που πρέπει να διευκρινίζονται με απόλυτη διαφάνεια. Ο βαθμός στον οποίο προβλέπονται οι εν λόγω απαιτήσεις στο

πλαίσιο του εθνικού δικαίου μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με το εκάστοτε νομικό σύστημα. Ωστόσο, οι ουσιώδεις παράμετροι πρέπει να ορίζονται με σαφήνεια. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι εξής:

- διαδικασίες πρόσληψης και διορισμού, συμπεριλαμβανομένου του καθεστώτος απασχόλησης των επιτρόπων και των νόμιμων εκπροσώπων·
- καθήκοντα, δικαιώματα και αρμοδιότητες των επιτρόπων και των νόμιμων εκπροσώπων·
- απαιτήσεις όσον αφορά τα επαγγελματικά προσόντα, τους τίτλους σπουδών και διαδικασίες ελέγχου ιστορικού για τους επιτρόπους·
- απαιτήσεις κατάρτισης·
- διαδικασίες παρακολούθησης και εποπτείας, περιλαμβανομένου ενός προσπελάσιμου επιμέρους μηχανισμού υποβολής καταγγελιών για τα παιδιά·
- το δικαίωμα των παιδιών να εκφράζουν τις απόψεις τους σε διάφορα στάδια της διαδικασίας και το καθήκον να διασφαλίζεται ότι οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν υπόψη τις εν λόγω απόψεις και τους αποδίδουν τη δέουσα βαρύτητα.

2.2. Ένα ενιαίο σύστημα επιτροπείας για όλα τα παιδιά;

Κανένα κράτος μέλος της ΕΕ δεν διαθέτει σύστημα επιτροπείας αποκλειστικά για τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας.

Πηγή: FRA (2015), Παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων: επισκόπηση των συστημάτων επιτροπείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/guardianship-children-deprived-parental-care>

Προκειμένου να λειτουργεί αποτελεσματικά, το σύστημα επιτροπείας πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του εθνικού συστήματος παιδικής προστασίας και να λειτουργεί στο πλαίσιο του δικαίου και των διαδικασιών παιδικής προστασίας. Η προσέγγιση αυτή αναγνωρίζεται στη *στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012-2016*, στην οποία δηλώνεται ότι «τα γενικά συστήματα προστασίας με άξονα το παιδί που διασφαλίζουν τον διυπηρεσιακό και τον πολυτομεακό συντονισμό έχουν καθοριστική σημασία για την αντιμετώπιση των αναγκών των διαφόρων ομάδων παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων εμπορίας».

Ο διορισμός επιτρόπου μπορεί να απαιτείται σε διάφορες καταστάσεις, για παράδειγμα σε περιπτώσεις ασυνόδευτων και χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών, τα οποία βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους ή σε περιπτώσεις παιδιών που ζητούν άσυλο ή, εντός της χώρας καταγωγής, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες τα συμφέροντα των γονέων έρχονται σε σύγκρουση με τα συμφέροντα του παιδιού.

Ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ διαθέτουν ένα σύστημα επιτροπείας για όλα τα παιδιά· σε άλλα, υπάρχουν διαφορετικά συστήματα ανάλογα με το μεταναστευτικό καθεστώς του παιδιού. Οι διαφορές αυτές επηρεάζουν τη μεταχείριση των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας, καθώς το μεταναστευτικό καθεστώς των παιδιών-θύματων στην ΕΕ μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Μπορεί, για παράδειγμα, να πρόκειται για:

- παιδιά που αποτελούν αντικείμενο εμπορίας και εκμετάλλευσης στο κράτος μέλος της ΕΕ του οποίου είναι υπήκοοι·
- υπηκόους της ΕΕ που αποτελούν αντικείμενο εμπορίας από ένα κράτος μέλος της ΕΕ σε άλλο·
- υπηκόους τρίτων χωρών που διαθέτουν άδεια διαμονής ή δικαίωμα παραμονής και αποτελούν αντικείμενο εμπορίας·
- υπηκόους τρίτων χωρών που βρίσκονται σε παράτυπη κατάσταση και αποτελούν αντικείμενο εμπορίας.

Σε ορισμένες χώρες, ο διορισμός επιτρόπου εξαρτάται από τις αιτήσεις διεθνούς προστασίας. Ως εκ τούτου, δεν εξασφαλίζεται αυτομάτως η συνδρομή επιτρόπου για κάθε παιδί που είναι θύμα εμπορίας. Διαπιστώθηκε ότι οι νόμοι και οι πρακτικές όσον αφορά τον διορισμό επιτρόπου παρουσιάζουν αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Σε ορισμένα κράτη μέλη, ο διορισμός επιτρόπου αποτελεί ιδιαίτερα σπάνιο φαινόμενο διότι τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας δεν αναγνωρίζονται και/ή επειδή τα ιδρύματα παιδικής μέριμνας δεν εστιάζουν στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Πηγή: FRA (2009), Child trafficking in the European Union: Challenges, perspectives and good practices, διατίθεται στη διεύθυνση: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/529-Pub_Child_Trafficking_09_en.pdf

Θύματα εμπορίας υπάρχουν επίσης μεταξύ των αιτούντων διεθνή προστασία. Το καθεστώς των παιδιών μπορεί να μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου από μια κατηγορία σε άλλη. Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση διασφαλίζει ότι τα παιδιά βρίσκονται στο επίκεντρο, ανεξαρτήτως του καθεστώτος νομιμότητας ή διαμονής τους. Ωστόσο, παρότι είναι απαραίτητη μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την παιδική προστασία, εξακολουθεί να είναι αναγκαία η παροχή εμπειρογνομosύνης και η λήψη μέτρων βασιζόμενων σε συγκεκριμένα ζητήματα· θα πρέπει δε να εντάσσονται στο πλαίσιο του συνολικού συστήματος.

Τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας συχνά είναι ασυνόδευτα, αν και υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες οι γονείς ή οι νόμιμοι επίτροποι του παιδιού εμπλέκονται στην εμπορία και την εκμετάλλευση ή περιπτώσεις στις οποίες το παιδί αποτελεί

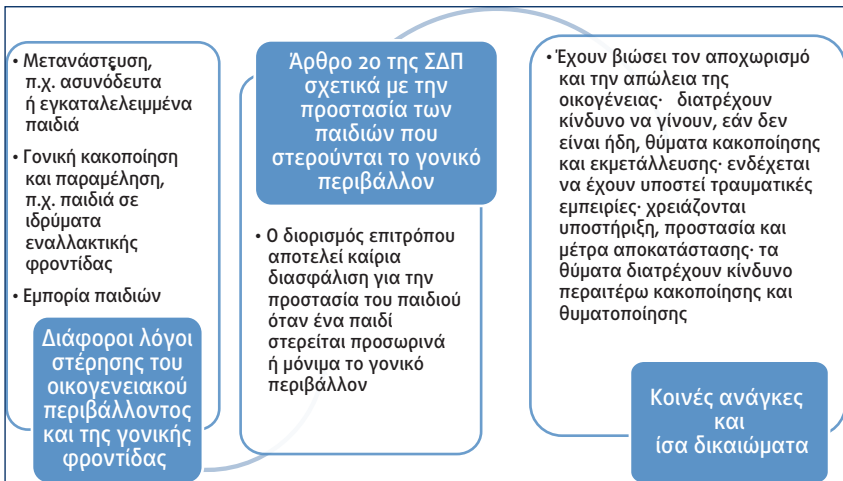
αντικείμενο εμπορίας μαζί με τους γονείς του. Ο αποχωρισμός από τους γονείς μπορεί να είναι το αποτέλεσμα της εκμετάλλευσης και της εμπορίας του παιδιού ή μπορεί να είναι ένας από τους παράγοντες κινδύνου που συνετέλεσαν στην εμπορία του παιδιού.

Λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης πρόληψης της εμπορίας παιδιών, οι αρχές πρέπει να εφιστούν ιδιαίτερη προσοχή στα παιδιά τα οποία για διάφορους λόγους στερούνται προσωρινά ή μόνιμα το γονικό τους περιβάλλον. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται ιδίως τα παιδιά που διαμένουν σε μονάδες φροντίδας και τα ασυνόδευτα παιδιά.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει επίσης να δίδεται στα παιδιά με αναπηρίες, συμπεριλαμβανομένων των νοητικών και ψυχικών αναπηριών, τα οποία διατρέχουν υψηλό κίνδυνο εκμετάλλευσης και κακοποίησης. Η αναπηρία μπορεί επίσης να είναι αποτέλεσμα της εμπορίας. Τα παιδιά που έχουν αποτελέσει αντικείμενο εμπορίας και κακοποίησης έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες να αναπτύξουν αναπηρίες ως αποτέλεσμα σωματικού ή ψυχολογικού τραύματος.

Οι διαφορετικές περιστάσεις αλλά και οι κοινές ανάγκες και τα δικαιώματα των ασυνόδευτων ή χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών παρουσιάζονται στο διάγραμμα 6.

Διάγραμμα 6: Κοινές ανάγκες και ίσα δικαιώματα για όλα τα παιδιά που στερούνται το γονικό περιβάλλον

Πηγή: FRA

Τα παιδιά που διαμένουν σε μονάδες μακροχρόνιας φροντίδας και εκείνα που προέρχονται από ιδρυματικό περιβάλλον έχουν επιπρόσθετες ανάγκες. Όχι μόνον έχουν χωριστεί από τους γονείς τους αλλά ενδέχεται να έχουν αναπτύξει και συναισθηματική σχέση με τον διακινητή, για παράδειγμα σχέση εξάρτησης, εν μέρει λόγω των ψυχολογικών και κοινωνικών αναγκών τους. Η κατάσταση αυτή απαιτεί εκτίμηση από ειδικό προκειμένου να διασφαλίζεται η κατάλληλη προστασία και φροντίδα των παιδιών αυτών. Όταν τα παιδιά επιστρέφουν σε πλαίσια εναλλακτικής φροντίδας, πρέπει να εφαρμόζονται ειδικά μέτρα για την προστασία των ίδιων και άλλων ευάλωτων παιδιών από τους διακινητές.

2.3. Καθεστώς απασχόλησης των επιτρόπων: επαγγελματίες ή εθελοντές;

Τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν καθήκον να μεριμνούν ώστε να διορίζεται επίτροπος ο οποίος θα διασφαλίζει το μείζον συμφέρον και τη συνολική ευημερία του παιδιού, ενώ επίσης θα ασκεί και την κατάλληλη νομική εκπροσώπηση.

Χωρίς να παραγνωρίζεται η προστιθέμενη αξία μεμονωμένων εθελοντών ή η υποδειγματική αφοσίωση και προσήλωση που επιδεικνύουν ορισμένοι, εν προκειμένω είναι προτιμότερο ένα σύστημα επαγγελματικής επιτροπείας αντί ενός εθελοντικού συστήματος. Εάν κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, οι εθελοντές θα μπορούσαν κάλλιστα να αποτελούν τη δεύτερη καλύτερη επιλογή ή εφεδρική λύση.

Πηγή: ENGI (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Φορέων Επιτροπείας) (2011), Care for unaccompanied minors: Minimum standards, risk factors and recommendations for practitioners, *Guardianship in practice*, τελική έκθεση, Ουτρέχτη, σ. 17, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://engi.eu/about/documentation/>

Προκειμένου να διασφαλίζεται ότι κάθε παιδί έχει έναν επίτροπο που διαθέτει τα κατάλληλα επαγγελματικά προσόντα και δεξιότητες, **οι επίτροποι πρέπει να απασχολούνται με καθεστώς επαγγελματία**. Πρέπει να υπάρχει σαφής λογοδοσία στο πλαίσιο της ορισθείσας ως αρμόδιας για την επιτροπεία αρχής.

Οι **εθελοντές** μπορούν να λειτουργούν **υποστηρικτικά** προς τον διορισθέντα επίτροπο, και να ενεργούν υπό την επίβλεψη του επιτρόπου ή άλλου επαγγελματία. Ωστόσο, ένα σύστημα

επιτροπείας δεν πρέπει να στηρίζεται εξ ολοκλήρου σε υπηρεσίες εθελοντών, δηλαδή σε επιτρόπους που δεν είναι καταρτισμένοι επαγγελματίες, είτε μισθωτοί είτε αυτο-απασχολούμενοι. Ένα σύστημα που βασίζεται αποκλειστικά και μόνο σε εθελοντές ενδέχεται να χαρακτηρίζεται από έλλειψη συνέχειας και βιωσιμότητας. Οι επίτροποι ενδέχεται να μην διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις και εμπειρογνωμοσύνη. Το στοιχείο αυτό εκθέτει τα παιδιά σε πρόσθετους κινδύνους, ιδίως δεδομένου ότι συχνά υποφέρουν από ψυχικά τραύματα και χρήζουν ειδικής προστασίας και αντιμετώπισης. Επιπλέον, οι μηχανισμοί λογοδοσίας και παρακολούθησης για τους εθελοντές επίτροποι θα ήταν ενδεχομένως ανίσχυροι ή θα ήταν δύσκολο να εφαρμοστούν.

Επομένως, είναι εξαιρετικά σημαντικό να διασφαλιστεί ότι, όταν διορίζονται εθελοντές ως επίτροποι, ισχύουν για τους εθελοντές τα ίδια πρότυπα που ισχύουν και για τους επαγγελματίες επιτρόπους. Αυτά περιλαμβάνουν απαιτήσεις όσον αφορά τα προσόντα, διαδικασίες ελέγχου ιστορικού, κατάρτιση, μηχανισμούς παρακολούθησης και μέτρα λογοδοσίας. Οι κώδικες δεοντολογίας και οι γραπτές οδηγίες σχετικά με την πρόσληψη, την κατάρτιση, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την εποπτεία που καταρτίζονται για τους επαγγελματίες επιτρόπους πρέπει επίσης να χρησιμοποιούνται και για τους εθελοντές επιτρόπους.

Πρέπει να παρέχεται εποπτεία από επαγγελματίες καθώς και συνεχής υποστήριξη σε όλους τους εθελοντές που συνδράμουν στη φροντίδα και την προστασία ευάλωτων παιδιών. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους εθελοντές που διορίζονται επίτροποι ή επιτελούν καθήκοντα επιτροπείας για παιδιά που είναι θύματα εμπορίας.

Οι εθελοντές από τους οποίους ζητείται να ασκούν καθήκοντα επιτρόπου πρέπει να αποζημιώνονται για τα έξοδα που πραγματοποιούν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί.

2.4. Ποιος μπορεί να ασκεί καθήκοντα επιτρόπου;

Επαγγελματικά προσόντα

Οι επίτροποι πρέπει να διαθέτουν κατάλληλα προσόντα και εφόδια για να αντιμετωπίσουν το ευρύ φάσμα νόμων και διαδικασιών που διέπουν το άσυλο, τη μετανάστευση ή άλλα ζητήματα με τα οποία μπορεί να χρειαστεί να ασχοληθούν. Τα επαγγελματικά προσόντα που απαιτούνται για να γίνει κάποιος επίτροπος πρέπει να καθορίζονται στο εθνικό δίκαιο ή σε επίσημα έγγραφα. Οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές πρέπει να διαθέτουν γραπτές πολιτικές, στις οποίες θα καθορίζονται σαφείς διαδικασίες, μέθοδοι και πρότυπα για την πρόσληψη, την κατάρτιση, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την εποπτεία των διορισθέντων επιτρόπων.

Οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι διορισθέντες επίτροποι διαθέτουν την επαγγελματική γνώση και εμπειρογνωμοσύνη που απαιτείται για την αποτελεσματική εκπροσώπηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού και για την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Η εθνική νομοθεσία δεν προβλέπει σε όλες τις περιπτώσεις συγκεκριμένες απαιτήσεις επαγγελματικών προσόντων ή τίτλων εκπαίδευσης για τους επιτρόπους. Αυτό ισχύει κυρίως όσον αφορά τους εθελοντές που διορίζονται επίτροποι. Αντιθέτως, η εθνική νομοθεσία εστιάζει συνήθως στα ηθικά και προσωπικά χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτουν οι εν δυνάμει επίτροποι.

Πηγή: FRA (2015), Παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων: επισκόπηση των συστημάτων επιτροπείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/guardianship-children-deprived-parental-care>

Αυτό σημαίνει ότι τα άτομα που διορίζονται επίτροποι πρέπει να διαθέτουν:

- εμπειρογνωμοσύνη και πείρα σε θέματα παιδικής πρόνοιας και προστασίας, περιλαμβανομένων των τομέων της παιδικής ανάπτυξης και της παιδοψυχολογίας
- κατανόηση των πολιτισμικών ζητημάτων καθώς και των ζητημάτων που σχετίζονται με το φύλο·
- επαρκή γνώση των εθνικών συστημάτων παιδικής προστασίας, καθώς και των εθνικών συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και εκπαίδευσης
- επαρκή γνώση του νομικού πλαισίου.

Οι επίτροποι διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην πρόληψη της κακοποίησης και της εκμετάλλευσης παιδιών. Πρέπει, συνεπώς, να είναι ενήμεροι για τους παράγοντες κινδύνου που αφορούν ειδικά τα παιδιά όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων, καθώς και να γνωρίζουν στρατηγικές για την αποφυγή της εξαφάνισης παιδιών από μονάδες φροντίδας. Οι επίτροποι πρέπει να γνωρίζουν πώς να επικοινωνήσουν με εξειδικευμένες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού της ευρωπαϊκής ανοιχτής τηλεφωνικής γραμμής για αγνοούμενα παιδιά: www.hotline116000.eu/.

Οι επίτροποι πρέπει να διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις για να αναγνωρίζουν και να εντοπίζουν τα παιδιά θύματα. Όσοι εργάζονται με παιδιά θύματα πρέπει επίσης να γνωρίζουν και να κατανοούν τα ειδικά δικαιώματα και τις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας και πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογούν τις ανάγκες τους και να τα αντιμετωπίζουν με σεβασμό, ευαισθησία, επαγγελματισμό και χωρίς διακρίσεις.

Στον πίνακα 2 περιγράφονται οι απαιτήσεις και τα κριτήρια που καθορίζονται σε διάφορες νομικές πηγές.

Πίνακας 2: Ποιος μπορεί να ασκεί καθήκοντα επιτρόπου; Πηγές σε έγγραφα πολιτικής και στο δίκαιο της ΕΕ

Πράξη	Αρμόδιος	Χωρίς σύγκρουση συμφερόντων	Ανεξάρτητος	Ειδικευμένος	Καταρτισμένος
Πράξεις των Ηνωμένων Εθνών και του Συμβουλίου της Ευρώπης					
Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 CRC/GC/2005/6	Παράγραφος 33	Παράγραφος 33	-	Παράγραφος 33 Παράγραφος 95	Παράγραφος 95
Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την εναλλακτική φροντίδα Α/ΗRC/11/L.13	Παράγραφος 19 Παράγραφος 101	-	Παράγραφος 103	Παράγραφος 103	Παράγραφος 57 Παράγραφος 103
Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων του 2005	-	-	Άρθρο 29 παράγραφοι 1, 3 (γενική διάταξη)	Άρθρο 29 παράγραφοι 1, 3 Άρθρο 10 παράγραφος 1 (γενική διάταξη)	Άρθρο 29 παράγραφος 3
Πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης					
Οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ)	-	-	-	-	Αιτιολογική σκέψη 25 Άρθρο 18 παράγραφος 3
Οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ)	-	Άρθρο 24 παράγραφος 1	-	Άρθρο 24 παράγραφος 1 Άρθρο 24 παράγραφος 4	Άρθρο 24 παράγραφος 4
Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου (2013/32/ΕΕ)	-	Άρθρο 25 παράγραφος 1 εδάφιο α)	-	Άρθρο 25 παράγραφος 1 εδάφιο α)	-
Οδηγία για την αναγνώριση (2011/95/ΕΕ)	Άρθρο 31 παράγραφος 1	-	-	Άρθρο 31 παράγραφος 6	Άρθρο 31 παράγραφος 6
Κανονισμός του Δουβλίνου (ΕΕ) αριθ. 604/2013	-	-	-	Άρθρο 6 παράγραφος 2	
Οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ)	-	-	-	-	Άρθρο 25 Αιτιολογική σκέψη 61 (γενικές διατάξεις)
Οδηγία για τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών (2011/93/ΕΕ)	-	-	-	-	Άρθρο 23 παράγραφος 3 και αιτιολογική σκέψη 36 (γενικές διατάξεις)

Παράμετροι που άπτονται του φύλου και πολιτισμικές παράμετροι

Στο μέτρο του δυνατού, πρέπει να παρέχεται στα παιδιά εξατομικευμένη φροντίδα και συνδρομή.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να εφιστάται στις πτυχές που άπτονται του φύλου και στις πολιτισμικές πτυχές. Όπου είναι εφικτό και επιθυμητό, πρέπει να ορίζεται επίτροπος του ίδιου φύλου με το παιδί, ιδίως για κορίτσια που έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης (βλέπε επίσης **ενότητα 6.5**, σχετικά με ειδικά ζητήματα που άπτονται του φύλου και θέματα υγειονομικής περίθαλψης).

Η UNICEF έχει αναπτύξει ένα πρακτικό εργαλείο, το οποίο παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα βήματα και τις διαδικασίες που συνιστούν «ορθή πρακτική» όσον αφορά την παροχή προστασίας και βοήθειας σε παιδιά που είναι θύματα εμπορίας. Σε αυτό εξετάζονται διεξοδικά πτυχές που άπτονται του φύλου και της πολιτισμικής ταυτότητας, σε σχέση με τη φροντίδα και την παροχή βοήθειας στα θύματα.

Πηγή: UNICEF (2008), Reference guide on protecting the rights of child victims of trafficking in Europe, *Γενεύη*, διατίθεται στη διεύθυνση: http://www.unicef.org/ceecis/UNICEF_Child_Trafficking_low.pdf

Οι επίτροποι πρέπει να αποκτούν ικανότητες, συμπεριφορές και δεξιότητες οι οποίες χαρακτηρίζονται από πολιτισμική ευαισθησία και οι οποίες ενισχύουν τη διαπολιτισμική επικοινωνία και την αλληλεπίδραση με παιδιά με διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές. Μεταξύ αυτών θα πρέπει να περιλαμβάνεται και η γνώση των

επιπτώσεων του πολιτισμικού υποβάθρου στις πεποιθήσεις και στη συμπεριφορά των άλλων, καθώς και η επίγνωση των πολιτισμικών χαρακτηριστικών και στερεοτύπων του ίδιου του επιτρόπου και του αντίκτυπού τους στη δική του συμπεριφορά και στις πεποιθήσεις του.

Τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας χαρακτηρίζονται από ορισμένες κοινές εμπειρίες και περιστάσεις, αλλά παρουσιάζουν επίσης διαφορές ως προς το πολιτισμικό υπόβαθρο, το φύλο και την ηλικία, καθώς και τις εμπειρίες πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την εμπορία. Αυτή η ατομικότητα πρέπει να αναγνωρίζεται.

Η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να προωθήει δραστηριότητες κατάρτισης για τους επιτρόπους όσον αφορά τις πτυχές που άπτονται του φύλου και τις πολιτισμικές πτυχές της υποστήριξης θυμάτων· να προάγει την πολυμορφία ως προς το πολιτισμικό υπόβαθρο και το φύλο και να αποφεύγει τους αποκλεισμούς κατά την πρόσληψη προσωπικού και εθελοντών· να παρέχει πρόσβαση σε υπηρεσίες μετάφρασης και διερμηνείας από ειδικευμένο προσωπικό· και να χρησιμοποιεί πολιτισμικούς διαμεσολαβητές (βλέπε επίσης **κεφάλαιο 7**).

Έλεγχοι ιστορικού

Δεν πρέπει να επιτρέπεται σε κανένα επίτροπο να αναλάβει τα καθήκοντά του προτού υποβληθεί σε διαδικασία ελέγχου ιστορικού. Πρέπει να λαμβάνονται προληπτικά μέτρα προστασίας για τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων των παιδιών και την ελαχιστοποίηση τυχόν κινδύνου κακοποίησης ή εκμετάλλευσης παιδιών ή οποιασδήποτε άλλης παραβίασης των δικαιωμάτων τους.

Η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να διαθέτει γραπτή πολιτική, η οποία θα διασφαλίζει ότι οι συστάσεις των υποψήφιων επιτρόπων θα ελέγχονται και ότι όσοι διορίζονται επίτροποι θα πληρούν τουλάχιστον τις στοιχειώδεις απαιτήσεις όσον αφορά την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την πείρα.

Όλοι οι υποψήφιοι επίτροποι πρέπει να υποβάλλονται σε έλεγχο ποινικού μητρώου και έλεγχο μητρώου περιστατικών κακοποίησης. Το **άρθρο 10** της οδηγίας για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών (2011/93/ΕΕ) αποκλείει ως ακατάλληλα τα πρόσωπα που έχουν καταδικαστεί για κάποια συγκεκριμένα αδικήματα από την άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν τακτικές επαφές με παιδιά. Πρέπει οπωσδήποτε να ελέγχεται το ποινικό μητρώο, ιδίως όσον αφορά καταδίκες για κακοποίηση και εκμετάλλευση παιδιών και/ή άλλες παράνομες δραστηριότητες, όπως εγκλήματα που σχετίζονται με ναρκωτικά, που αποτελούν ένδειξη πιθανών κινδύνων για ένα παιδί. Είναι δε σημαντικό όχι μόνο να διενεργούνται οι εν λόγω έλεγχοι κατά την πρόσληψη ή τον αρχικό διορισμό των επιτρόπων, αλλά και να πραγματοποιούνται συστηματικοί επανέλεγχοι.

Οι ίδιες διαδικασίες ελέγχου ιστορικού πρέπει να ισχύουν για όλους τους επιτρόπους, συμπεριλαμβανομένων των εθελοντών επιτρόπων.

Σύγκρουση συμφερόντων

Οργανισμοί ή ιδιώτες των οποίων τα συμφέροντα συγκρούονται ή θα μπορούσαν ενδεχομένως να συγκρούονται με εκείνα του παιδιού δεν είναι επιλέξιμοι για να καθίστανται επίτροποι. Οι επίτροποι πρέπει να είναι σε θέση να προβαίνουν με τρόπο ανεξάρτητο και αμερόληπτο στη λήψη αποφάσεων καθώς και σε εκτιμήσεις και διαβήματα που είναι προς το μείζον συμφέρον του ενδιαφερόμενου παιδιού και προάγουν και διασφαλίζουν την ευημερία του.

Κατά συνέπεια, οι υπηρεσίες επιτροπείας και τα πρόσωπα που διορίζονται επίτροποι δεν πρέπει να συνδέονται ή να σχετίζονται με οποιονδήποτε τρόπο ή να εξαρτώνται από αστυνομικές, μεταναστευτικές ή οποιοσδήποτε άλλες αρχές που είναι αρμόδιες

για τον επίσημο χαρακτηρισμό του παιδιού ως θύματος ή για αποφάσεις που αφορούν επιστροφή, άδεια διαμονής ή καθεστώς διεθνούς προστασίας.

Οι υπηρεσίες επιτροπείας και οι διορισθέντες επίτροποι πρέπει να είναι ανεξάρτητοι και να μην έχουν οικονομικούς ή θεσμικούς δεσμούς με ιδρύματα, υπηρεσίες ή δημόσιες αρχές που είναι αρμόδιες για την παροχή στέγασης ή καθημερινής φροντίδας στο παιδί.

Οι επίτροποι οι οποίοι ταυτόχρονα εργάζονται σε μονάδα υποδοχής παιδιών ενδέχεται να βρεθούν σε κατάσταση δυνητικής σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ της διαχείρισης του κέντρου υποδοχής και του παιδιού. Για παράδειγμα, αναμένεται από τους εν λόγω εργαζόμενους να εκτελούν τα καθήκοντά τους προς το συμφέρον του εργοδότη τους (της μονάδας φροντίδας) και να ενεργούν ακολουθώντας τις οδηγίες του διευθυντή. Ταυτόχρονα, οφείλουν να διασφαλίζουν τη λογοδοσία της μονάδας φροντίδας, του διευθυντή της και του προσωπικού της για τη φροντίδα και την προστασία που παρέχεται στο παιδί.

Αυτές οι παράμετροι πρέπει να εξετάζονται υπό το πρίσμα του δεδομένου ότι η βία σε βάρος των παιδιών πολύ συχνά λαμβάνει χώρα στο ίδρυμα φροντίδας στο οποίο διαμένει το παιδί. Κατά συνέπεια, οι διευθυντές ή το προσωπικό μονάδων φροντίδας δεν πρέπει να διορίζονται επίτροποι.

Δεδομένου ότι είναι αρμόδιο για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας, το προσωπικό υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας ενδέχεται επίσης να βρεθεί σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων.

Εάν υπάρχει οποιαδήποτε δυνητική σύγκρουση συμφερόντων όσον αφορά τα πρόσωπα που διορίζονται επίτροποι, η οποία θα μπορούσε να επηρεάσει τον ρόλο και τα καθήκοντά τους ως επιτρόπων, πρέπει να δηλωθεί στις αρμόδιες για τον διορισμό αρχές. Οι αρμόδιες για τον διορισμό αρχές είναι υπεύθυνες για την αξιολόγηση του πιθανού αντίκτυπου της εν λόγω σύγκρουσης συμφερόντων.

2.5. Διορισμός συγγενών ως επιτρόπων υπό συνθήκες που περιλαμβάνουν εμπορία παιδιών

Εάν το παιδί έχει χωριστεί από τους γονείς του ή εάν οι γονείς αποκλείονται από την άσκηση των γονικών τους δικαιωμάτων και καθηκόντων προς το μείζον συμφέρον του παιδιού, μπορούν να οριστούν άλλοι στενοί συγγενείς ή μέλη της ευρύτερης οικογένειας, εφόσον είναι δυνατό, ως επίτροποι, εκτός εάν υπάρχει ένδειξη ότι κάτι τέτοιο δεν είναι προς το μείζον συμφέρον του παιδιού, π.χ. σε περιπτώσεις

σύγκρουσης συμφερόντων. Σε περίπτωση διορισμού μελών της ευρύτερης οικογένειας ως επιτρόπων κατόπιν αξιολόγησης κινδύνων, το σύστημα παιδικής προστασίας πρέπει να διασφαλίζει την τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση της κατάστασης του παιδιού. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να λαμβάνει συμπληρωματικά μέτρα, όπως είναι ο διορισμός συμβούλου για το παιδί ή οικογενειακού επιτρόπου ή βοηθού ο οποίος θα υποστηρίζει την οικογένεια και θα παρακολουθεί την κατάσταση του παιδιού.

Όσον αφορά ειδικότερα τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να ελέγχουν προσεκτικά την καταλληλότητα των συνοδών μελών της οικογένειας στη χώρα υποδοχής ή των συγγενών του παιδιού στη χώρα καταγωγής προκειμένου να αποφεύγεται η περαιτέρω εκμετάλλευση και θυματοποίηση του παιδιού και/ή το ενδεχόμενο να αποτελέσει το παιδί αντικείμενο εμπορίας κατά την επιστροφή του.

Όταν τα μέλη της οικογένειας έχουν τη δυνατότητα και τη θέληση να παρέχουν καθημερινή φροντίδα, αλλά δεν είναι σε θέση να εκπροσωπήσουν επαρκώς το μείζον συμφέρον του παιδιού σε όλους τους τομείς και σε όλα τα επίπεδα της ζωής του παιδιού, πρέπει να διορίζεται επίτροπος προκειμένου να καλυφθούν τα κενά αυτά. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα παιδιά που έχουν αποτελέσει αντικείμενο εμπορίας και χρειάζονται επαγγελματικές συμβουλές και υποστήριξη όταν εμπλέκονται σε συχνά πολλαπλές ή χρονοβόρες δικαστικές διαδικασίες.

2.6. Εκπρόσωποι και/ή νόμιμοι εκπρόσωποι

Η νομική εκπροσώπηση αποτελεί ένα από τα τρία βασικά καθήκοντα της επιτροπείας, μαζί με τη διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού και την εξασφάλιση της ευημερίας του (βλέπε επίσης [διάγραμμα 1](#)). Όταν δίδεται προτεραιότητα στο καθήκον αυτό βάσει του δικαίου της ΕΕ και του εθνικού δικαίου, χρειάζεται προσοχή ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι η εστίαση στη νομική εκπροσώπηση δεν οδηγεί σε παράβλεψη των δύο άλλων καθηκόντων.

Το δίκαιο της ΕΕ προβλέπει τον διορισμό εκπροσώπου για τα ασυνόδευτα παιδιά που αιτούνται διεθνή προστασία σύμφωνα με την οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου (άρθρο 25). Διασφαλίζει επίσης τα δικαιώματα των παιδιών-θυμάτων σε ποινικές έρευνες και διαδικασίες στην περίπτωση που, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, οι δικαιούχοι της γονικής μέριμνας αποκλείονται από την εκπροσώπηση του παιδιού λόγω σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και του παιδιού-θύματος [[άρθρο 15 παράγραφος 1](#), οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ)· [άρθρο 20](#), οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών (2011/93/ΕΕ)· [άρθρο 24](#), οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ)].

Στο δίκαιο της ΕΕ, ο όρος «εκπρόσωπος» ή «νόμιμος εκπρόσωπος» ορίζεται ως «πρόσωπο ή οργάνωση που έχει ορισθεί από τις αρμόδιες αρχές με καθήκον να συνδράμει και να αντιπροσωπεύει ένα παιδί, όταν οι γονείς δεν έχουν τη δυνατότητα ή τη θέληση ή έχουν αποκλειστεί από την εκπροσώπηση του παιδιού, σε αστικές, διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες, ώστε να διασφαλίζεται το μείζον συμφέρον του παιδιού, και να ασκεί νομική ικανότητα για λογαριασμό του οσάκις είναι αναγκαίο» [**άρθρο 2 εδάφιο ι)**, οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ)].

Ως εκ τούτου, ο διορισμός εκπροσώπων αποσκοπεί αποκλειστικά στην εξασφάλιση εκπροσώπησης του παιδιού σε συγκεκριμένες διαδικασίες, επομένως δεν μπορεί να θεωρηθεί ισοδύναμος με τον διορισμό επιτρόπου. Η εντολή του νόμιμου εκπροσώπου δεν καλύπτει όλες τις πτυχές της ζωής και της ανάπτυξης του παιδιού.

Κατά συνέπεια, ο διορισμός επιτρόπου πρέπει να πραγματοποιείται σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ένα παιδί στερείται το γονικό περιβάλλον, ανεξαρτήτως του διορισμού νόμιμου εκπροσώπου. Η προσέγγιση αυτή εντάσσεται στο πνεύμα της ΣΔΠ και του άρθρου 24 του *Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ*.

Σε περίπτωση που έχει διοριστεί νόμιμος εκπρόσωπος προτού οριστεί επίτροπος, ο νόμιμος εκπρόσωπος πρέπει να συνεχίσει να ασκεί τα καθήκοντά του (εάν, για παράδειγμα, εξακολουθεί να είναι απαραίτητη η εμπειρογνωμοσύνη του) σε στενή συνεργασία με τον επίτροπο και το παιδί.

Ο νόμιμος εκπρόσωπος πρέπει να τηρεί τακτικά ενήμερο τον επίτροπο και το παιδί σχετικά με την εν εξελίξει διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών αποφάσεων που θα ληφθούν, και να παρέχει πληροφορίες σχετικά με το αποτέλεσμα των ενεργειών του.

2.7. Νομικές συμβουλές και νομική συνδρομή

Το παιδί, πέραν της νομικής εκπροσώπησης, δικαιούται επίσης δωρεάν νομική συνδρομή σε ορισμένες διοικητικές, ποινικές ή αστικές διαδικασίες στις οποίες εμπλέκεται.

Το δικαίωμα νομικής συνδρομής ασκείται μέσω του διορισμού δικηγόρου ή άλλου ειδικευμένου επαγγελματία νομικού, ο οποίος παρέχει νομική συνδρομή, ομιλεί εξ ονόματος του παιδιού και ασκεί τη νομική εκπροσώπηση του σε έγγραφες δηλώσεις και αυτοπροσώπως ενώπιον διοικητικών και δικαστικών αρχών σε ποινικές διαδικασίες, διαδικασίες ασύλου ή άλλες νομικές διαδικασίες κατά τα προβλεπόμενα στο εθνικό δίκαιο.

Το **άρθρο 15 παράγραφος 2** της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ), εάν διαβαστεί σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 19, παρέχει στα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας το δικαίωμα πρόσβασης χωρίς καθυστέρηση σε δωρεάν νομικές συμβουλές και δωρεάν νομική εκπροσώπηση, μεταξύ άλλων και για την απαίτηση αποζημίωσης, εκτός εάν έχουν επαρκείς οικονομικούς πόρους. Παρεμφερείς διατάξεις υπάρχουν και στην οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ) (**άρθρο 13**) και στην οδηγία για τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών (2011/93/ΕΕ) (**άρθρο 20**).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE) έχει αναπτύξει ένα εργαλείο σχετικά με την ποιοτική νομική συνδρομή για ασυνόδευτα παιδιά. Σκοπός του εργαλείου αυτού είναι να υποστηρίξει τα κράτη μέλη στη βελτίωση των συστημάτων νομικής συνδρομής και να βοηθήσει τους νομικούς συμβούλους στην παροχή αποτελεσματικής νομικής συνδρομής. Το εργαλείο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Right to Justice: Quality Legal Assistance for Unaccompanied Children» (Δικαίωμα στη δικαιοσύνη: ποιοτική νομική συνδρομή για ασυνόδευτα παιδιά), το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από την ΕΕ.

Το εν λόγω εργαλείο, καθώς και επιπλέον υλικό του προγράμματος, θα είναι διαθέσιμο το δεύτερο τρίμηνο του 2014 στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://ecre.org/component/content/article/63-projects/325-right-to-justice.html>

Εάν ένα παιδί εμπλέκεται σε διοικητικές, ποινικές ή αστικές διαδικασίες, ο επίτροπος και/ή άλλος εκπρόσωπος –εφόσον δεν έχει ακόμη οριστεί επίτροπος– πρέπει να διασφαλίζει ότι το παιδί έχει πρόσβαση σε δωρεάν νομική συνδρομή και ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές διορίζουν ειδικευμένο επαγγελματία νομικό σύμφωνα με τις εθνικές νομικές διατάξεις.

Σε περίπτωση που ο διορισμός δεν πραγματοποιείται αυτεπαγγέλτως από τις αντίστοιχες εθνικές αρχές, ο επίτροπος ή άλλος εκπρόσωπος πρέπει να κινεί τη διαδικασία διορισμού υποβάλλοντας σχετικό αίτημα στις αρμόδιες αρχές.

Ο ρόλος του ειδικευμένου δικηγόρου ή άλλου ειδικευμένου επαγγελματία νομικού, ο οποίος παρέχει νομικές συμβουλές και νομική συνδρομή στο παιδί διαφέρει από την εντολή και τον ουσιαστικό ρόλο που αναλαμβάνει ο «εκπρόσωπος» ή «νόμιμος εκπρόσωπος», όπως ορίζεται στο δίκαιο της ΕΕ (βλέπε **κεφάλαιο 1** καθώς επίσης και το πλαίσιο κειμένου σχετικά με τη **βασική ορολογία**).

Η διάκριση μεταξύ των ρόλων πρέπει πάντοτε να λαμβάνεται υπόψη, ακόμη και αν τα πρόσωπα που διορίζονται «εκπρόσωποι» ή «νόμιμοι εκπρόσωποι» έχουν νομικό επαγγελματικό υπόβαθρο ή είναι νομικοί ή δικηγόροι, όπως συμβαίνει σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ.

Η πρόσβαση σε νομικές συμβουλές και νομική συνδρομή, οι οποίες παρέχονται από ανεξάρτητο και ειδικευμένο επαγγελματία νομικό, λειτουργεί ως πρόσθετη εγγύηση για την προστασία και την προαγωγή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού.

3. Διαχείριση του δικτύου επιτρόπων

Στο παρόν κεφάλαιο περιγράφεται το σύστημα που πρέπει να εφαρμόζεται για τη διεύθυνση και τη διαχείριση του δικτύου επιτρόπων. Καλύπτεται η αρμοδιότητα υποστήριξης και εποπτείας της οντότητας που είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση του δικτύου επιτρόπων, καθώς και το δίκτυο συνεργασίας με άλλες οντότητες που θα πρέπει να συγκροτηθεί. Η καθοδήγηση που παρέχεται στην παρούσα ενότητα μπορεί επίσης να εφαρμοστεί και στα συστήματα νομικής εκπροσώπησης για παιδιά.

3.1. Αρμόδια για την επιτροπεία αρχή

Το εθνικό δίκαιο πρέπει να ορίζει μια ανεξάρτητη αρχή που θα είναι αρμόδια για την επιτροπεία. Η εν λόγω αρχή πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του εθνικού συστήματος παιδικής προστασίας. Σε περίπτωση που συγκροτούνται περισσότερες από μία αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές για την κάλυψη διαφορετικών αναγκών (για παράδειγμα, σύσταση χωριστής αρχής για τους υπηκόους τρίτων χωρών), πρέπει όλες να αποτελούν αναπόσπαστα τμήματα του συστήματος. Η αρχή πρέπει επίσης να εντάσσεται στον εθνικό μηχανισμό παραπομπής για τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας. Η αρχή, η οποία είναι αρμόδια για την επιτροπεία, πρέπει να είναι ανεξάρτητη, για παράδειγμα από τις κρατικές αρχές οι οποίες αποφασίζουν για το καθεστώς διαμονής του παιδιού, για την απομάκρυνση του παιδιού από τους γονείς ή για την τοποθέτηση του παιδιού σε καθεστώς εναλλακτικής φροντίδας (βλέπε επίσης [ενότητα 2.4](#) σχετικά με τη σύγκρουση συμφερόντων). Πρέπει να θεωρείται υπεύθυνη και να λογοδοτεί για τις πράξεις των διορισθέντων επιτρόπων. Η εντολή και τα καθήκοντα της αρμόδιας για την επιτροπεία αρχής πρέπει να καθορίζονται σαφώς στην εθνική νομοθεσία.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να διαθέτουν επαρκείς ανθρώπινους και χρηματοοικονομικούς πόρους στην αρμόδια για την επιτροπεία αρχή και να διασφαλίζουν βιώσιμη χρηματοδότηση. Πρέπει να προβλέπεται επαρκής προϋπολογισμός για τις δαπάνες που σχετίζονται με την αποτελεσματική παρακολούθηση και εποπτεία των υπηρεσιών επιτροπείας, καθώς και τις απαραίτητες δραστηριότητες κατάρτισης, ακόμη και αν αυτές υλοποιούνται από άλλες αρχές.

3.2. Κατάρτιση κατευθυντήριων γραμμών για επιτρόπους

Ένα από τα καθήκοντα της αρμόδιας για την επιτροπεία αρχής είναι η κατάρτιση προτύπων και η παροχή καθοδήγησης σε όσους εργάζονται ως επίτροποι. Οι πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές καθώς και οι τυποποιημένες επιχειρησιακές διαδικασίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ειδικότερα για τις ακόλουθες τρεις ενέργειες:

- για την αξιολόγηση των ατομικών αναγκών κάθε παιδιού και των κινδύνων από άποψη προστασίας
- για την αξιολόγηση της ικανότητας των γονέων όσον αφορά την άσκηση της γονικής μέριμνας
- για τον προσδιορισμό του μείζονος συμφέροντος του παιδιού κατά τον καθορισμό μόνιμης λύσης από τις αρμόδιες αρχές.

Στις κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να καθορίζονται σαφώς τα πρόσωπα

που είναι αρμόδια για τη διενέργεια τέτοιου είδους αξιολογήσεων, οι παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και ο τρόπος στάθμισής τους, ο χρόνος και η διάρκεια των αξιολογήσεων, καθώς και οι ρόλοι των διαφόρων εμπλεκόμενων επαγγελματιών. Πρέπει να περιλαμβάνεται ακόμη το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του και να αποδίδεται η δέουσα βαρύτητα στις απόψεις του.

Προκειμένου να τηρούνται τα πρότυπα ποιότητας, οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές πρέπει επίσης να εξετάσουν το ενδεχόμενο κατάρτισης κώδικα δεοντολογίας για τους επιτρόπους και τους νόμιμους εκπροσώπους. Στον εν λόγω κώδικα θα καθορίζονται σαφώς τα δεοντολογικά πρότυπα που πρέπει να τηρούν οι επίτροποι και οι νόμιμοι εκπρόσωποι κατά την επιτέλεση του έργου τους. Στους κώδικες δεοντολογίας για τους επιτρόπους πρέπει να τίθενται σαφείς κανόνες σχετικά με την αρχή της εμπιστευτικότητας.

Οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές πρέπει να μεριμνούν για τη διασφάλιση της εφαρμογής αποτελεσματικών μηχανισμών για την ενημέρωση των παιδιών και των ενηλίκων που είναι υπεύθυνοι για τη φροντίδα τους ή συμμετέχουν σε αυτήν, όπως οι κοινωνικοί λειτουργοί και το προσωπικό μονάδων στέγασης, σχετικά με το πεδίο εφαρμογής των καθηκόντων επιτροπείας.

Φιλική προς τα παιδιά πληροφόρηση

Ως απαραίτητη προϋπόθεση του δικαιώματος του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του (**άρθρο 12 της ΣΔΠ**), η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να διασφαλίζει ότι τα παιδιά λαμβάνουν και κατανοούν κατάλληλες πληροφορίες σχετικά με το πεδίο εφαρμογής των καθεστώτων επιτροπείας και όλες τις διαθέσιμες υπηρεσίες που θα μπορούσαν να παράσχουν συνδρομή και υποστήριξη. Τα παιδιά πρέπει

Τα κράτη πρέπει να θεσπίσουν επίσημες διαδικασίες, με αυστηρές διαδικαστικές εγγυήσεις, με σκοπό την εκτίμηση και τον καθορισμό του μείζονος συμφέροντος του παιδιού για τις αποφάσεις που το αφορούν, συμπεριλαμβανομένων μηχανισμών για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Τα κράτη πρέπει να αναπτύξουν διαφανείς και αντικειμενικές διαδικασίες για όλες τις αποφάσεις που λαμβάνονται από νομοθέτες, δικαστές ή διοικητικές αρχές, ιδίως σε τομείς που επηρεάζουν άμεσα το παιδί ή τα παιδιά.

Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 (2013), παράγραφος 87, 29 Μαΐου 2013, CRC/C/GC/14

επίσης να ενημερώνονται επαρκώς για τα δικαιώματά τους και για τη δυνατότητα υποβολής καταγγελιών σε περίπτωση που θεωρούν ότι οι επίτροποί τους παραβιάζουν ή υπονομεύουν τα δικαιώματά τους.

Πολλά παιδιά δεν ήταν πλήρως ενήμερα για τις αρμοδιότητες του επιτρόπου ή δεν γνώριζαν καν αν έχουν επίτροπο ή ποιος είναι ο επίτροπός τους. Ακόμη και ορισμένοι ενήλικοι ερωτηθέντες –που δεν ήταν επίτροποι οι ίδιοι– δεν ήταν βέβαιοι για τον ρόλο του επιτρόπου· για παράδειγμα, δεν ήταν βέβαιοι αν συνεπάγεται μόνο νομική υποστήριξη ή και μέριμνα.

Πηγή: FRA (2010), Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, Comparative report, διατίθεται στη διεύθυνση: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf

Κατά συνέπεια, οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο παραγωγής ενημερωτικού υλικού φιλικού προς τα παιδιά, σε γλώσσες τις οποίες είναι αυτά σε θέση να κατανοήσουν, καθώς και να παράσχουν καθοδήγηση σχετικά με τη διάδοση του εν λόγω υλικού.

Η ενημέρωση προς τα παιδιά πρέπει να παρέχεται με διάφορους τρόπους όπως, μεταξύ άλλων, προφορικά, γραπτά, με τη βοήθεια των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ή με άλλο τρόπο, κατά περίπτωση (βλέπε επίσης [κεφάλαιο 7](#)).

Οι πληροφορίες που παρέχονται στα παιδιά πρέπει να καλύπτουν:

- τις αρμοδιότητες, τα δικαιώματα και τα καθήκοντα του επιτρόπου·
- την εμπιστευτικότητα της επικοινωνίας και τα όριά της καθώς και την προσιτότητα του επιτρόπου·
- τον ρόλο, τα δικαιώματα και τα καθήκοντα των νόμιμων εκπροσώπων·
- τους διαθέσιμους επιμέρους μηχανισμούς υποβολής καταγγελιών όπου το παιδί μπορεί να αναφέρει παραβιάσεις των δικαιωμάτων του·
- τα δικαιώματα του παιδιού, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης ατομικής κατάστασης κάθε παιδιού, όσον αφορά το καθεστώς διαμονής, τις ανάγκες διεθνούς προστασίας, την ανάγκη υποστήριξης θυμάτων κ.λπ·
- τα διαθέσιμα μέτρα συνδρομής και προστασίας, καθώς και τους υφιστάμενους φορείς παροχής υπηρεσιών, ανάλογα με την ιδιαίτερη κατάσταση του παιδιού, συμπεριλαμβανομένων τηλεφωνικών γραμμών βοήθειας
- τις διάφορες ποινικές, διοικητικές και αστικές διαδικασίες στις οποίες ενδέχεται να εμπλακεί το παιδί, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε αποζημίωση.

3.3. Συντονισμός και συνεργασία με άλλους οργανισμούς και αρχές

Ο επίτροπος πρέπει να διασφαλίζει την ευημερία του παιδιού και τη συνέχεια της φροντίδας που χρειάζεται αυτό. Ωστόσο, το έργο των επιτρόπων δεν πρέπει να αλληλοεπικαλύπτεται με το έργο άλλων φορέων. Ρόλος του επιτρόπου είναι να συντονίζει αλλά όχι να αντικαθιστά τις ενέργειες των κοινωνικών λειτουργών για θέματα παιδικής προστασίας, των αρχών πρόνοιας ή του προσωπικού που παρέχει φροντίδα στο παιδί. Ο επίτροπος πρέπει να αποτελεί το σημείο αναφοράς του παιδιού και να ενεργεί ως σύνδεσμος μεταξύ του παιδιού και των εξειδικευμένων οργανισμών, ατόμων και φορέων παροχής υπηρεσιών.

Ο επίτροπος πρέπει να συντονίζει τους διάφορους φορείς παροχής υπηρεσιών και να διασφαλίζει την ικανοποιητική λειτουργία του δικτύου υπηρεσιών υποστήριξης του παιδιού. Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να συγκροτήσουν αποτελεσματικούς μηχανισμούς συντονισμού και να προωθήσουν τη συνεργασία μεταξύ της αρμόδιας για την επιτροπεία αρχής και των αρχών που συνδέονται με τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας. Πρόκειται για μια προσέγγιση που διατυπώνεται στην οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) και αναλύεται περαιτέρω στη στρατηγική της ΕΕ, η οποία ορίζει ότι «για τη χάραξη μιας πολυτομεακής, συνεκτικής πολιτικής κατά της εμπορίας ανθρώπων απαιτείται η συμμετοχή μιας ευρύτερης σε σχέση με το παρελθόν ομάδας παραγόντων», όπως είναι οι αρμόδιες για θέματα μετανάστευσης και οι αστυνομικές αρχές, η κοινωνία των πολιτών και το προξενικό και διπλωματικό προσωπικό, αλλά και οι υπηρεσίες στήριξης παιδιών και θυμάτων.

Τα επίσημα πρωτόκολλα και οι συμφωνίες μεταξύ της αρμόδιας για την επιτροπεία αρχής και άλλων ενδιαφερόμενων οντοτήτων μπορούν να διευκολύνουν τη συνεργασία αυτή. Μέσω αυτών διευκρινίζεται επίσης ποιος είναι αρμόδιος για τα επιμέρους καθήκοντα και διευκολύνεται η εποπτεία, προάγοντας με τον τρόπο αυτόν τη λογοδοσία.

Πιθανά στοιχεία που μπορούν να συμπεριληφθούν στις εν λόγω ρυθμίσεις συνεργασίας είναι τα εξής:

- σαφείς διατάξεις σχετικά με τους ρόλους και τις αρμοδιότητες όλων των σχετικών παραγόντων που εμπλέκονται στην προστασία του παιδιού·
- σαφής καθοδήγηση σχετικά με το πότε πρέπει να ειδοποιείται και/ή να ενημερώνεται ο επίτροπος, με προσθήκη των στοιχείων επικοινωνίας της αρμόδιας για την επιτροπεία αρχής και άλλων οντοτήτων που συνήθως ασχολούνται με την υποστήριξη θυμάτων·

- οδηγίες σχετικά με τον τρόπο ενημέρωσης του παιδιού·
- οδηγίες σχετικά με τις πληροφορίες που αφορούν το παιδί, οι οποίες επιτρέπεται ή δεν επιτρέπεται να κοινοποιηθούν·
- μηχανισμοί συντονισμού που συγκροτούνται για την αποσαφήνιση εκκρεμών ζητημάτων και την ανταλλαγή απόψεων σε τακτική βάση.

Διακρατική συνεργασία

Η εμπορία παιδιών μπορεί να συμβαίνει στο εσωτερικό της χώρας καταγωγής των παιδιών ή σε διασυνοριακή βάση. Σε περιπτώσεις διασυνοριακής εμπορίας παιδιών, η διακρατική συνεργασία είναι απαραίτητη για τη δίωξη των διακινητών καθώς και για την προστασία των θυμάτων. Σχετικά με τη σημασία της ενδοενοσιακής και διακρατικής συνεργασίας, βλέπε [ενότητα 4 στην εισαγωγή](#). Η εν λόγω συνεργασία είναι αναγκαία, για παράδειγμα, για την εξασφάλιση των πληροφοριών που είναι απαραίτητες για τον καθορισμό του μείζονος συμφέροντος του παιδιού κατά την αναζήτηση και εφαρμογή μόνιμης λύσης (βλέπε επίσης [κεφάλαιο 9](#)).

Η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να διευκολύνει τη διακρατική συνεργασία με τις σχετικές αρχές, τόσο εντός των κρατών μελών της ΕΕ όσο και με τρίτες χώρες, όταν αυτό είναι αναγκαίο για το μείζον συμφέρον του παιδιού. Η εν λόγω συνεργασία δεν πρέπει να περιορίζεται σε συγκεκριμένες κατηγορίες παιδιών.

Οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές πρέπει να περιλαμβάνονται στο πλαίσιο του θεσμοθετημένου μηχανισμού διακρατικής συνεργασίας, π.χ. σε σχέση με τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές.

Οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές πρέπει, λαμβάνοντας υπόψη το υφιστάμενο εθνικό πλαίσιο και τις υφιστάμενες συμφωνίες συνεργασίας, να προωθούν τη διακρατική συνεργασία για τη διασφάλιση αποτελεσματικής παιδικής προστασίας και τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων του παιδιού.

3.4. Διαχείριση υποθέσεων

Η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να διασφαλίζει ότι οι επίτροποι είναι σε θέση να **διαχειρίζονται αποτελεσματικά** όλες τις υποθέσεις που τους ανατίθενται. Πρέπει να έχουν συχνή επικοινωνία και να περνούν αρκετό χρόνο με κάθε παιδί, παρέχοντας κατάλληλη στήριξη σε καθένα εξ αυτών.

Ελπιδοφόρα πρακτική

Εύρεση επιτρόπων μέσω μηχανής αναζήτησης

Η Φινλανδία διαθέτει βάση δεδομένων με επιτρόπους που είναι διαθέσιμοι προς διορισμό σε υποθέσεις παιδικής προστασίας. Η μηχανή αναζήτησης για εύρεση επιτρόπου «Find-a-Guardian» παρέχει γρήγορη και εύκολη πρόσβαση σε επιτρόπους που δραστηριοποιούνται σε διάφορες περιφέρειες της χώρας. Η εύχρηστη αυτή υπηρεσία βοηθά τις κοινωνικές υπηρεσίες και τα ληξιαρχεία στην εύρεση επιτρόπων για υποθέσεις παιδικής προστασίας εντός της περιφέρειάς τους. Στο μητρώο της εν λόγω υπηρεσίας μπορούν να εγγραφούν πρόσωπα που έχουν συμμετάσχει σε μαθήματα κατάρτισης για επιτρόπους ή όσοι ήδη εργάζονται ως επίτροποι. Η βάση δεδομένων ενημερώνεται συνεχώς, επομένως συνιστάται να πραγματοποιείται νέα αναζήτηση κάθε φορά που υπάρχει ανάγκη για επίτροπο.

Η μηχανή αναζήτησης επιτρόπων δημιουργήθηκε από το πρόγραμμα «Guardianship in Child Protection» (Επιτροπεία στο πλαίσιο της παιδικής προστασίας) (2005-2009), υπό τον συντονισμό της οργάνωσης «Save the Children». Συμμετείχαν επίσης ως εταίροι επιλεγμένες τοπικές και περιφερειακές αρχές.

Πηγές: [Κατά τη λήψη αποφάσεων για την ανάθεση υποθέσεων, η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τον αριθμό των υποθέσεων αλλά και το είδος της υπόθεσης και το επίπεδο υποστήριξης που απαιτείται. Ο καθορισμός του μέγιστου αριθμού υποθέσεων που μπορεί να ανατίθεται σε έναν μεμονωμένο επίτροπο αποτελεί έναν τρόπο να διασφαλιστεί ότι ο φόρτος υποθέσεων των επιτρόπων παραμένει εύλογος, παρέχοντας στους επιτρόπους τη δυνατότητα να εκτελούν τα καθήκοντά τους με αποδοτικό τρόπο χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο τα δικαιώματα των παιδιών. Εν προκειμένω, οι εθνικές αρχές θα μπορούσαν να λάβουν υπόψη διεθνή και εθνικά πρότυπα που έχουν καταρτιστεί για τη διαχείριση του φόρτου υποθέσεων σε άλλους επαγγελματικούς κλάδους, όπως αυτός της κοινωνικής εργασίας.](https://www.thl.fi/fi/julkaisut/sahkoiset-kasikirjat/sosiaaliportti-Marjomaa, P. και Laakso, M. (2010), Lastensuojelun edunvalvonta – lapsen oikeus osallisuuteen häntä koskevassa päätöksenteossa: Käsikirja lastensuojelun edunvalvonnasta, <i>Ελσίνκι, Pelastakaa lapset ry</i>, σ. 27-29</p>
</div>
<div data-bbox=)

Προκειμένου να διασφαλίζεται η ποιότητα, πρέπει να παρακολουθείται ο μέγιστος αριθμός υποθέσεων που ανατίθεται ανά επίτροπο και να ρυθμίζεται ο ελάχιστος αριθμός επαφών με το παιδί, είτε σε εβδομαδιαία είτε σε μηνιαία βάση. Πρέπει, ωστόσο, να υπάρχει ευελιξία, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι ατομικές ανάγκες

κάθε παιδιού, οι οποίες ενδέχεται να επηρεάζουν τη συχνότητα με την οποία απαιτείται να πραγματοποιούνται οι εν λόγω επαφές.

Πρέπει επίσης να ρυθμίζεται η προσιτότητα του επιτρόπου. Η αρμόδια αρχή πρέπει να διασφαλίζει ότι ο επίτροπος βρίσκεται σε κοντινή απόσταση και να αποφεύγεται το ενδεχόμενο να είναι ο επίτροπος εγκατεστημένος μακριά από τον τόπο διαμονής του παιδιού. Ακόμα, η αρχή πρέπει να διασφαλίζει ότι το παιδί μπορεί εύκολα να επικοινωνήσει με τον επίτροπο, ιδίως σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, και να παρέχει στο παιδί τα στοιχεία επικοινωνίας του επιτρόπου. Οι επίτροποι πρέπει να είναι διαθέσιμοι και εκτός ωρών γραφείου. Η αρχή πρέπει επιπλέον να παρέχει στο παιδί πληροφορίες για τις ενδεδειγμένες ενέργειες σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.

Η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να **τηρεί αρχείο** για όλα τα παιδιά που παραπέμπονται σε αυτήν. Πρέπει δε να διατηρεί ατομικό φάκελο για κάθε παιδί που τελεί υπό τη μέριμνά της. Η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να διασφαλίζει την εμπιστευτικότητα των εν λόγω αρχείων, βάσει του ισχύοντος ενωσιακού και εθνικού δικαίου περί ιδιωτικής ζωής και προστασίας των δεδομένων. Παραδείγματα του είδους των πληροφοριών που πρέπει να περιλαμβάνονται στον ατομικό φάκελο κάθε παιδιού αποτελούν, μεταξύ άλλων:

- η ημερομηνία κατά την οποία το παιδί παραπέμφθηκε στην υπηρεσία επιτροπείας
- η ημερομηνία του διορισμού, το όνομα και τα στοιχεία επικοινωνίας του επιτρόπου, καθώς και κάθε μεταβολή του καθεστώτος επιτροπείας και οι λόγοι της μεταβολής
- το καθεστώς διαμονής του παιδιού, οι σχετικές με τη στέγαση ρυθμίσεις κ.λπ.
- η ταυτότητα και προσωπικά στοιχεία του παιδιού, συμπεριλαμβανομένων αντιγράφων των εγγράφων ταυτότητάς του·
- κάθε μεταβολή του καθεστώτος επιτροπείας, της στέγασης και/ή του καθεστώτος διαμονής του παιδιού·
- η ημερομηνία και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αναγκών του παιδιού, από ποιον διενεργήθηκε και ποιοι παράγοντες συμμετείχαν·
- το ατομικό σχέδιο φροντίδας για το παιδί καθώς και τυχόν επικαιροποιήσεις
- σημαντικές ιατρικές πληροφορίες για το παιδί·
- πληροφορίες σχετικά με την εκπαίδευση του παιδιού, συμπεριλαμβανομένων των ελέγχων προόδου του παιδιού στο σχολείο·

- λεπτομερή στοιχεία και συναφή έγγραφα σχετικά με ποινικές, διοικητικές και/ή αστικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών που αφορούν τη νομική εκπροσώπηση του παιδιού·
- αποφάσεις, ενέργειες, εκτιμήσεις και διαβήματα που αναλαμβάνει ο επίτροπος εξ ονόματος του παιδιού·
- ακροάσεις, συναντήσεις και άλλες μορφές αλληλεπίδρασης μεταξύ του παιδιού και άλλων αρχών και υπηρεσιών (π.χ. αρμόδιες για τη μετανάστευση αρχές, υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων)·
- αλληλεπίδραση μεταξύ του επιτρόπου και του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της ημερομηνίας και του τόπου διεξαγωγής των συναντήσεων·
- τυχόν σημαντικά γεγονότα που αφορούν το παιδί·
- πότε και για ποιον λόγο περατώθηκε η υπόθεση.

Σε περίπτωση που το παιδί εξαφανιστεί, πρέπει να συμπεριληφθούν στον φάκελο πληροφορίες σχετικά με τα στοιχεία που έχουν γίνει γνωστά όσον αφορά την εξαφάνιση. Οι ενέργειες στις οποίες προβαίνει ο επίτροπος και η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή με στόχο την εύρεση του παιδιού, περιλαμβανομένης της δήλωσης της εξαφάνισης στις αστυνομικές αρχές, πρέπει επίσης να καταγράφονται στον φάκελο. Οι φάκελοι πρέπει να είναι πλήρεις και ενημερωμένοι για καθετί που αφορά το παιδί καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου επιτροπείας.

3.5. Κατάρτιση

Οι επίτροποι πρέπει να διαθέτουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Αυτές περιλαμβάνουν, καταρχάς, εμπειρογνωμοσύνη στον τομέα της παιδικής προστασίας, ούτως ώστε να κατοχυρώνεται η διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού.

Πέραν της εμπειρογνωμοσύνης στον τομέα της παιδικής προστασίας, οι επίτροποι πρέπει να διαθέτουν τις δεξιότητες που απαιτούνται για να εργαστεί κάποιος απευθείας με παιδιά. Πρέπει να κατανοούν τις ειδικές ανάγκες των παιδιών που είναι θύματα κακοποίησης

Η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχει τονίσει ότι ο επίτροπος πρέπει να έχει «την αναγκαία τεχνογνωσία στον τομέα της παιδικής πρόνοιας ώστε να διασφαλίζει το μείζον συμφέρον του παιδιού και να ικανοποιεί τις νομικές, κοινωνικές, ψυχολογικές, υλικές και εκπαιδευτικές ανάγκες του ενεργώντα μεταξύ άλλων ως σύνδεσμος μεταξύ του παιδιού και των εξειδικευμένων επαγγελματιών/οργανώσεων που παρέχουν την απαιτούμενη αδιάλειπτη και συνεχή φροντίδα στο παιδί».

Πηγή: Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 (2005), Μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους, 1η Σεπτεμβρίου 2005, CRC/GC/2005/6, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://www.refworld.org/docid/42dd174b4.html>

και εκμετάλλευσης καθώς και τα πολιτισμικά ζητήματα τα οποία αφορούν τα παιδιά που τους έχουν ανατεθεί. Τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση, όπως αναγνωρίζεται στην [οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων \(2011/36/ΕΕ\)](#).

Οι επίτροποι έχουν καθήκον να μην προξενούν περαιτέρω βλάβη στο παιδί και να διασφαλίζουν την προστασία του από περαιτέρω κακοποίηση και/ή επανειλημμένη θυματοποίηση. Η έλλειψη επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων μπορεί να οδηγήσει σε ακούσια λάθη, με σοβαρές συνέπειες για την ευημερία του παιδιού.

Οι κατάλληλα καταρτισμένοι επίτροποι είναι σε θέση να διεκπεραιώνουν τα καθήκοντά τους αποτελεσματικά και έγκαιρα. Τα προγράμματα κατάρτισης παρέχουν στους επιτρόπους ικανότητες και ενισχύουν την προσήλωση στο έργο τους. Οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές πρέπει να διασφαλίζουν την ανάληψη ποι-κίλων πρωτοβουλιών κατάρτισης με σκοπό την ανάπτυξη ικανοτήτων και την εναρμόνιση των δεξιοτήτων με νέες πρακτικές και μεθοδολογικά εργαλεία. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να διευκολυνθεί μέσω συνεργασίας με πανεπιστήμια, εκπαι-δευτικά ιδρύματα και άλλες συναφείς οντότητες που ασχολούνται με την παιδική προστασία, οι οποίες μπορούν να συνδράμουν στην παροχή κατάρτισης καθώς και στην ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού.

Υποχρέωση κατάρτισης

Οι επίτροποι πρέπει, ως εκ τούτου, να λαμβάνουν κατάλληλη κατάρτιση και επαγγελματική υποστήριξη.

Λίγα μόνο κράτη μέλη προσφέρουν συστηματική εισαγωγική κατάρτιση για επιτρόπους, χωρίς η εν λόγω κατάρτιση να είναι κατ' ανάγκη υποχρεωτική.

Πηγή: FRA (2015), Παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων: επισκόπηση των συστημάτων επιτροπείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/guardianship-children-deprived-parental-care>

Οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι στους επιτρό-πους παρέχεται **εισαγωγική κατάρτιση** κατά τον διορισμό τους και πριν από την άσκηση οποιωνδήποτε καθηκόντων επιτροπείας. Πρέπει επίσης να υπάρχει ένα σύστημα το οποίο να διασφαλίζει την παροχή **επιμόρφωσης**. Οι επίτροποι πρέπει να υποχρεούνται να παρακολουθούν έναν ελάχιστο αριθμό ωρών κατάρτισης ετησίως, που θα καθορίζεται βάσει των εκάστοτε αναγκών. Η ανάπτυξη θεματικών ενοτήτων κατάρτισης για επιτρόπους είναι απαραίτητη προκειμένου να διασφα-λίζεται η παροχή αποδοτικής και εναρμονισμένης κατάρτισης για επιτρόπους και η θέσπιση και προαγωγή προτύπων ποιότητας.

Η αρχική κατάρτιση και η συνεχής εκπαίδευση των επιτρόπων πρέπει να προβλέπονται βάσει νόμου. Η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να μεριμνά ώστε οι διορισθέντες επίτροποι να λαμβάνουν επαρκή εισαγωγική και συνεχή κατάρτιση, όπως απαιτείται από το δίκαιο της ΕΕ, προκειμένου να ασκούν τα καθήκοντά τους με αποδοτικό τρόπο.

Πιστοποίηση

Τα αρμόδια κράτη και οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές δεν πρέπει να υποτιμούν τις ενδεχόμενες επιβλαβείς επιπτώσεις της χρήσης επιτρόπων που δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα. Η πιστοποίηση των επιτρόπων μπορεί να βελτιώσει την ποιότητα των υπηρεσιών επιτροπείας και την προστασία των παιδιών. Η διαδικασία πιστοποίησης καθορίζει τις βασικές ικανότητες που πρέπει να διαθέτει ένας επίτροπος. Περιλαμβάνει απαιτήσεις όσον αφορά τα επαγγελματικά προσόντα και την κατάρτιση, θέτει πρότυπα δεοντολογίας και επιβάλλει συνέπειες για τη μη τήρηση των εν λόγω προτύπων.

Γενικά μαθήματα κατάρτισης

Τα προγράμματα κατάρτισης για επιτρόπους πρέπει να καλύπτουν, τουλάχιστον, γενικά ζητήματα παιδικής προστασίας, όπως τα εξής:

Γενικά, η κατάρτιση των επιτρόπων δεν είναι οργανωμένη με συστηματικό ή συνεκτικό τρόπο. Λίγα μόνο κράτη μέλη καθιστούν υποχρεωτική τη συμμετοχή των επιτρόπων σε δραστηριότητες κατάρτισης.

Πηγή: FRA (2015), Παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων: επισκόπηση των συστημάτων επιτροπείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/guardianship-children-deprived-parental-care>

- αρχές και διατάξεις της ΣΔΠ·
- κατάλληλες τεχνικές συνέντευξης και συμβουλευτικής·
- παιδική ανάπτυξη και ψυχολογία·
- νομικό πλαίσιο (συναφές δίκαιο της ΕΕ και εθνικό δίκαιο)·
- ζητήματα που άπτονται του φύλου και πολιτισμικά ζητήματα, περιλαμβανομένης της πολιτισμικής ευαισθησίας και της διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

Επιπλέον, τα γενικά μαθήματα κατάρτισης για επιτρόπους πρέπει να περιλαμβάνουν τους παράγοντες κινδύνου και τις στρατηγικές πρόληψης της εξαφάνισης παιδιών, πληροφορίες σχετικά με διαθέσιμες εξειδικευμένες υπηρεσίες, γνώσεις σχετικά

με τους παράγοντες κινδύνου για την εμπορία παιδιών, καθώς και στρατηγικές εντοπισμού και δείκτες που χρησιμοποιούνται για τον χαρακτηρισμό των παιδιών ως θυμάτων.

Εξειδικευμένη κατάρτιση

Πέραν της γενικής κατάρτισης, οι επίτροποι πρέπει να διαθέτουν εμπειρογνωμοσύνη και/ή να λαμβάνουν κατάρτιση ειδικά προσαρμοσμένη στις ανάγκες και στα δικαιώματα συγκεκριμένων ομάδων παιδιών, όπως τα ασυνόδευτα παιδιά, τα παιδιά που είναι θύματα σεξουαλικής κακοποίησης ή τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας.

Η ανάγκη για εξειδικευμένη και συνεχή κατάρτιση για όλα τα μέλη του προσωπικού και τους λειτουργούς που έρχονται σε επαφή με θύματα, συμπεριλαμβανομένων των επιτρόπων, εξετάζεται στην οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ), στο **άρθρο 18** παράγραφοι 1 και 3, όπου ορίζεται ότι «τα κράτη μέλη προωθούν την **τακτική επιμόρφωση** των λειτουργών που ενδέχεται να έλθουν σε επαφή με θύματα και δυνητικά θύματα εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των αστυνομικών που εργάζονται στην πρώτη γραμμή, με σκοπό να τους δοθεί η δυνατότητα να εντοπίζουν και να αναλαμβάνουν τα θύματα και τα δυνητικά θύματα της εμπορίας ανθρώπων».

Το άρθρο 14 της **οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων** (2011/36/ΕΕ) υποχρεώνει τα κράτη μέλη της ΕΕ να λαμβάνουν μέτρα «προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι οι ειδικές ενέργειες που προορίζονται να συνδράμουν και να στηρίξουν τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στο πλαίσιο της φυσικής και ψυχοκοινωνικής αποκατάστασής τους, θεσπίζονται μετά από ατομική εκτίμηση της προσωπικής κατάστασης καθενός παιδιού θύματος, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την άποψή του, τις ανάγκες του και τις ανησυχίες του με σκοπό την εξεύρεση μόνιμων λύσεων για το παιδί». Οι επίτροποι και όλοι οι άλλοι λειτουργοί οι οποίοι είναι πιθανό να έρθουν σε επαφή με παιδιά που έχουν πέσει θύματα εμπορίας, και οι οποίοι συμμετέχουν στη διενέργεια των αξιολογήσεων αναγκών και κινδύνων που καθορίζουν τις ανάγκες προστασίας και στήριξης των παιδιών (βλέπε **ενότητα 3.5**), πρέπει να λαμβάνουν ειδική κατάρτιση σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής των εν λόγω αξιολογήσεων. Στην κατάρτιση πρέπει να χρησιμοποιούνται εκτενώς οι τυποποιημένες επιχειρησιακές διαδικασίες για την ατομική αξιολόγηση αναγκών, την αξιολόγηση κινδύνων, την αξιολόγηση της γονικής ικανότητας και τον καθορισμό του μείζονος συμφέροντος του παιδιού, καθώς και κάθε άλλο υλικό καθοδήγησης που έχει καταρτιστεί για τους επιτρόπους.

Στα πρόσωπα στα οποία ανατίθενται καθήκοντα επιτροπείας, καθώς και σε οποιαδήποτε άλλα πρόσωπα επιφορτισμένα με τη διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού, πρέπει να παρέχεται κατάλληλη κατάρτιση και υποστήριξη προκειμένου να εκτελούν επαρκώς τα καθήκοντά τους.

Πηγή: FRA (2010), Χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά αιτούντες άσυλο στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συγκριτική έκθεση, σ. 12, διατίθεται στη διεύθυνση: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf

Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να συνεργάζονται στενά με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων και κατάρτισης, τόσο στην παρακολούθηση όσο και στην αξιολόγηση των επιπτώσεων των μέτρων για την καταπολέμηση της εμπορίας (οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, **αιτιολογική σκέψη 6**). Κατά την ανάπτυξη και την υλοποίηση γενικής ή εξειδικευμένης κατάρτισης σχετικά με τα δικαιώματα και τις ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων παιδιών (όπως τα ασυνόδευτα παιδιά ή τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας), τα κράτη μέλη και οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές, ειδικότερα, πρέπει να συνεργάζονται με ΜΚΟ και άλλες δημόσιες ή ιδιωτικές οντότητες που δραστηριοποιούνται στον τομέα ή έχουν αναπτύξει εξειδικευμένες υπηρεσίες για παιδιά εν γένει καθώς και για συγκεκριμένες ομάδες. Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να εξετάζουν το ενδεχόμενο συνεργασίας με ΜΚΟ για την ανάπτυξη θεματικών ενοτήτων κατάρτισης και για την παροχή δραστηριοτήτων κατάρτισης.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές όσον αφορά την παροχή εξειδικευμένης ή προηγμένης κατάρτισης για επιτρόπους, με έμφαση στις ανάγκες και στα τρωτά σημεία συγκεκριμένων ομάδων παιδιών, όπως τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας ή τα ασυνόδευτα παιδιά. Τα περισσότερα κράτη μέλη δεν προσφέρουν τέτοιου είδους κατάρτιση, ενώ άλλα δεν την παρέχουν με συστηματικό τρόπο.

Πηγή: FRA (2015), Παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων: επισκόπηση των συστημάτων επιτροπείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/guardianship-children-deprived-parental-care>

Προκειμένου να παρέχεται η βέλτιστη δυνατή υποστήριξη στα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας, οι επιτρόποι που εργάζονται με τα παιδιά αυτά πρέπει επιπλέον να είναι καταρτισμένοι και να διαθέτουν επαρκείς γνώσεις σχετικά με:

- τον πολιτισμό και την ισχύουσα κατάσταση στη χώρα καταγωγής του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης γνώσης χρήσης των βάσεων δεδομένων που περιέχουν πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής (country-of-origin information, COI), οι οποίες έχουν αναπτυχθεί για την επεξεργασία αιτήσεων ασύλου, όπως η βάση www.refworld.org

της UNHCR· η βάση www.ecoi.net του αυστριακού Ερυθρού Σταυρού· ή η διαδικτυακή πύλη COI της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO)·

- τα ιδιαίτερα τρωτά σημεία (π.χ. εθισμός σε ουσίες) και τις ψυχολογικές ανάγκες των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας·
- πιθανές ειδικές ιατρικές ανάγκες (π.χ. σε περιπτώσεις παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων ή θυμάτων σε κατάσταση εγκυμοσύνης)·
- τους λόγους και παράγοντες κινδύνου που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων και αφορούν ειδικά τα παιδιά, καθώς και τα διάφορα είδη και τους τομείς εκμετάλλευσης των παιδιών-θυμάτων, για παράδειγμα στη βιομηχανία του σεξ, στην επαιτεία ή σε μικροεγκλήματα·
- την προστασία των αναγκών των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων που βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση, όπως είναι τα παιδιά που έχουν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση ή εκείνα που έχουν αποτελέσει αντικείμενο εμπορίας με τη συνέργεια των γονέων τους ή άλλων προσώπων εμπιστοσύνης·
- ειδικά ζητήματα που άπτονται του φύλου και αφορούν τα παιδιά θύματα (παράγοντες κινδύνου, είδη και τομείς εκμετάλλευσης που σχετίζονται με το φύλο του θύματος) και τις ανάγκες προστασίας τους·
- ζητήματα που σχετίζονται με το μεταναστευτικό καθεστώς των παιδιών-θυμάτων και τα δικαιώματά τους (περίοδος περίσκεψης, δικαιώματα για άδειες διαμονής, ανάγκες διεθνούς προστασίας κ.λπ.)·
- πληροφορίες που βασίζονται σε έρευνα καθώς το εν λόγω πεδίο εξελίσσεται.

Δραστηριότητες κατάρτισης από κοινού με άλλους συναφείς οργανισμούς

Οι επίτροποι πρέπει επίσης να συμμετέχουν σε **κοινές δραστηριότητες κατάρτισης** οι οποίες απευθύνονται σε ευρύτερο φάσμα λειτουργών και επαγγελματιών που έρχονται σε επαφή με παιδιά θύματα και με παιδιά που διατρέχουν κίνδυνο εμπορίας. Οι εν λόγω κοινές ή διεπιστημονικές δραστηριότητες κατάρτισης θα μπορούσαν να προωθήσουν μια κοινή αντίληψη των εννοιών και των ζητημάτων που αφορούν τα παιδιά θύματα εμπορίας, διευκολύνοντας και ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό τη συνεργασία μεταξύ των σχετικών φορέων.

Οι δραστηριότητες κατάρτισης θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, επισκέψεις μελέτης ή ανταλλαγή ορθών πρακτικών μεταξύ των αρμόδιων για την

επιτροπεία αρχών σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Οι εν λόγω δραστηριότητες κατάρτισης θα μπορούσαν επίσης να συμβάλουν στην ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας.

Ελπιδοφόρα πρακτική

Υποστήριξη και εποπτεία των επιτρόπων

Ο Ερυθρός Σταυρός Βελγίου-Τμήμα Φλάνδρας ανέπτυξε ένα πρόγραμμα για την καθοδήγηση νεοδιορισθέντων, άπειρων επιτρόπων. Στο πλαίσιο του προγράμματος, οι επιτροπείς πραγματοποιούν τακτικές συναντήσεις κατά τις οποίες συζητούν διάφορες πτυχές της επιτροπείας και ανταλλάσσουν συμβουλές, γνώσεις και εμπειρίες. Στο διάστημα μεταξύ των συναντήσεων, μπορούν να θέτουν ερωτήσεις μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή να συζητούν κατ' ιδίαν συγκεκριμένες υποθέσεις. Ο εκπαιδευτής μπορεί να τους καθοδηγήσει, να παρέχει πληροφορίες όπου κρίνεται αναγκαίο και να τους συνδράμει στην επικοινωνία και τη συνεργασία τους με επίσημους φορείς.

Το πρόγραμμα στοχεύει πρωτίστως στην κάλυψη των αναγκών σε ατομική βάση, για τους εθελοντές και τους ελεύθερους επαγγελματίες επιτρόπους που δεν λαμβάνουν συστηματική στήριξη και εποπτεία, παρέχοντάς τους ένα δομημένο βήμα διάλογου για τη διευκόλυνση της επικοινωνίας και της συνεργασίας. Εντέλει, τους βοηθά να αντεπεξέλθουν καλύτερα στα καθημερινά τους καθήκοντα και στις αρμοδιότητές τους.

Ο Ερυθρός Σταυρός Βελγίου-Φλάνδρας συνεργάζεται για το εν λόγω πρόγραμμα με το Τμήμα Επιμέλειας και Μέριμνας του Υπουργείου Δικαιοσύνης από το 2011.

Πηγή: Ερυθρός Σταυρός Βελγίου-Τμήμα Φλάνδρας (2012), Ετήσια έκθεση 2012, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://jaarverslag.rodekruis.be/content/jvs10/2012/Annualreport2012.pdf>

3.6. Υποστήριξη για επιτρόπους

Οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές πρέπει να παρέχουν απευθείας στους επιτρόπους πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης ή να διευκολύνουν την πρόσβασή τους σε τέτοιου είδους υπηρεσίες όταν αυτές παρέχονται από άλλους φορείς.

Εν είδει ορθής πρακτικής, οι επιτροπείς πρέπει να έχουν πρόσβαση σε διεπιστημονική ομάδα επαγγελματιών προκειμένου να ζητούν εμπειρογνωμοσύνη, συμβουλές και συνδρομή κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους στο πλαίσιο της επιτροπείας.

Οι επιτροπείς πρέπει οπωσδήποτε να έχουν πρόσβαση σε νομική καθοδήγηση και νομικές συμβουλές που παρέχονται από δικηγόρους με ειδική εμπειρογνωμοσύνη και/ή άλλους ειδικευμένους επαγγελματίες νομικούς, ούτως ώστε να είναι επαρκώς

ενημερωμένοι για τα νομικά ζητήματα που σχετίζονται με τις διοικητικές και ποινικές διαδικασίες στις οποίες ενδέχεται να εμπλέκεται το παιδί-θύμα (π.χ. αίτηση διεθνούς προστασίας ή προσωρινής άδειας διαμονής, ποινικές διαδικασίες σε βάρος του διακινητή, αξιώσεις αποζημίωσης).

Όπου κρίνεται αναγκαίο, πρέπει να παρέχονται επαγγελματίες διερμηνείς προκειμένου να διευκολύνεται η τακτική επικοινωνία μεταξύ του παιδιού και του επιτρόπου ή άλλου εκπροσώπου.

Πρέπει να προβλέπεται συστηματική επαγγελματική εποπτεία και παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στους επιτρόπους προκειμένου να προλαμβάνεται το φαινόμενο της εργασιακής εξουθένωσης και να διασφαλίζεται η ποιότητα του έργου τους. Η εποπτεία βοηθά τους επιτρόπους να αποκτούν γνώσεις και να αναπτύσσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να επιτελούν το έργο τους με περισσότερο αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο.

Οι επίτροποι μπορούν να ενεργούν μόνον εντός των ορίων των συστημάτων παιδικής προστασίας και του κανονιστικού πλαισίου στο οποίο δραστηριοποιούνται. Οι επίτροποι πρέπει να έχουν επίγνωση των ορίων του ρόλου τους, μεταξύ άλλων και σε συναισθηματικό επίπεδο.

Οι εργασιακές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων των αποδοχών και του αριθμού των υποθέσεων που ανατίθενται σε κάθε επίτροπο (βλέπε επίσης ενότητα 3.4.), πρέπει να είναι τέτοιες ώστε να μεγιστοποιούν το κίνητρο, την ικανοποίηση από την εργασία και τη συνέχεια της δραστηριότητας και, ως εκ τούτου, τη διάθεση των επιτρόπων να εκπληρώνουν τον ρόλο τους με τον πλέον κατάλληλο και αποτελεσματικό τρόπο.

Η άσκηση καθηκόντων επιτροπείας και άλλων καθηκόντων εκπροσώπησης πρέπει να παρακολουθείται μέσω τακτικών και ανεξάρτητων αξιολογήσεων, για παράδειγμα από τις δικαστικές αρχές.

Πηγή: FRA (2010), Χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά αιτούντες άσυλο στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συγκριτική έκθεση), σ. 12, διατίθεται στη διεύθυνση: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf

3.7. Μηχανισμοί επανεξέτασης και εποπτείας

Οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές πρέπει να καθορίζουν τα καθήκοντα υποβολής αναφορών των επιτρόπων και τα κριτήρια παρακολούθησης. Πρέπει, επίσης, να καθορίζουν τα μέτρα τα οποία θα λαμβάνονται σε περίπτωση που οι επίτροποι δεν

συμμορφώνονται με τα καθήκοντά τους, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού αποτελεσματικών πειθαρχικών μέτρων καθώς και των περιστάσεων υπό τις οποίες αυτά θα εφαρμόζονται.

Ελπιδοφόρα πρακτική

Διευκόλυνση της ουσιαστικής συμμετοχής του παιδιού

Η ουσιαστική συμμετοχή του παιδιού αποτελεί καίρια ποιοτική διασφάλιση για ένα σύστημα επιτροπείας. Στις Κάτω Χώρες, η οργάνωση NIDOS επιδιώκει να προωθήσει και να διευκολύνει τη συμμετοχή του παιδιού στην παρακολούθηση και την αξιολόγηση των υπηρεσιών επιτροπείας.

Παρέχεται στα παιδιά η δυνατότητα να εκφράσουν τη γνώμη τους με διάφορους τρόπους.

- Συζητούν για τις εμπειρίες τους και εκφράζουν τις απόψεις τους σε συναντήσεις και σε έρευνες σχετικά με την ευημερία τους, οι οποίες διοργανώνονται σε ετήσια βάση από την αρμόδια για την επιτροπεία αρχή.
- Στο τέλος της περιόδου επιτροπείας, συμπληρώνουν ένα έντυπο αξιολόγησης όσον αφορά τις επιδόσεις του επιτρόπου τους και την υλοποίηση του ατομικού τους σχεδίου.
- Έχουν δε τη δυνατότητα να υποβάλλουν καταγγελία σε βάρος του επιτρόπου τους εάν παραβιάζονται τα δικαιώματά τους ή εάν θεωρούν ότι δεν καλύπτονται οι ανάγκες τους. Οι φορείς επιτροπείας υποχρεούνται βάσει νόμου να θεσπίζουν ανεξάρτητη διαδικασία υποβολής καταγγελιών. Συγκροτείται επιτροπή καταγγελιών, η οποία απαρτίζεται από τουλάχιστον τρία ανεξάρτητα πρόσωπα που δεν εργάζονται στην οργάνωση αυτή καθαυτή.

Προκειμένου να διασφαλίζεται η επαρκής ενημέρωση των παιδιών και να διευκολύνεται η συμμετοχή τους, η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή έχει καταρτίσει έναν εισαγωγικό φάκελο που περιέχει όλες τις σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την επιτροπεία, συμπεριλαμβανομένων και πληροφοριών για τη διαδικασία υποβολής καταγγελιών. Οι πληροφορίες παρέχονται στις εθνικές γλώσσες των παιδιών.

Πηγές: Κάτω Χώρες, Wet op de jeugdzorg (Νόμος περί μέριμνας νέων), άρθρο 68- Nidos (2012), Jaarverslag 2011 (Ετήσια έκθεση 2011), Ουτρέχτη, Nidos- Kenniscentrum sociale innovatie (Κέντρο Γνώσης για την Κοινωνική Καινοτομία) (2013), Minderjarige asielzoekers en hun voogd (Ανήλικοι αιτούντες άσυλο και οι επίτροποί τους), διατίθεται στη διεύθυνση: www.innovatievemaatschappelijkedienstverlening.nl/Content.aspx?PGID=43912568-1d54-4bba-a9a4-70892bf40340

Οι μηχανισμοί επανεξέτασης και εποπτείας εξυπηρετούν παράλληλους αλλά διαφορετικούς σκοπούς. Είναι απαραίτητοι για την παρακολούθηση της ποιότητας των

υπηρεσιών επιτροπείας. Εμμέσως, συμβάλλουν ώστε να διασφαλίζεται ότι το συμφέρον του παιδιού αποτελεί πρωταρχικό μέλημα καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Εκπληρώνουν επίσης μια σημαντική προληπτική λειτουργία, μειώνοντας τον κίνδυνο κακοποίησης και παραβίασης των δικαιωμάτων του παιδιού.

Δεδομένης της σημασίας τους, οι μηχανισμοί παρακολούθησης και εποπτείας πρέπει να εδραιώνονται ρητά στο εθνικό δίκαιο. Η αξιολόγηση και η παρακολούθηση δεν πρέπει να περιορίζονται σε ζητήματα οικονομικής διαχείρισης και διαχείρισης υποθέσεων, αλλά πρέπει να είναι διεξοδικές και ουσιαστικές, καλύπτοντας ζητήματα που αφορούν την ποιότητα των υπηρεσιών και το επίπεδο προστασίας που παρέχεται στα παιδιά. Η δε παρακολούθηση δεν πρέπει να περιορίζεται σε εσωτερικούς μηχανισμούς –όπως τα καθήκοντα υποβολής αναφορών– αλλά πρέπει επίσης να περιλαμβάνει τακτικές ανεξάρτητες αξιολογήσεις που διενεργούνται από εξωτερικούς φορείς.

Συμμετοχή του παιδιού

Οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί παρακολούθησης προϋποθέτουν τον σεβασμό του δικαιώματος του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του. Το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του πρέπει να τηρείται στο έπακρο, και οι απόψεις και οι γνώμες των παιδιών πρέπει σε κάθε περίπτωση να λαμβάνονται υπόψη, ανάλογα με την ηλικία, τον βαθμό ωριμότητας και την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους, όπως απαιτείται από το **άρθρο 12 της ΣΔΠ**.

Κατά συνέπεια, τα παιδιά πρέπει να ενημερώνονται για τα καθεστώτα επιτροπείας και νομικής εκπροσώπησης, για το δικαίωμά τους να εκφράζουν τη γνώμη τους και για το γεγονός ότι πρέπει να αποδίδεται η δέουσα βαρύτητα στις απόψεις τους. Οι πληροφορίες πρέπει να είναι επαρκείς και να παρέχονται με τρόπο φιλικό προς το παιδί.

Τα παιδιά πρέπει να ενθαρρύνονται και πρέπει να τους παρέχεται η δυνατότητα να συμμετέχουν και να συμβάλλουν στην παρακολούθηση των συστημάτων επιτροπείας.

Επιμέρους μηχανισμοί υποβολής καταγγελιών

Πρέπει να υπάρχουν επιμέρους μηχανισμοί υποβολής καταγγελιών στους οποίους να έχουν δυνατότητα πρόσβασης τα παιδιά. Τα παιδιά πρέπει να ενημερώνονται, με φιλικό για τα ίδια τρόπο και σε γλώσσα που κατανοούν, σχετικά με πρόσωπα ή οργανώσεις όπου μπορούν να υποβάλλουν καταγγελίες σε βάρος των επιτρόπων τους, σε πλαίσιο εμπιστευτικότητας και ασφάλειας, μεταξύ άλλων και μέσω τηλεφωνικών γραμμών βοήθειας. Πρέπει να εφαρμόζονται αξιόπιστες διαδικασίες προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα παιδιά που χρησιμοποιούν μηχανισμούς υποβολής καταγγελιών και διαδικασίες υποβολής αναφορών δεν θα εκτεθούν σε κίνδυνο αντιποίνων.

Στα περισσότερα κράτη μέλη δεν υπάρχουν ειδικοί μηχανισμοί ή διατάξεις για την υποβολή καταγγελιών σε βάρος των επιτρόπων. Οι επιμέρους μηχανισμοί υποβολής καταγγελιών, όπου υπάρχουν, δεν είναι επαρκώς ανεπτυγμένοι και συχνά δεν είναι προσβάσιμοι για τα παιδιά.

Πηγή: FRA (2015), Παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων: επισκόπηση των συστημάτων επιτροπείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/guardianship-children-deprived-parental-care>

Δεδομένου του αυξανόμενου αριθμού των παιδιών που εξαφανίζονται από τις μονάδες φροντίδας, οι μηχανισμοί επανεξέτασης και εποπτείας πρέπει να παρακολουθούν τον ρυθμό εξαφάνισης παιδιών υπό επιτροπεία, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων παιδιών και των παιδιών τα οποία έχουν χαρακτηριστεί ή εικάζεται ότι είναι θύματα εμπορίας. Μια ενδελεχής αξιολόγηση και εκτίμηση ποιότητας των διαδικασιών διορισμού επιτρόπου και των υπηρεσιών επιτροπείας θα αντιμετώπιζε με αποδοτικότερο τρόπο το πρόβλημα των αγνοούμενων παιδιών, καθώς ένα αποτελεσματικό σύστημα επιτροπείας μπορεί να συμβάλει στην επίλυση του προβλήματος των παιδιών που εξαφανίζονται ή για τα οποία υπάρχει κίνδυνος να εξαφανιστούν.

Τακτικές επανεξετάσεις της επιτροπείας

Οι αποφάσεις για τον διορισμό επιτρόπων βασίζονται σε ατομική αξιολόγηση των αναγκών του κάθε παιδιού (βλέπε επίσης ενότητα 4.1). Η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να επανεξετάζει κάθε επιμέρους καθεστώς επιτροπείας σε τακτά διαστήματα, τουλάχιστον σε ετήσια βάση. Οι επανεξετάσεις των καθεστώτων επιτροπείας πρέπει να τεκμηριώνονται. Οι απόψεις του παιδιού πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε κάθε αξιολόγηση τέτοιου είδους.

4. Ορισμός επιτρόπου για το παιδί

Στο παρόν κεφάλαιο περιλαμβάνεται καθοδήγηση σχετικά με τη διαδικασία διορισμού επιτρόπου για το εκάστοτε παιδί. Τονίζεται ιδίως η σημασία του έγκαιρου διορισμού. Επιπλέον, εξετάζεται η διάρκεια της επιτροπείας και τι είδους στήριξη θα πρέπει να παρέχεται όταν τα παιδιά συμπληρώσουν το 18ο έτος της ηλικίας τους.

Κανένα παιδί δεν πρέπει να στερείται τη στήριξη και την προστασία νόμιμου επιτρόπου ή άλλου αναγνωρισμένου υπεύθυνου ενηλίκου ή αρμόδιου δημόσιου φορέα σε καμία περίπτωση.

Πηγή: Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, Απόφαση 64/142, Κατευθυντήριες γραμμές για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών, 24 Φεβρουαρίου 2010, A/RES/64/142, παράγραφος 19

4.1. Πότε πρέπει να διορίζεται επίτροπος;

Ο άμεσος διορισμός επιτρόπου αποτελεί καίριο τρόπο διασφάλισης των δικαιωμάτων και της συνολικής ευημερίας του παιδιού, καθώς προστατεύει τα ασυνόδευτα παιδιά και προλαμβάνει την εμπορία παιδιών και άλλες μορφές παιδικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης.

Ο επίτροπος πρέπει να διορίζεται μόλις ένα παιδί χαρακτηριστεί από τις αρχές ως πιθανό θύμα εμπορίας, όταν απαιτείται για τη διασφάλιση του ύψιστου συμφέροντος και της ευημερίας του παιδιού [οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ), **άρθρο 14 παράγραφος 2**]. Ως εκ τούτου, το εθνικό δίκαιο πρέπει να προβλέπει τον διορισμό επιτρόπου το συντομότερο δυνατόν. Στην πράξη, είναι πιθανό τα ασυνόδευτα παιδιά να έχουν ήδη επίτροπο, λόγω του καθεστώτους ως ασυνόδευτων, προτού χαρακτηριστούν θύματα εμπορίας.

Ελπιδοφόρα πρακτική

Διασφάλιση του άμεσου διορισμού επιτρόπων

Σύμφωνα με το πρόγραμμα της ολλανδικής οργάνωσης NIDOS, η πρώτη επαφή μεταξύ της NIDOS και του ασυνόδευτου παιδιού πρέπει να πραγματοποιείται κατά την ημέρα άφιξης του παιδιού στο κέντρο υποβολής αιτήσεων. Από τη στιγμή αυτή και έπειτα, η NIDOS εκπληρώνει τον ρόλο του επιτρόπου και ζητεί από το δικαστήριο να ορίσει τη NIDOS υπεύθυνη για την άσκηση καθηκόντων επιτρόπου μέχρι να διοριστεί συγκεκριμένος επίτροπος για το παιδί από το δικαστήριο. Προκειμένου να διευκολύνεται ο άμεσος διορισμός επιτρόπου, η NIDOS υπέγραψε μνημόνιο συνεννόησης με τις υπηρεσίες μετανάστευσης ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι η NIDOS μπορεί να ειδοποιείται αμέσως μόλις ένα παιδί χαρακτηριστεί από τις υπηρεσίες ως ασυνόδευτο.

Μια ειδική ομάδα επιτρόπων της NIDOS δραστηριοποιείται στο κέντρο υποβολής αιτήσεων του Ter Apel και στον αερολιμένα Schiphol του Άμστερνταμ. Κατόπιν της αρχικής προσαγωγής του παιδιού στην υπηρεσία αλλοδαπών της αστυνομίας, οι επίτροποι της NIDOS διενεργούν συνέντευξη με το παιδί και προσπαθούν να διαπιστώσουν αν αυτό ενδέχεται να είναι θύμα εμπορίας. Εάν ναι, το παιδί μεταφέρεται σε προστατευόμενη μονάδα υποδοχής για παιδιά θύματα εμπορίας.

Πηγές: Κάτω Χώρες, Uitvoeringsbesluit Wet op de jeugdzorg (Εκτελεστικό διάταγμα του νόμου περί μέριμνας νέων), άρθρο 44· Kromhout, M. H. C. και Liefwaard, A. (2010), Tussen beheersing en begeleiding. Een evaluatie van de pilot 'beschermde opvang risico-AMV's' (Μεταξύ ελέγχου και καθοδήγησης: μια αξιολόγηση του πιλοτικού προγράμματος «Προστατευμένη υποδοχή ασυνόδευτων ανήλικων αιτούντων άσυλο σε κίνδυνο»). Χάγη, Κέντρο Επιστημονικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης (Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, WODC).

Ο άμεσος διορισμός επιτρόπων για εικαζόμενα θύματα εμπορίας ή για ασυνόδευτα παιδιά που διατρέχουν κίνδυνο εκμετάλλευσης και κακοποίησης συνάδει επίσης με τη **σύμβαση της Χάγης του 1996** για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών στην οποία αποτελούν συμβαλλόμενα μέρη τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ. Στο άρθρο 5 της σύμβασης τίθεται ο γενικός κανόνας σύμφωνα με τον οποίον οι αρχές του κράτους της *συνήθους διαμονής* του παιδιού έχουν διεθνή δικαιοδοσία για τον διορισμό επιτρόπου. Για τα παιδιά πρόσφυγες και τα παιδιά των οποίων η συνήθης διαμονή δεν μπορεί να προσδιοριστεί, διεθνή δικαιοδοσία έχει το κράτος στο οποίο βρίσκεται επί του παρόντος το παιδί (**άρθρο 6** της σύμβασης καθώς και **άρθρο 13** του κανονισμού Βρυξέλλες II, ο οποίος τροποποιεί τον **κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003**). Ωστόσο, ακόμη και όταν ένα κράτος δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία, μπορεί να λάβει επείγοντα και προσωρινά μέτρα (**άρθρα 11 και 12 της σύμβασης της Χάγης του 1996**). Στο **άρθρο 20** του κανονισμού Βρυξέλλες II (ο οποίος τροποποιεί τον **κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003**) προβλέπεται επίσης η δυνατότητα λήψης προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων, σε επείγουσες περιπτώσεις, σχετικά με πρόσωπα ή περιουσιακά στοιχεία που ευρίσκονται στο κράτος αυτό. Τα κράτη μέλη της ΕΕ μπορούν να βασίζονται σε αυτές τις διατάξεις προκειμένου να διορίσουν επίτροπο ακόμη και αν η συνήθης διαμονή δεν έχει ακόμη προσδιοριστεί, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι αρχές λαμβάνουν μέτρα τα οποία ενδέχεται να υπονομεύσουν την προστασία ενός ασυνόδευτου παιδιού.

Στο πρακτικό εγχειρίδιο για τη λειτουργία της σύμβασης της Χάγης του 1996 υποδεικνύεται ότι μια χρήσιμη προσέγγιση που μπορούν να εφαρμόζουν οι αρχές προκειμένου να προσδιορίσουν αν μια συγκεκριμένη κατάσταση είναι «επείγουσα» μπορεί να συνίσταται στην εξέταση του κατά πόσον είναι πιθανό να υποστεί το παιδί ανεπανόρθωτη βλάβη ή να υπονομευτεί το συμφέρον του εάν δεν ληφθεί ένα μέτρο για την προστασία του.

Πηγή: Μόνιμο Γραφείο της Διάσκεψης της Χάγης για το *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο* (Μάιος 2011), Αναθεωρημένο σχέδιο πρακτικού εγχειριδίου για τη λειτουργία της Σύμβασης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών, κεφάλαιο 6.2

Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να θέτουν προθεσμία για τον διορισμό επιτρόπου, η οποία αρχίζει από τη στιγμή του χαρακτηρισμού ενός παιδιού ως ασυνόδευτου.

4.2. Ποια είναι η καλύτερη διαδικασία για τον ορισμό επιτρόπου για ένα παιδί;

Τα βασικά διαδικαστικά βήματα για τον ορισμό επιτρόπου πρέπει να είναι τα ίδια για όλα τα παιδιά, ακόμη και όταν εφαρμόζονται διαφορετικά συστήματα επιτροπείας για τους πολίτες της ΕΕ και τους υπηκόους τρίτων χωρών. Εάν οι επιτροποι ορίζονται σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, πρέπει να ισχύουν οι ίδιες

διασφαλίσεις ανεξαρτήτως τόπου. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, ότι ο χρόνος που απαιτείται για τον ορισμό επιτρόπου δεν πρέπει να παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ περιφερειών ή τοπικών κοινοτήτων.

Δεδομένης της συχνότητας με την οποία σημειώνονται εξαφανίσεις παιδιών από τα κέντρα φροντίδας, πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την πρόληψη των εξαφανίσεων πριν από τον διορισμό του επιτρόπου και/ή την πρώτη συνάντησή του με το παιδί.

Όσον αφορά τη διαδικασία ορισμού επιτρόπου, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ δύο διαφορετικών περιπτώσεων.

- Το παιδί είναι ασυνόδευτο ή έχει χωριστεί από τους γονείς του. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η διαδικασία ορισμού επιτρόπου μπορεί να ξεκινήσει αμέσως.
- Υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των δικαιούχων της γονικής μέριμνας και του παιδιού-θύματος κατά συνέπεια, αυτοί αποκλείονται από τη διασφάλιση του ύψιστου συμφέροντος του παιδιού και/ή από την εκπροσώπηση του παιδιού. Σε αυτή την περίπτωση, πρέπει να οριστεί προσωρινός επίτροπος ή νόμιμος εκπρόσωπος, εφόσον κρίνεται απαραίτητο από τον φορέα ο οποίος, δυνάμει του εθνικού δικαίου, είναι αρμόδιος για τη διεξαγωγή αξιολόγησης της γονικής ικανότητας καθώς και αξιολόγησης των κινδύνων προκειμένου να αποφανθεί περί του αποχωρισμού του παιδιού από τους γονείς του, εάν ο εν λόγω αποχωρισμός είναι προς το συμφέρον του παιδιού.

Ένα παιδί που βρίσκεται με τους γονείς του ή τον κύριο υπεύθυνο για τη φροντίδα του δεν χρειάζεται, καταρχήν, επίτροπο. Οι γονείς είναι εκείνοι που θα μεριμνήσουν για την ευημερία του παιδιού. Ενδέχεται, ωστόσο, να σημειώνονται περιπτώσεις κατά τις οποίες οι γονείς έχουν εμπλακεί στην εμπορία του παιδιού τους, υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των γονέων και του παιδιού ή μπορεί οι γονείς να αποκλείονται για άλλο λόγο από τη διασφάλιση του ύψιστου συμφέροντος του παιδιού (οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, άρθρο 14 παράγραφος 2)). Σε περίπτωση που οι αρχές έχουν λόγους να πιστεύουν, βάσει αρχικής αξιολόγησης κινδύνων και βάσει των συγκεκριμένων περιστάσεων της υπόθεσης, ότι οι γονείς ή άλλοι κύριοι υπεύθυνοι φροντίδας ενδέχεται να εμπλέκονται στην εμπορία του παιδιού, οφείλουν να ελέγχουν προσεκτικά την καταλληλότητα των προσώπων αυτών για την εκπροσώπηση του συμφέροντος του παιδιού.

Ο αποχωρισμός από τους γονείς μπορεί να συνιστά σοβαρή παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού και ενδέχεται να έχει μακροχρόνιες ψυχολογικές και κοινωνικές συνέπειες. Σύμφωνα με το άρθρο 9 της ΣΔΠ, τα παιδιά δεν πρέπει να

αποχωρίζονται από τους γονείς τους παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν αυτό είναι αναγκαίο για το συμφέρον του παιδιού, όπως σε περιπτώσεις γονικής κακοποίησης και παραμέλησης. Το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύεται από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κινείται προς την ίδια κατεύθυνση. Ο εν λόγω αποχωρισμός μπορεί να επιβληθεί μόνον από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο και τις ισχύουσες διαδικασίες και πρέπει να υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο. Οι δε δικονομικές και ουσιαστικές εγγυήσεις που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο πρέπει να ισχύουν ανεξαρτήτως της ιθαγένειας του παιδιού.

Σε περιπτώσεις παιδιών που είναι θύματα εμπορίας, οι ενήλικες που συνοδεύουν το παιδί, οι οποίοι ενδεχομένως εμφανίζονται ως γονείς ή υπεύθυνοι φροντίδας, θα μπορούσαν στην πραγματικότητα να αποτελούν μέρος των δικτύων εμπορίας που εκμεταλλεύονται το παιδί. Σε περίπτωση αμφιβολίας σχετικά με την ταυτότητα των ενηλίκων συνοδών, και ελλείψει κατάλληλων συναφών εγγράφων, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να εξετάζουν και να ελέγχουν προσεκτικά τη σχέση των συνοδών με το παιδί. Οι αρχές πρέπει να καταρτίσουν τυποποιημένες διαδικασίες για την εξακρίβωση της γονικής και οικογενειακής σχέσης. Οι εν λόγω εκτιμήσεις πρέπει να διενεργούνται από ειδικευμένους επαγγελματίες.

Οι ακόλουθες βασικές εγγυήσεις πρέπει να εφαρμόζονται κατά τον καθορισμό της ανάγκης διορισμού επιτρόπου, σύμφωνα με την ισχύουσα διαδικασία υποβολής αναφορών και παραπομπής και μόλις διαπιστωθεί ότι ένα παιδί χρήζει προστασίας. Πρέπει δε να διενεργείται το συντομότερο δυνατόν ατομική αξιολόγηση αναγκών όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση του παιδιού, λαμβανομένων υπόψη των παραμέτρων αυτών (βλέπε επίσης κεφάλαιο 5).

- Πρέπει ακόμη να αξιολογείται η γονική ικανότητα όσον αφορά τη φροντίδα του παιδιού και την εκπροσώπηση των συμφερόντων του, εάν η αρμόδια αρχή έχει βάσιμους λόγους να πιστεύει ότι οι γονείς έχουν εμπλακεί στην εκμετάλλευση ή εμπορία του παιδιού και όταν απειλείται η ευημερία του.
- Η αξιολόγηση πρέπει να διενεργείται από κατάλληλους, ειδικευμένους επαγγελματίες για λογαριασμό της αρμόδιας αρχής.
- Ειδικότερα, η αξιολόγηση πρέπει να διενεργείται από διεπιστημονική ομάδα επαγγελματιών και όχι από έναν μεμονωμένο επαγγελματία.
- Το παιδί πρέπει να ενημερώνεται για τις διαδικασίες και πρέπει να ζητείται η γνώμη του καθ' όλη τη διάρκειά τους ανάλογα με την ηλικία, τον βαθμό ωριμότητας και την ανάπτυξη των ικανοτήτων του.
- Όλα τα στάδια της διαδικασίας πρέπει να τεκμηριώνονται.

- Οι διαδικασίες πρέπει να συμμορφώνονται με τους ισχύοντες νόμους και, κατά περίπτωση, οι γονείς πρέπει να ενημερώνονται για τη διαδικασία και για το δικαίωμά τους σε νομική εκπροσώπηση.

Χρόνος διορισμού

Άπαξ και διαπιστωθεί η ανάγκη διορισμού επιτρόπου, πρέπει να ορίζεται επίτροπος για το παιδί το συντομότερο δυνατόν και εντός συγκεκριμένης μέγιστης προθεσμίας, η οποία πρέπει να καθορίζεται βάσει του νόμου (πίνακας 3). Η απόφαση περί διορισμού πρέπει να υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο.

Κατά τον διορισμό του επιτρόπου, πρέπει να παρέχεται στα παιδιά η δυνατότητα να εκφράσουν τη γνώμη τους και πρέπει να αποδίδεται η δέουσα βαρύτητα στις απόψεις τους.

Πίνακας 3: Διεθνείς και ευρωπαϊκές νομικές πηγές σχετικά με τον χρόνο κατά τον οποίο πρέπει να πραγματοποιείται ο διορισμός επιτρόπου

Πράξη \ Πληροφορίες	Ορολογία	Ο διορισμός πρέπει να πραγματοποιείται το συντομότερο δυνατόν μετά τον χαρακτηρισμό του παιδιού
Πράξεις των Ηνωμένων Εθνών και του Συμβουλίου της Ευρώπης		
Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 CRC/GC/2005/6	Επίτροπος /νόμιμος εκπρόσωπος	Παράγραφος 33 «Το συντομότερο δυνατό», «άμεσο» (παράγραφος 21, παράγραφος 24)
Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την εναλλακτική φροντίδα A/HRC/11/L.13	Νόμιμος επίτροπος/ Αναγνωρισμένος υπεύθυνος ενήλικος	Παράγραφος 18
Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων του 2005	Νόμιμος επίτροπος	Άρθρο 10 παράγραφος 4
Οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ)	Κηδεμόνας και/ή εκπρόσωπος	Άρθρο 14
Πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης		
Οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ)	Εκπρόσωπος	Άρθρο 24 παράγραφος 1
Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου (2013/32/ΕΕ)	Εκπρόσωπος	Άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχείο α)
Οδηγία για την αναγνώριση (2011/95/ΕΕ)	Κηδεμόνας/ εκπρόσωπος	Άρθρο 31 παράγραφος 1 (Το συντομότερο δυνατόν μετά τη χορήγηση της διεθνούς προστασίας)
Κανονισμός του Δουβλίνου (ΕΕ) αριθ. 604/2013	Εκπρόσωπος	Άρθρο 6 παράγραφος 2
Οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ)	Κηδεμόνας Ειδικός/νόμιμος εκπρόσωπος	-
Οδηγία για τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών (2011/93/ΕΕ)	Ειδικός/νόμιμος εκπρόσωπος	-

Ελπιδοφόρα πρακτική

Ανάπτυξη ανοιχτών τηλεφωνικών γραμμών παιδικής προστασίας

Η αρχή της Τσεχικής Δημοκρατίας για την κοινωνική και νομική προστασία των παιδιών, που είναι η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή της χώρας, έχει δημιουργήσει μια ανοιχτή τηλεφωνική γραμμή ώστε να είναι δυνατή η επικοινωνία μαζί της και εκτός των ωρών εργασίας.

Σε περιπτώσεις που αφορούν παιδιά θύματα εμπορίας, οι αστυνομικές αρχές υποχρεούνται να εξασφαλίζουν την παρουσία επιτρόπου ή υπαλλήλου της αρχής κατά τη διενέργεια συνέντευξης με το παιδί. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι υπάλληλοι της εν λόγω αρχής αναλαμβάνουν αυτομάτως την εκπλήρωση του ρόλου του επιτρόπου έως ότου το δικαστήριο καλύψει επισήμως τη συγκεκριμένη θέση.

Πηγή: Τσεχική Δημοκρατία, Υπουργείο Εσωτερικών (Ministerstvo vnitra České republiky) (2011), Obchodování s dětmi – doporučení pro postup orgánů veřejné správy (Εμπορία παιδιών: συστάσεις για μεθόδους δράσης των δημόσιων αρχών), Πράγα, Odbor bezpečnostní politiky, διατίθεται στη διεύθυνση: www.mvcr.cz/clanek/boj-proti-obchodovani-s-detmi.aspx

Όταν, για πρακτικούς λόγους, δεν είναι δυνατός ο άμεσος ορισμός μόνιμου επιτρόπου για ένα παιδί, πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για τον διορισμό προσώπου που ασκεί προσωρινά τα καθήκοντα του επιτρόπου.

Αυτό θα μπορούσε να συμβεί, για παράδειγμα, στην περίπτωση που αμφισβητείται η ηλικία ενός παιδιού χωρίς επίσημα έγγραφα –και κατ'έκταση η ανάγκη ορισμού επιτρόπου – και οι αρχές προβαίνουν σε εκτίμηση της ηλικίας. Η **οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων** (2011/36/ΕΕ) προβλέπει ρητά ότι όταν η ηλικία του προσώπου που υπέστη το αδίκημα της εμπορίας ανθρώπων είναι αβέβαιη και υπάρχουν λόγοι να πιστευτεί ότι το πρόσωπο είναι κάτω των 18 ετών, το πρόσωπο θεωρείται κατά τεκμήριο παιδί και τυγχάνει άμεσης συνδρομής, στήριξης και προστασίας (αιτιολογική σκέψη 22). Σε αυτήν την περίπτωση, πρέπει να διορίζεται επίτροπος ή προσωρινός επίτροπος (βλέπε επίσης **ενότητα 10.1**, σχετικά με την εκτίμηση της ηλικίας).

Καταρχήν, καμία απόφαση που αφορά το παιδί δεν πρέπει να λαμβάνεται πριν από τον διορισμό επιτρόπου, εξαιρουμένων των άμεσων μέτρων που απαιτούνται για την κατοχύρωση της ασφάλειας του παιδιού και την κάλυψη των βασικών αναγκών του. Ειδικότερα, πρέπει να προβλέπονται προστατευτικά μέτρα για την αποφυγή της εξαφάνισης του παιδιού εν αναμονή του διορισμού επιτρόπου και

στο διάστημα που μεσολαβεί από τον διορισμό του επιτρόπου έως την πρώτη αυτοπρόσωπη επαφή μεταξύ του επιτρόπου και του παιδιού.

Οι αρχές πρέπει να αφήνουν στους επιτρόπους επαρκή χρονικά περιθώρια για να συναντούν και να προετοιμάζουν το παιδί πριν από την κίνηση διαδικασιών και τη λήψη αποφάσεων. Τα χρονικά πλαίσια πρέπει να καθορίζονται σε επίσημες κατευθυντήριες γραμμές.

Η αρμοδιότητα για τη διασφάλιση της λήψης τέτοιου είδους προσωρινών μέτρων επαφίεται στην αρχή η οποία προέβη στον χαρακτηρισμό του παιδιού ή στην οποία έχει ανατεθεί το εν λόγω καθήκον βάσει του εθνικού δικαίου.

Η μεταβίβαση της αρμοδιότητας για το παιδί από την αρχή που προέβη στον χαρακτηρισμό του παιδιού ως θύματος, π.χ. την αρχή επιβολής του νόμου, στην υπηρεσία επιτροπείας πρέπει να τεκμηριώνεται.

Παροχή πληροφοριών στο παιδί

Η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να παρέχει στο παιδί συναφείς πληροφορίες σχετικά με τον επίτροπο σε γλώσσα και με τρόπο που το παιδί μπορεί να κατανοήσει, ανάλογα με την ηλικία, τον βαθμό ωριμότητας και την ανάπτυξη των ικανοτήτων του παιδιού.

Παράγοντες φύλου και πολιτισμικοί παράγοντες πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη κατά την ενημέρωση του παιδιού. Η ιδιαίτερη κατάσταση και οι ανάγκες των παιδιών με αναπηρίες, συμπεριλαμβανομένων των νοητικών και ψυχικών αναπηριών, πρέπει να συνεκτιμώνται.

Η παρεχόμενη ενημέρωση πρέπει να περιλαμβάνει πληροφορίες για το τι θα συμβεί στο παιδί μετά τον ορισμό επιτρόπου, για τον ρόλο και τα καθήκοντα του επιτρόπου και για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του παιδιού.

Προκειμένου να διευκολύνεται η διαδικασία αυτή, οι αρμόδιες για την επιτροπεία αρχές πρέπει να αναπτύξουν ενημερωτικό υλικό φιλικό προς τα παιδιά, το οποίο μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν και άλλοι φορείς και οντότητες.

Η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει, κατά τον διορισμό επιτρόπου, να είναι υπεύθυνη για την παροχή όλων των συναφών πληροφοριών σχετικά με το καθεστώς επιτροπείας στο παιδί και ειδικότερα για την ενημέρωση του παιδιού όσον αφορά το πότε, πού, πώς και σε ποιον μπορεί να υποβάλει καταγγελίες σε βάρος του επιτρόπου ή να αναφέρει περιστατικά κακοποίησης και παραπτώματα

ή οποιαδήποτε παραβίαση των δικαιωμάτων του. Οι εν λόγω πληροφορίες πρέπει να παρέχονται σε προφορική και/ή γραπτή μορφή με τρόπο φιλικό προς το παιδί και σε γλώσσα την οποία κατανοεί το παιδί (βλέπε επίσης ενότητα 3.2).

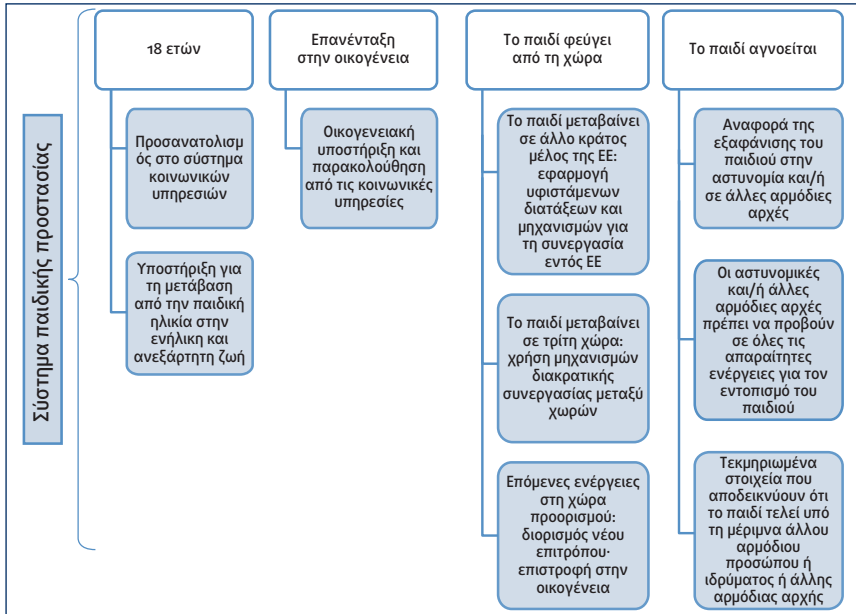
4.3. Πότε λήγει η επιτροπεία;

Το καθεστώς επιτροπείας πρέπει να διαρκεί έως την εύρεση και την εφαρμογή μόνιμης λύσης προς το συμφέρον του παιδιού ή μέχρι την ενηλικίωσή του (βλέπε διάγραμμα 7). Κατά τη διαδικασία αναζήτησης μόνιμης λύσης, πρέπει καταρχήν να εξετάζεται η δυνατότητα επανένωσης του παιδιού με τους γονείς του και επανένταξης στην οικογένεια, εφόσον είναι προς το συμφέρον του παιδιού.

Εάν το παιδί επιθυμεί να μεταβεί σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, αλλά δεν επανένώνεται με την οικογένειά του, τα καθήκοντα επιτροπείας πρέπει καταρχήν να συνεχίσουν να ασκούνται στο κράτος μέλος στο οποίο μεταβαίνει το παιδί.

Κάτι τέτοιο μπορεί να διευκολυνθεί με τη συγκρότηση μηχανισμών συνεργασίας μεταξύ υπηρεσιών επιτροπείας σε διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ. Πρόκειται για ένα στοιχείο το οποίο πρέπει να αποτυπωθεί στους εθνικούς ή διακρατικούς μηχανισμούς παραπομπής που προβλέπονται στη *στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων*. Ο επίτροπος πρέπει να συντονίζει κάθε ενέργεια που σχετίζεται με την οικογενειακή επανένωση, περιλαμβανομένης της αξιολόγησης της οικογένειας, ακόμη και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η οικογένεια του παιδιού διαμένει σε άλλη χώρα.

Διάγραμμα 7: Πότε λήγει η επιτροπεία;

Πηγή: FRA, 2014

Εάν το παιδί εξαφανιστεί, ο επίτροπος πρέπει να αναφέρει αμέσως το γεγονός αυτό στις αρμόδιες αρχές και να παραμείνει σε επικοινωνία με τις υπηρεσίες για τα αγνοούμενα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των ανοιχτών τηλεφωνικών γραμμών 116 000 για αγνοούμενα παιδιά (βλέπε επίσης [ενότητα 6.1](#)). Εάν ένα παιδί υπό καθεστώς επιτροπείας εξαφανιστεί, ο επίτροπος εξακολουθεί να φέρει ευθύνη για το παιδί έως ότου υπάρξουν τεκμηριωμένα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι το παιδί τελεί υπό τη μέριμνα άλλου αρμόδιου προσώπου ή ιδρύματος ή άλλης αρμόδιας αρχής. Για τη λύση της σχέσης επιτροπείας απαιτείται σε κάθε περίπτωση δικαστική απόφαση.

Οι επίτροποι πρέπει να δικαιούνται αποζημίωση για τον χρόνο που δαπανούν για την αναφορά περιστατικού αγνοούμενου παιδιού στην αστυνομία και/ή τυχόν άλλες αρμόδιες αρχές που προβλέπει το εθνικό δίκαιο, καθώς και για τον χρόνο που δαπανούν για να ελέγξουν αν οι αρχές καταβάλλουν κάθε προσπάθεια στο πλαίσιο των δυνατοτήτων τους για τον εντοπισμό του παιδιού. Τα εν λόγω δικαιώματα αποζημίωσης πρέπει να ισχύουν έως ότου εντοπιστεί το παιδί ή μέχρι την επίσημη λήξη της επιτροπείας.

Η ανάγκη εξασφάλισης ενός πλαισίου μεγαλύτερης διαφάνειας και πληρέστερης ενημέρωσης για τη μετάβαση προς την ενήλικη ζωή επισημαίνεται σε ερευνητική μελέτη σχετικά με τις πρακτικές των ευρωπαϊκών κρατών για την αντιμετώπιση των προκλήσεων με τις οποίες έρχονται αντιμέτωπα τα ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά που ζητούν άσυλο και τα παιδιά πρόσφυγες όταν γίνονται 18 ετών.

Πηγή: Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και Συμβούλιο της Ευρώπης (2014), Unaccompanied and separated asylum-seeking and refugee children turning eighteen: What to celebrate?, διατίθεται στη διεύθυνση: www.refworld.org/DOCID/53281A864.HTML

και προοπτικές ενδέχεται να μεταβάλλονται σημαντικά από τη στιγμή που τα παιδιά γίνονται 18 ετών. Είναι πολύ σημαντικό να είναι τα παιδιά κατάλληλα προετοιμασμένα για τη μετάβαση από την παιδική ηλικία στην ενήλικη ζωή και να λαμβάνουν την απαραίτητη υποστήριξη προς τούτο (βλέπε επίσης [διάγραμμα 13](#)).

Παρότι η επιτροπεία μπορεί να λήγει με την ενηλικίωση του παιδιού, τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει, δεδομένης της ευάλωτης θέσης των νέων αυτών ατόμων,

Οι διαδικασίες επανεξέτασης, τα πρότυπα και οι εγγυήσεις για τη διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού πρέπει να είναι οι ίδιες με εκείνες που ισχύουν στα συστήματα παιδικής προστασίας για όλα τα παιδιά που υπάγονται σε καθεστώς εναλλακτικής φροντίδας.

ιδίως για τα ασυνόδευτα παιδιά που υπόκεινται στο δίκαιο της μετανάστευσης, οι διατάξεις περί φροντίδας, τα νόμιμα δικαιώματα, καθώς και οι προβλεπόμενες από τον νόμο επιλογές

να εξετάσουν το ενδεχόμενο παροχής υποστήριξης και βοήθειας και μετά την ηλικία των 18 ετών, προκειμένου να διευκολύνεται η μετάβαση του παιδιού στην ενήλικη ζωή.

Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, λαμβάνοντας υπόψη την ειδική κατάσταση των ασυνόδευτων νεαρών μεταναστών που φτάνουν στην ενηλικίωση, και με γνώμονα το μείζον συμφέρον του παιδιού, συνιστά στα κράτη μέλη την καθιέρωση μιας μεταβατικής κατηγορίας, που να καλύπτει τις ηλικίες από 18 έως 25 ετών. Κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, οι νεαροί μετανάστες πρέπει να συνεχίσουν να λαμβάνουν στήριξη για να έχουν μια ανεξάρτητη ζωή, με εγγυημένη πρόσβαση σε παροχές πρόνοιας και στέγαση, σε εκπαίδευση και υπηρεσίες υγείας, καθώς και σε ενημέρωση σχετικά με τη συναφή διοικητική διαδικασία.

Πηγή: Συμβούλιο της Ευρώπης, Κοινοβουλευτική Συνέλευση, Επιτροπή Μετανάστευσης, Προσφύγων και Εκτοπισμένων (Έκθεση | Έγγραφο 13505 | 23 Απριλίου 2014), Migrant children: What rights at 18?, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://website-pace.net/documents/19863/168397/20140313-MigrantRights18-EN.pdf/ea190a6e-1794-4d30-b153-8c18dc95669f> <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20589&lang=en>

Εάν διατίθενται υπηρεσίες επιτροπείας και ρυθμίσεις μέριμνας για τα παιδιά που είναι υπήκοοι κράτους μέλους μετά την ηλικία των 18 ετών, αυτές θα πρέπει να προσφέρονται επίσης στα παιδιά από άλλες χώρες, και ιδίως σε θύματα εμπορίας. Για τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας, η εμπιστοσύνη αποτελεί το κεντρικό στοιχείο στη διαδικασία αποκατάστασης και εύρεσης μιας μόνιμης λύσης. Μπορεί να απαιτεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, τη συμμετοχή του επιτρόπου για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Όταν τα θύματα εμπορίας συμπληρώσουν το 18ο έτος της ηλικίας τους, εφόσον βρίσκονται στο κράτος μέλος υποδοχής της ΕΕ, πρέπει να συνεχίσουν να έχουν πρόσβαση σε κατάλληλες υπηρεσίες υποστήριξης σύμφωνα με την [οδηγία για τα θύματα \(2012/29/ΕΕ\)](#). Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες αποκατάστασης, σε ψυχολογική και ιατρική βοήθεια, εφόσον είναι αναγκαία, καθώς και σε νομική εκπροσώπηση και δωρεάν νομική συνδρομή καθ' όλη τη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών. Οι εν λόγω υπηρεσίες πρέπει να παρέχονται υπό τις ίδιες συνθήκες και στο ίδιο επίπεδο με ό,τι ισχύει για τα θύματα εγκλημάτων που είναι υπήκοοι του αντίστοιχου κράτους μέλους.

Σε περιπτώσεις παιδιών που έχουν χωριστεί από τους γονείς τους για λόγους κακοποίησης ή παραμέλησης, η ικανότητα και η προθυμία των γονέων να εκπροσωπούν το μείζον συμφέρον του παιδιού πρέπει να επανεκτιμάται σε τακτική βάση. Εφόσον προκύπτουν νέα στοιχεία που υποδεικνύουν ότι η επιστροφή στην οικογένεια είναι προς το συμφέρον του παιδιού, ο επίτροπος μαζί με τις αρμόδιες αρχές παιδικής προστασίας πρέπει να στηρίζουν και να παρακολουθούν την επιστροφή αυτή. Οι διαδικασίες επανεξέτασης, τα πρότυπα και οι εγγυήσεις για τη διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού πρέπει να είναι οι ίδιες με εκείνες που ισχύουν στα συστήματα παιδικής προστασίας για όλα τα παιδιά που υπάγονται σε καθεστώς εναλλακτικής φροντίδας.

4.4. Πότε πρέπει να πραγματοποιείται αλλαγή επιτρόπου;

Προκειμένου να διασφαλίζεται η συνέχεια και να αξιοποιείται η εμπιστοσύνη που αναπτύσσεται μεταξύ του παιδιού και του επιτρόπου, κανονικά δεν πρέπει να αλλάζει ο επίτροπος που έχει οριστεί για ένα παιδί, εκτός εάν οι περιστάσεις της υπόθεσης καθιστούν την αλλαγή αυτή αναπόφευκτη.

Η οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ) προβλέπει, στο άρθρο 24 παράγραφος 1, ότι «για να εξασφαλιστεί η ευημερία και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού [...], η αλλαγή του προσώπου που ενεργεί ως εκπρόσωπος πραγματοποιείται μόνον όταν κρίνεται αναγκαίο». Η οδηγία προβλέπει εν συνεχεία ότι «πραγματοποιείται τακτικά αξιολόγηση από τις αρμόδιες αρχές, καθώς και όσον αφορά τη διαθεσιμότητα των αναγκαιών μέσων για την εκπροσώπηση του ασυνόδευτου ανηλίκου».

Οι προσωρινοί επίτροποι που διορίζονται στο πλαίσιο προκαταρκτικών μέτρων για την προστασία ενός παιδιού πρέπει επίσης, όπου είναι δυνατό, να χαρακτηρίζονται επίσης «μόνιμοι» επίτροπο.

Προκειμένου να διασφαλίζεται η αναγκαία σταθερότητα στη ζωή και την ανάπτυξη του παιδιού, το παιδί δεν πρέπει να μεταφέρεται άσκοπα ή τακτικά σε άλλη περιοχή

της χώρας, εκτός εάν η μετακίνηση επιβάλλεται για λόγους ασφάλειας ή για το συμφέρον του παιδιού.

Εάν το παιδί παραπονεθεί για παράπτωμα του επιτρόπου, πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο αλλαγής του επιτρόπου ως πιθανή λύση. Αλλαγή επιτρόπου πρέπει να προβλέπεται ρητά από τον νόμο και να πραγματοποιείται πάραυτα, εάν ο επίτροπος αποτελεί αντικείμενο έρευνας για σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του παιδιού, π.χ. κακοποίηση ή ανάρμοστη συμπεριφορά.

Επιπλέον, η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να επανεξετάζει κάθε μεμονωμένη υπόθεση ανά τακτά χρονικά διαστήματα, τουλάχιστον σε ετήσια βάση. Σε κάθε τέτοια επανεκτίμηση πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις του παιδιού. Η αρμόδια για την επιτροπεία αρχή πρέπει να προβλέπει κατευθυντήριες γραμμές και κριτήρια για τις εν λόγω τακτικές επανεκτιμήσεις. Οι επανεξετάσεις των καθεστώςτων επιτροπείας πρέπει να τεκμηριώνονται. Κατά περίπτωση, πρέπει επίσης να αξιολογείται η κατάσταση της οικογένειας με σκοπό την επανένωση του παιδιού με τους γονείς του (βλέπε [ενότητα 4.2](#)).

Μέρος II – Καθήκοντα του επιτρόπου

Όπως περιγράφεται στην [ενότητα 1 της εισαγωγής](#), ο επίτροπος είναι υπεύθυνος για τη διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού, την εξασφάλιση της συνολικής ευημερίας του παιδιού και την άσκηση της νομικής εκπροσώπησης του παιδιού για τη συμπλήρωση της περιορισμένης δικαιοπρακτικής του ικανότητας. Στα πέντε επόμενα κεφάλαια περιγράφονται αναλυτικότερα τα βασικά αυτά καθήκοντα. Σε αυτά ενσωματώνονται επίσης οριζόντια καθήκοντα, όπως η επιδίωξη της λογοδοσίας των αρχών για τις αποφάσεις που αφορούν το παιδί και η παρέμβαση σε περιπτώσεις κατά τις οποίες διακυβεύεται η ευημερία του παιδιού (διάγραμμα 8).

Τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ δεν ορίζουν επακριβώς τα καθήκοντα του επιτρόπου βάσει νόμου.

Πηγή: FRA (2015), Παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων: επισκόπηση των συστημάτων επιτροπείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/guardianship-children-deprived-parental-care>

Τα δικαιώματα και τα καθήκοντα του επιτρόπου πρέπει να ορίζονται στο εθνικό δίκαιο ή σε εθνικά έγγραφα πολιτικής και, εάν απαιτείται, να αποσαφηνίζονται περαιτέρω σε επίσημες κατευθυντήριες γραμμές. Στον πίνακα 4 παρατίθενται οι διεθνείς και ευρωπαϊκές νομικές πηγές στις οποίες περιγράφονται τα καθήκοντα των επιτρόπων ή των νόμιμων εκπροσώπων.

Πίνακας 4: Τα καθήκοντα του επιτρόπου όπως αντικατοπτρίζονται σε ευρωπαϊκές και διεθνείς νομικές πηγές

Πράξεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και του Συμβουλίου της Ευρώπης και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	Ορολογία	Αρμοδιότητες και καθήκοντα του διορισθέντος προσώπου						
		Διασφάλιση του μεζονοσ συμμερνοντος του παιδιού	Διασφάλιση της ευημερίας και της κατάλληλης φροντίδας του παιδιού	Εκπρόσωση	Συνοδεία του παιδιού σε διαδικασίες (παρουσία στη συνέντευξη, ενημέρωση και προετοιμασία του παιδιού)	Συμβολή στην εξεύρεση και στην εφαρμογή μόνιμης λύσης	Αρμοδιότητα συνδέσμου - ρόλος συντονιστή	Οικογενειακοί δεσμοί και εντοπισμός οικογένειας
Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 CRC/GC/2005/6	Επίτροπος / Νόμιμος εκπρόσωπος	Παράγραφος 33	Παράγραφος 33	Παράγραφος 33	Παράγραφος 33 Παράγραφος 72	Παράγραφος 90	Παράγραφος 33	-
Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την εναλλακτική φροντίδα A/HRC/11/L.13	Νόμιμος επίτροπος/ Αναγνωρισμένος υπεύθυνος ενήλικος	Παράγραφος 101 Παράγραφος 103	Παράγραφος 104 εδάφιο α)	Παράγραφος 104 εδάφιο β)	-	Παράγραφος 104 εδάφιο γ)	Παράγραφος 104 εδάφιο δ)	Παράγραφος 104 εδάφιο ε) Παράγραφος 104 στοιχείο ζ)
Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της διακίνησης και εμπορίας ανθρωπών του 2005	Νόμιμος επίτροπος	Άρθρο 10 παράγραφος 4 εδάφιο α)	-	-	-	-	-	Άρθρο 10 παράγραφος 4 εδάφιο γ)
Οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρωπών (2011/36/EE)	Κηδεμόνας/ Εκπρόσωπος	Άρθρο 13 Προοίμιο, αιτιολογική σκέψη 23	-	Άρθρο 14 παράγραφος 2	-	-	-	-
Οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/EE)	Εκπρόσωπος	Άρθρο 2 εδάφιο ι) Άρθρο 24 παράγραφος 1	Άρθρο 23 Άρθρο 24 παράγραφος 1	Άρθρο 2 εδάφιο ι)	Άρθρο 24 παράγραφος 1 (παρουσία σε συνεντεύξεις)	-	-	-

Αρμοδιότητες και καθήκοντα του διορισθέντος προσώπου

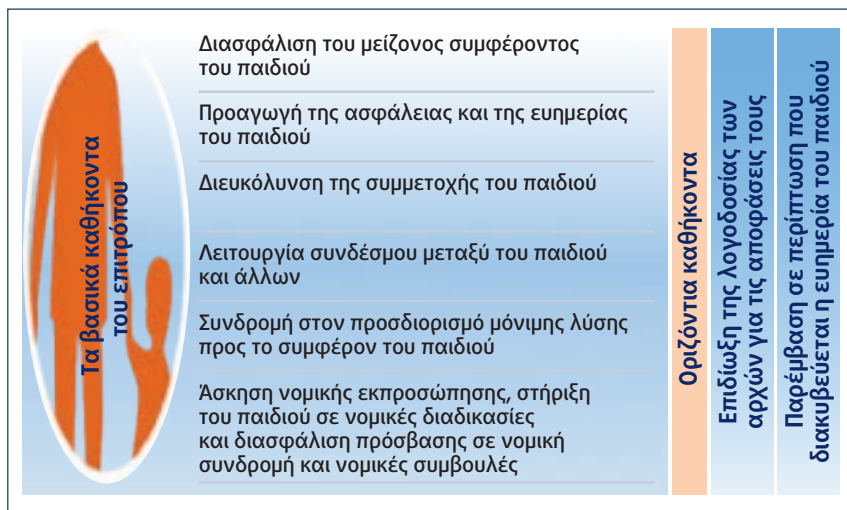
Πράξεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και του Συμβουλίου της Ευρώπης και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	Ορολογία	Διασφάλιση του μεζονος συμφέροντος του παιδιού	Διασφάλιση της ευημερίας και της κατάλληλης φροντίδας του παιδιού	Εκπροσώπηση	Συνοδεία του παιδιού σε διαδικασίες (παρουσία στη συνέντευξη, ενημέρωση και προετοιμασία του παιδιού)	Συμβολή στην εξεύρεση και στην εφαρμογή μόνιμης λύσης	Αρμοδιότητα συνδέσμου - ρόλος συντονιστή	Οικογενειακοί δεσμοί και εντοπισμός οικογένειας
Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου (2013/32/ΕΕ)	Εκπρόσωπος	Άρθρο 2 στοιχείο ιδ) Άρθρο 25 παράγραφος 1 εδάφιο α)		Άρθρο 2 στοιχείο ιδ) Άρθρο 7 παράγραφος 3	Άρθρο 25 παράγραφος 1 εδάφιο β)	-	-	-
Οδηγία για την αναγνώριση (2011/95/ΕΕ)	Κηδεμόνας/ Εκπρόσωπος	Άρθρο 31 παράγραφος 4 Προσώμοιο, αιτιολογική σκέψη 18	Άρθρο 31 παράγραφος 1	Άρθρο 31 παράγραφος 1	-	-	-	-
Κανονισμός του Δουβλίνου (ΕΕ) αριθ. 604/2013	Εκπρόσωπος	Άρθρο 6 παράγραφος 2	-	Άρθρο 6 παράγραφος 2	-	-	-	-
Οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ)	Κηδεμόνας Ειδικός/ νόμιμος εκπρόσωπος	-	-	Άρθρο 24 εδάφιο β)	Άρθρο 20 εδάφιο γ)	-	-	-
Οδηγία για τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών (2011/93/ΕΕ)	Ειδικός/ νόμιμος εκπρόσωπος	-	-	Άρθρο 20 παράγραφος 1	Άρθρο 20 παράγραφος 3 εδάφιο στ)	-	-	-

Οι τέσσερις βασικές αρχές της ΣΔΠ (βλέπε **διάγραμμα 3**) πρέπει να καθοδηγούν τον επίτροπο σε όλες τις πτυχές του έργου του καθ' όλη τη διάρκεια του διορισμού του. Απουσία των γονέων, ή εάν αυτοί αποκλείονται από την άσκηση της γονικής μέριμνας, ανατίθεται στον επίτροπο το καθήκον να διασφαλίζει και να προάγει την ευημερία του παιδιού. Κάθε φορά που λαμβάνεται μια απόφαση η οποία αφορά το παιδί, ο ρόλος του επιτρόπου είναι να προάγει την επιλογή που εξυπηρετεί το **μείζον συμφέρον του παιδιού**. Ο επίτροπος πρέπει να διασφαλίζει ότι οι απόψεις του παιδιού ακούγονται και λαμβάνονται δεόντως υπόψη. Ο επίτροπος πρέπει να ενημερώνει το παιδί και να διαβουλεύεται μαζί του για όλες τις πτυχές του έργου του επιτρόπου, λαμβάνοντας υπόψη τον βαθμό ωριμότητας και την ανάπτυξη των ικανοτήτων του παιδιού.

Η συχνότητα και η ποιότητα της επικοινωνίας μεταξύ επιτρόπων και παιδιών ποίκιλλαν. Σημαντικός αριθμός παιδιών ήταν ικανοποιημένα και επιθυμούσαν πιο προσωπική σχέση με τον επίτροπό τους – ζήτημα το οποίο και οι ενήλικοι ερωτηθέντες εκτίμησαν επίσης ως σημαντικό για την ευημερία του παιδιού.

Πηγή: FRA (2010), Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, Συγκριτική έκθεση, σ. 9, διατίθεται στη διεύθυνση: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPA-comparative-report_EN.pdf

Διάγραμμα 8: Τα βασικά καθήκοντα του επιτρόπου

Πηγή: FRA, 2014

Δημιουργία και διατήρηση σχέσης εμπιστοσύνης με το παιδί

Η σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ επιτρόπου και παιδιού αποτελεί βασική προϋπόθεση για αποτελεσματική επιτροπεία. Χωρίς εμπιστοσύνη, ο επίτροπος δεν θα είναι σε θέση να διαπιστώσει τις επιθυμίες και τα αισθήματα του παιδιού, πράγμα το οποίο δυσχεραίνει την προαγωγή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού.

Ο επίτροπος πρέπει να επικοινωνεί με το παιδί με τρόπο φιλικό προς αυτό, να επιδεικνύει πολιτισμική ευαισθησία και να υιοθετεί μια προσέγγιση η οποία λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες του φύλου. Παρότι πολλοί παράγοντες επηρεάζουν την οικοδόμηση ή μη εμπιστοσύνης, ιδιαίτερα σημαντικοί είναι οι ακόλουθοι τέσσερις:

- σεβασμός των απόψεων του παιδιού·
- αντιμετώπιση του παιδιού με σεβασμό και αξιοπρέπεια·
- διαθεσιμότητα και προσιτότητα ως προς το παιδί·
- σεβασμός της εμπιστευτικότητας.

Η τακτική επικοινωνία με τον επίτροπο και η προσιτότητά του είναι απαραίτητα στοιχεία για την οικοδόμηση σχέσης εμπιστοσύνης με το παιδί.

Οι επίτροποι οι οποίοι εργάζονται με παιδιά που είναι θύματα εμπορίας πρέπει να γνωρίζουν την επίδραση που μπορεί να έχει στη συμπεριφορά των παιδιών η εμπειρία της εμπορίας τους καθώς και τις συνέπειες της τραυματικής εμπειρίας. Άτομα με τραυματικές εμπειρίες έχουν συχνά προβλήματα μνήμης, για παράδειγμα, και δεν είναι σε θέση να θυμηθούν λεπτομέρειες γεγονότων ή ενδέχεται να θυμούνται διαφορετικές πληροφορίες με την πάροδο του χρόνου. Αυτό δεν σημαίνει ότι το παιδί λέει ψέματα ή ότι δεν εμπιστεύεται τον επίτροπο. Ο επίτροπος πρέπει να ευαισθητοποιεί τους άλλους επαγγελματίες που εργάζονται με το παιδί σχετικά με τα συγκεκριμένα θέματα.

Η συναισθηματική φροντίδα του παιδιού αποτελεί βασική ανάγκη, την οποία ο επίτροπος δεν πρέπει να παραβλέπει. Οι ορισθέντες επίτροποι πρέπει να υποστηρίζονται κατά την άσκηση του ρόλου τους, μεταξύ άλλων στην παροχή της συναισθηματικής φροντίδας, ιδίως διασφαλίζοντας ότι ο φόρτος εργασίας τους και ο αριθμός των υποθέσεων που τους ανατίθενται τους επιτρέπουν να αφιερώσουν επαρκή χρόνο στο παιδί και να οικοδομήσουν προσωπική σχέση μαζί του (βλέπε επίσης ενότητα 3.6).

Το έγγραφο με τίτλο *Core standards for guardians of separated children in Europe* (Βασικοί κανόνες για επιτρόπους παιδιών χωρισμένων από την οικογένειά τους στην Ευρώπη) παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τον ρόλο και τις αρμοδιότητες του επιτρόπου (κανόνες 1-6), τη σχέση με το παιδί (κανόνες 7-9) και τις επαγγελματικές γνώσεις και ικανότητες του επιτρόπου (κανόνας 10). Οι βασικοί αυτοί κανόνες αναπτύχθηκαν κατόπιν διαβούλευσης με χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά, επιτρόπους και άλλους εμπειρογνώμονες, όπως ανάδοχους γονείς, δικηγόρους και κοινωνικούς λειτουργούς. Στον βασικό κανόνα αριθ. 8 απαριθμούνται ορισμένοι δείκτες θετικής σχέσης οικοδομημένης με βάση την αμοιβαία εμπιστοσύνη, το ανοιχτό πνεύμα και την εμπιστευτικότητα. Σύμφωνα με αυτόν, ο επίτροπος:

- Α) γνωρίζει το παιδί προσωπικά·
- Β) διατηρεί εμπιστευτικές όλες τις πληροφορίες που αφορούν το παιδί και προέρχονται από αυτό, εκτός εάν είναι απαραίτητο αυτές να γνωστοποιηθούν για την ασφάλεια του συγκεκριμένου παιδιού ή άλλου παιδιού, και ενημερώνει το παιδί, όταν είναι εφικτό, σχετικά με την αθέτηση της υποχρέωσης τήρησης εμπιστευτικότητας·
- Γ) δεν κρίνει τους λόγους για τους οποίους το παιδί είναι εξόριστο ούτε επιτρέπει κάτι τέτοιο να επηρεάσει τη σχέση του με το παιδί·
- Δ) είναι πάντοτε ειλικρινής με το παιδί και τηρεί τις υποσχέσεις του·
- Ε) παρέχει σαφείς πληροφορίες σχετικά με τον ρόλο και τους περιορισμούς του, με τρόπο τον οποίο το παιδί κατανοεί και μπορεί να θυμάται·
- ΣΤ) αποδεικνύει στο παιδί ότι εργάζεται με την καρδιά του, με πραγματικό ενδιαφέρον για το παιδί και νιώθοντας υπεύθυνος για αυτό·
- Ζ) καθιστά σαφές στο παιδί ότι ένα παιδί που εξαφανίζεται είναι πάντοτε ευπρόσδεκτο να επικοινωνήσει με τον επίτροπο·
- Η) δίνει προσοχή στη λεκτική, μη λεκτική και συναισθηματική επικοινωνία·
- Θ) συμπάσχει με το παιδί και του παρέχει ηθική και συναισθηματική στήριξη.

Πηγή: *Defence for Children – ECPAT Κάτω Χώρες (2011), Core standards for guardians of separated children in Europe, Leiden, Defence for Children – ECPAT Κάτω Χώρες, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://www.corestandardsforguardians.eu/>*

Εμπιστευτικότητα

Ο επίτροπος θα πληροφορηθεί λεπτομέρειες της ιδιωτικής ζωής του παιδιού, τις οποίες πρέπει να χειριστεί με εμπιστευτικότητα. Η επικοινωνία με το παιδί πρέπει να πραγματοποιείται σε συνθήκες εμπιστευτικότητας με πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων της αξιοπρέπειας και της ιδιωτικής ζωής του παιδιού.

Η εμπιστευτικότητα αποτελεί σημαντικό στοιχείο στη σχέση του παιδιού με τον επίτροπο. Το δικαίωμα του παιδιού στην ιδιωτική ζωή πρέπει να προστατεύεται διά νόμου. Ο κώδικας δεοντολογίας επιτρόπων πρέπει να εξηγεί τις συνέπειες της αρχής της εμπιστευτικότητας (βλέπε επίσης [ενότητα 3.2](#)). Ο επίτροπος πρέπει να μπορεί να αποφασίσει τότε και υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί να είναι προς το μείζον συμφέρον του παιδιού η διαβίβαση ορισμένων πληροφοριών σε άλλους σχετικούς παράγοντες και υπηρεσίες.

Η εμπιστευτικότητα είναι επίσης προαπαιτούμενο για την ασφάλεια του παιδιού, ιδίως για παιδιά που είναι θύματα εμπορίας ή ασυνόδευτα παιδιά που ζητούν διεθνή προστασία. Οι πληροφορίες σχετικά με παιδί που είναι θύμα εμπορίας δεν πρέπει να γνωστοποιούνται, εάν ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο το παιδί ή τα μέλη της οικογένειας του παιδιού (βλέπε επίσης [ενότητα 6.3](#)). Πρέπει να ζητείται η συγκατάθεση του παιδιού που είναι θύμα εμπορίας, με τρόπο κατάλληλο για την ηλικία του, πριν από τη γνωστοποίηση ευαίσθητων πληροφοριών, λαμβάνοντας υπόψη την ωριμότητα του παιδιού και την ανάπτυξη των ικανοτήτων του.

5. Διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού

Η διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού πρέπει να καθοδηγεί το έργο και τις ενέργειες του επιτρόπου.

Το μείζον συμφέρον του παιδιού είναι δυναμική έννοια, η οποία στοχεύει στη διασφάλιση της ολοκληρωμένης ανάπτυξης του παιδιού με την προαγωγή της πλήρους και αποτελεσματικής άσκησης όλων των δικαιωμάτων που αναγνωρίζει η ΣΔΠ. Ο επίτροπος καλείται να αξιολογεί το μείζον συμφέρον του παιδιού σε καθημερινή βάση, κάθε φορά που λαμβάνονται αποφάσεις οι οποίες αφορούν το παιδί. Οι αποφάσεις αυτές μπορούν να αφορούν, για παράδειγμα, τη στέγαση, την ασφάλεια, την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, τις δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου και τη νομική εκπροσώπηση του παιδιού.

Ο επίτροπος επιδιώκει τη λογοδοσία των δημόσιων αρχών για όλες τις αποφάσεις που αφορούν το παιδί και διασφαλίζει τον σεβασμό της αρχής του συμφέροντος του παιδιού ως πρωταρχικού μελήματος, όπως προβλέπεται στο [άρθρο 3 της ΣΔΠ](#), καθ' όλη τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Ο επίτροπος πρέπει να απαιτεί τη λογοδοσία των δημόσιων αρχών. Πρέπει δε να παρεμβαίνει εάν διακυβεύεται η ευημερία του παιδιού και να προσβάλλει, εντός των ορίων της αρμοδιότητάς του, κάθε απόφαση η οποία θεωρείται ότι αντιβαίνει και/ή δεν προάγει το μείζον συμφέρον του παιδιού.

Η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού παρέχει, με το [Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 \(2013\)](#) σχετικά με το [δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του](#) (άρθρο 3, παράγραφος 1), ένα πλαίσιο για την αξιολόγηση και τον καθορισμό του μείζονος συμφέροντος του παιδιού. Η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού επισημαίνει ότι η κρίση ενός ενηλίκου όσον αφορά το μείζον συμφέρον του παιδιού δεν μπορεί να υπερισχύει της υποχρέωσης σεβασμού όλων των δικαιωμάτων του παιδιού που απορρέουν από τη Σύμβαση.

Πηγή: [Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού \(2013\), Γενικό Σχόλιο αριθ. 14, 29 Μαΐου 2013, CRC/GC/14](#)

Αξιολόγηση και καθορισμός του μείζονος συμφέροντος του παιδιού

Το μείζον συμφέρον του παιδιού αξιολογείται με πνεύμα ευαισθησίας προς το παιδί, λαμβανομένων δεόντως υπόψη της ηλικίας και της ωριμότητάς του καθώς και των απόψεων, των αναγκών και των ανησυχιών του παιδιού. Στο Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 του 2013, η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού απαριθμεί τα στοιχεία τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού:

- οι απόψεις του παιδιού·
- η ταυτότητα του παιδιού·
- η διατήρηση του οικογενειακού περιβάλλοντος και των σχέσεων·
- η φροντίδα, η προστασία και η ασφάλεια του παιδιού·
- μια κατάσταση που καθιστά το παιδί ευάλωτο·
- το δικαίωμα του παιδιού στην υγεία·
- το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση.

Η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού παρέχει επίσης καθοδήγηση για τον τρόπο εξισορρόπησης των στοιχείων αυτών. Για παράδειγμα, η διατήρηση του οικογενειακού περιβάλλοντος μπορεί να έρχεται σε σύγκρουση με την αναγκαιότητα προστασίας του παιδιού από τον κίνδυνο γονικής βίας ή κακοποίησης. Σε τέτοιες καταστάσεις, τα στοιχεία πρέπει να σταθμίζονται μεταξύ τους για την ανεύρεση λύσης προς το μείζον συμφέρον του παιδιού.

Πέραν αυτών των τακτικών αξιολογήσεων του μείζονος συμφέροντος του παιδιού, η εθνική νομοθεσία ενδέχεται να απαιτεί επιπλέον επίσημο καθορισμό του μείζονος συμφέροντος για αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή του παιδιού, όπως ο προσδιορισμός μόνιμης λύσης. Ο καθορισμός αυτός πρέπει να γίνεται από διεπιστημονική ομάδα με τήρηση αυστηρών διαδικαστικών εγγυήσεων. Το δίκαιο της ΕΕ παρέχει επίσης καθοδήγηση στα κράτη μέλη κατά την αξιολόγηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού. Το άρθρο 23 παράγραφος 2 της οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ), ορίζει ότι «[κ]ατά την εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού, τα κράτη μέλη λαμβάνουν δεόντως υπόψη ιδίως τους ακόλουθους παράγοντες:

- α) τις δυνατότητες επανένωσης της οικογένειας,
- β) την ποιότητα ζωής και την κοινωνική ανάπτυξη του ανηλίκου, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη το υπόβαθρο του ανηλίκου,
- γ) ζητήματα ασφάλειας και προστασίας, ιδίως εάν υπάρχει κίνδυνος να καταστεί ο ανήλικος θύμα εμπορίας ανθρώπων,

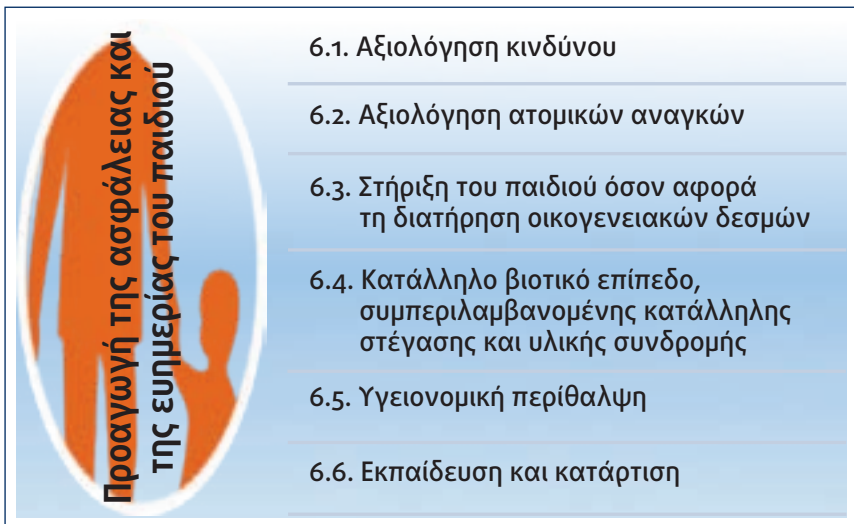
δ) τις απόψεις του ανηλίκου ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του.»

Ο επίτροπος πρέπει να συμμετέχει σε αυτές τις διαδικασίες επίσημου καθορισμού του μείζονος συμφέροντος ώστε να διασφαλίζει ότι το μείζον συμφέρον του παιδιού αποτελεί πρωταρχικό μέλημα σε όλες τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και ότι γίνεται σεβαστό το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, όπως απαιτείται από το άρθρο 12 της ΣΔΠ.

6. Προαγωγή της ασφάλειας και της ευημερίας του παιδιού

Η προαγωγή της ευημερίας του παιδιού απαιτεί από τον επίτροπο να διασφαλίζει την ικανοποίηση των νομικών, κοινωνικών, υγειονομικών, ψυχολογικών, υλικών και εκπαιδευτικών αναγκών του παιδιού (διάγραμμα 9). Τα παιδιά που στερούνται το γονικό τους περιβάλλον, και ειδικότερα τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας, έχουν βιώσει πολύ συχνά τη βία και έχουν τραυματικές εμπειρίες. Η έκθεση στη βία αυξάνει τον κίνδυνο περαιτέρω θυματοποίησης του παιδιού καθώς και συσσώρευσης βίαιων εμπειριών. Πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στην κατοχύρωση της ασφάλειας και της προστασίας των παιδιών θυμάτων για την αποφυγή περαιτέρω θυματοποίησης και τη μείωση του κινδύνου να γίνουν εκ νέου θύματα εμπορίας.

Διάγραμμα 9: Προαγωγή της ασφάλειας και της ευημερίας του παιδιού

Πηγή: FRA, 2014

6.1. Αξιολόγηση κινδύνου

Οι αρμόδιες αρχές παιδικής προστασίας πρέπει να αξιολογούν τον κίνδυνο κακοποίησης, βίας και εκμετάλλευσης για κάθε παιδί που τελεί υπό τη φροντίδα τους και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας. Οι εν λόγω αξιολογήσεις κινδύνου πρέπει να διενεργούνται επίσης για ασυνόδευτα παιδιά, όταν οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν απόφαση σχετικά με μόνιμη λύση για το παιδί. Έτσι διασφαλίζεται ότι η προτεινόμενη λύση είναι προς το συμφέρον του παιδιού και δεν ενέχει κανέναν κίνδυνο εκμετάλλευσης ή κακοποίησης του παιδιού ή παραβίασης των δικαιωμάτων του. Επιπλέον, αξιολόγηση κινδύνου πρέπει να διενεργείται πάντοτε για τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας, για την παροχή κατάλληλης προστασίας και για την κατοχύρωση της ασφάλειας του παιδιού, ώστε να μην γίνουν εκ νέου θύματα εμπορίας ούτε θύματα περαιτέρω εκμετάλλευσης και κακοποίησης.

Βάσει του **άρθρου 12** της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ), τα θύματα εμπορίας ανθρώπων τυγχάνουν της δέουσας προστασίας βάσει ατομικής αξιολόγησης κινδύνου.

Μια τέτοια αξιολόγηση πρέπει να γίνεται σε εύθετο χρόνο και να στοχεύει στον προσδιορισμό των μέτρων που απαιτούνται για την προστασία του παιδιού από αντίποινα, εκφοβισμό και τον κίνδυνο να γίνει εκ νέου θύμα εμπορίας. Η αξιολόγηση κινδύνου πρέπει να επικαιροποιείται τακτικά έως ότου βρεθεί μόνιμη λύση για το παιδί. Η αξιολόγηση κινδύνου πρέπει να διενεργείται από διεπιστημονική ομάδα επαγγελματιών, με τη συμμετοχή εκπροσώπων των αρχών παιδικής προστασίας και παρόχων υγειονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών.

Ο επίτροπος πρέπει να διασφαλίζει ότι οι αρμόδιες αρχές διενεργούν ατομική αξιολόγηση κινδύνου για κάθε παιδί που είναι θύμα εμπορίας. Η γνώμη του επιτρόπου πρέπει να ζητείται πάντοτε σχετικά με τη λήψη ειδικών μέτρων προστασίας και ο επίτροπος πρέπει να μπορεί να διατυπώνει προτάσεις και συστάσεις. Παρότι δεν είναι άμεσα υπεύθυνος για τα μέτρα προστασίας που λαμβάνονται, ο επίτροπος μπορεί ωστόσο να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο (διάγραμμα 10).

Διάγραμμα 1ο: Αξιολόγηση κινδύνου και ο ρόλος του επιτρόπου

Πηγή: FRA

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου σε σχέση με την ασφάλεια του παιδιού

- ✓ Ενημέρωση του παιδιού σχετικά με τα υφιστάμενα μέτρα προστασίας τα οποία μπορούν να ληφθούν.
- ✓ Αίτημα αξιολόγησης κινδύνου όσον αφορά το παιδί.
- ✓ Ενεργός συμμετοχή στη διαδικασία αξιολόγησης κινδύνου μαζί με εκπροσώπους άλλων αρμόδιων αρχών, υπαλλήλους των αρχών επιβολής του νόμου και τον νόμιμο εκπρόσωπο του παιδιού.
- ✓ Τακτική αξιολόγηση του κινδύνου διαφυγής του παιδιού από το καθεστώς φροντίδας.
- ✓ Διασφάλιση της ακρόασης και της δέουσας συνεκτίμησης των απόψεων του παιδιού ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του.
- ✓ Ενημέρωση των αρμόδιων αρχών όταν γίνονται γνωστά νέα στοιχεία σχετικά με την ασφάλεια του παιδιού, βάσει των οποίων ενδέχεται να απαιτούνται αλλαγές στα εφαρμοζόμενα μέτρα προστασίας.
- ✓ Αίτημα επανεξέτασης και τεκμηρίωσης της αξιολόγησης κινδύνου, εάν προκύψουν νέα στοιχεία βάσει των οποίων ενδέχεται να απαιτείται η λήψη διαφορετικών ή πρόσθετων μέτρων.
- ✓ Διασφάλιση της άμεσης ενημέρωσης των αρμόδιων αρχών για τυχόν εξαφάνιση του παιδιού και της καταβολής προσπαθειών για την ανεύρεση του παιδιού.
- ✓ Όταν τα θύματα είναι υπήκοοι τρίτων χωρών, τακτική υπενθύμιση σε όλες τις εμπλεκόμενες αρχές να μην ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με το καθεστώς του παιδιού ως θύματος εμπορίας με τις αρχές της χώρας καταγωγής προτού ολοκληρωθεί η αξιολόγηση κινδύνου.

Πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων

Ο επιτρόπος πρέπει να ζητεί την πρόσβαση των παιδιών θυμάτων εμπορίας σε εμπιστευτικές υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, όπως προβλέπεται στα **άρθρα 8 και 9** της οδηγίας για τα θύματα (2012/29/ΕΕ).

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου σε σχέση με τις υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων

- ✓ Διευκόλυνση της πρόσβασης σε κατάλληλη και ασφαλή στέγη για θύματα που χρειάζονται ασφαλή τόπο παραμονής λόγω άμεσου κινδύνου δευτερογενούς και επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης, εκφοβισμού και αντιποίνων.
- ✓ Παροχή πληροφοριών σχετικά με τα διαθέσιμα δίκτυα υποστήριξης για το παιδί: οι πληροφορίες πρέπει να παρέχονται με τρόπο φιλικό προς το παιδί, σε γλώσσα την οποία το παιδί κατανοεί, τόσο προφορικά όσο και εγγράφως.
- ✓ Διευκόλυνση της πρόσβασης σε τηλεφωνικές υπηρεσίες βοήθειας.
- ✓ Διευκόλυνση της πρόσβασης σε στοχευμένη και ολοκληρωμένη υποστήριξη για θύματα με ιδιαίτερες ανάγκες, όπως θύματα σεξουαλικής βίας, θύματα με αναπηρίες και θύματα βίας λόγω φύλου, όπως υποστήριξη και συμβουλευτικές υπηρεσίες σε σχέση με τις τραυματικές εμπειρίες.

«Τα μέλη της οικογένειας έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, ανάλογα με τις ανάγκες τους και με τη βαρύτητα της βλάβης που υπέστησαν λόγω της αξιόποινης πράξης που διεπράχθη εις βάρος του θύματος» (**άρθρο 8** της οδηγίας για τα θύματα (2012/29/ΕΕ)). Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να διασφαλίζουν ότι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, διατίθενται επίσης υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων και για τα μέλη της οικογένειας του παιδιού, εάν βρίσκονται στη χώρα (υποδοχής).

Τα μέλη της οικογένειας πρέπει να υποβάλλονται σε αξιολόγηση ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν είναι συνεργοί ούτε εμπλέκονται με άλλον τρόπο στην εμπορία ανθρώπων και ότι δεν συνιστούν κίνδυνο για το παιδί.

Επιπλέον, **το άρθρο 18** της οδηγίας για τα θύματα (2012/29/ΕΕ) προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν για την προστασία «των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους από δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση και εκφοβισμό, καθώς και από τους κινδύνους ψυχικής, συναισθηματικής ή ψυχολογικής βλάβης, και για την προστασία της αξιοπρέπειας των θυμάτων κατά τη διάρκεια της εξέτασης ή της κατάθεσής τους. Εφόσον απαιτείται, τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν επίσης διαδικασίες καθιερωμένες από το εθνικό δίκαιο για τη σωματική προστασία των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους».

Τοποθέτηση σε ασφαλές κατάλυμα

Οι περιορισμοί στην ελευθερία κυκλοφορίας του παιδιού πρέπει να είναι αναλογικοί και να βασίζονται στα αποτελέσματα της αξιολόγησης κινδύνου. Πρέπει σε κάθε περίπτωση να επικυρώνονται από δικαστικές αρχές. Ο επίτροπος πρέπει να ελέγχει επίσης ότι τυχόν παρεμβατικά μέτρα ασφάλειας, όπως συχνές αλλαγές του τόπου διαμονής ή αυστηροί περιορισμοί στην ελευθερία κυκλοφορίας του παιδιού, λαμβάνονται μόνον όταν θεωρούνται απολύτως αναγκαία για την προστασία της ασφάλειας του παιδιού. Όταν το θύμα τοποθετείται σε «ασφαλές κατάλυμα» στο οποίο η έξοδος και η είσοδος ελέγχονται, πρέπει να λαμβάνονται μέτρα μετριασμού ώστε να διασφαλίζεται ότι το παιδί δεν τελεί υπό καθεστώς που προσομοιάζει με κράτηση. Ανάλογα με τους κινδύνους ασφάλειας, τα εν λόγω μέτρα μπορεί να περιλαμβάνουν τακτικές εξόδους με τον επίτροπο, κοινωνικούς λειτουργούς ή εθελοντές. Ο επίτροπος πρέπει να έχει ελεύθερη πρόσβαση σε παιδί το οποίο φιλοξενείται σε κλειστή εγκατάσταση, και το παιδί πρέπει να έχει ελεύθερη πρόσβαση στον επίτροπο. Πρέπει να διασφαλίζεται επίσης ελεύθερη πρόσβαση σε νομική συνδρομή καθώς και πρόσβαση σε κατάλληλες υπηρεσίες θεραπείας και αποκατάστασης.

Εάν ένα παιδί τοποθετηθεί σε ασφαλές κατάλυμα στο οποίο ισχύουν περιορισμοί στην κυκλοφορία, οι αποφάσεις πρέπει να επανεξετάζονται από τις δικαστικές αρχές σε μηνιαία βάση, ώστε να διασφαλίζεται ότι η τοποθέτηση είναι απολύτως αναγκαία για την ασφάλεια του παιδιού και περιορίζεται στον ελάχιστο αναγκαίο χρόνο (**άρθρο 25 της ΣΔΠ και άρθρο 5 της ΕΣΔΑ**).

Αγνοούμενα παιδιά

Μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατέληξε στη διαπίστωση ότι μερικές αρχές εφαρμόζουν περίοδο αναμονής προτού δώσουν συνέχεια στην εξαφάνιση ορισμένων κατηγοριών παιδιών, ιδίως των ασυνόδευτων παιδιών.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), Missing children in the European Union: Mapping, data collection and statistics, διατίθεται στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/missing_children_study_2013_en.pdf

Όλα τα παιδιά στην επικράτεια της ΕΕ δικαιούνται προστασία. Σε περίπτωση εξαφάνισης, πρέπει να λαμβάνονται μέτρα σε ισότιμη βάση για όλες τις κατηγορίες παιδιών.

Οι εγκαταστάσεις φιλοξενίας πρέπει να διαθέτουν σύστημα που να διασφαλίζει ότι τα αγνοούμενα παιδιά καταγράφονται, μαζί με στοιχεία σχετικά με την ιθαγένεια, το μεταναστευτικό καθεστώς τους και, κατά περίπτωση, τις περιστάσεις της

εξαφάνισής τους. Στο πλαίσιο του εν λόγω συστήματος πρέπει επίσης να απαιτείται από τις εγκαταστάσεις να ενημερώνουν τον επίτροπο και άλλους κατάλληλους φορείς μόλις διαπιστωθεί η εξαφάνιση, χωρίς καθυστέρηση, και το αργότερο εντός 24 ωρών. Οι εγκαταστάσεις φιλοξενίας πρέπει να είναι υπόλογες εάν δεν αναφέρουν την εξαφάνιση εγκαίρως.

Ομοίως, μόλις ο επίτροπος πληροφορηθεί ότι το παιδί του οποίου η επιτροπεία του ανατέθηκε αγνοείται, πρέπει να επικοινωνήσει αμέσως με την αστυνομία και/ή οποιοσδήποτε άλλες αρμόδιες αρχές, όπως προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία. Οι επίτροποι πρέπει να είναι υπόλογοι για μια τέτοια παράλειψη. Οι επίτροποι πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι αρχές λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα και εφαρμόζουν όλα τα διαθέσιμα μέσα και τις διαδικασίες για τον εντοπισμό του αγνοούμενου παιδιού. Οι αρχές πρέπει να συνεργάζονται με την αρμόδια υπηρεσία επιβολής του νόμου και, κατά περίπτωση, με την ανοιχτή τηλεφωνική γραμμή 116 000 για αγνοούμενα παιδιά και να προβαίνουν ενδεχομένως σε καταχωρίσεις βάσει του άρθρου 32 της απόφασης SIS II. Όταν ένα αγνοούμενο παιδί βρεθεί, ο επίτροπος πρέπει να εμπλέκεται ενεργά σε κατάλληλη παρακολούθηση της περιπτώσεώς του, ώστε να αποφευχθεί νέα εξαφάνιση του παιδιού.

Ελπιδοφόρα πρακτική

Κατάρτιση σχεδίου φροντίδας

Η ιρλανδική νομοθεσία περιγράφει τις απαιτήσεις για την κατάρτιση σχεδίου φροντίδας για το παιδί – πρόκειται για ένα έγγραφο σχέδιο, το οποίο συμφωνείται και συντάσσεται κατόπιν συνεννόησης με το παιδί και τους εμπλεκόμενους στη φροντίδα του. Το σχέδιο φροντίδας πρέπει να αντικατοπτρίζει τις ατομικές ανάγκες του παιδιού, τόσο τις παρούσες όσο και τις μελλοντικές. Θέτει βραχυπρόθεσμους, μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους για το παιδί και προσδιορίζει τις απαιτούμενες υπηρεσίες για την επίτευξη των εν λόγω στόχων. Το σχέδιο φροντίδας εξετάζει επίσης την αξιολόγηση μόνιμης λύσης. Η ιρλανδική νομοθεσία προβλέπει ρυθμίσεις για την επανεξέταση του σχεδίου.

Πηγή: Ιρλανδία (1995), *Child Care (Placement of Children in Foster Care) Regulations 1995* [Κανονισμοί για τη φροντίδα των παιδιών (τοποθέτηση παιδιών σε ανάδοχες οικογένειες) 1995] (SI αριθ. 260 του 1995), Κανονισμός 11

6.2. Αξιολόγηση ατομικών αναγκών

Τα παιδιά θύματα εμπορίας δικαιούνται συνδρομή και στήριξη στο πλαίσιο της οποίας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές περιστάσεις τους, σύμφωνα με την οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) (**άρθρο 14**) και

Καθοδήγηση σχετικά με τα ατομικά σχέδια φροντίδας περιέχεται στη σύσταση CM/Rec (2007)9 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα κράτη μέλη με θέμα «Life projects for unaccompanied migrant minors» (Σχέδια ζωής για τους ασυνόδευτους ανήλικους μετανάστες). Τα σχέδια ζωής επιδιώκουν την κοινωνική ένταξη των παιδιών, την προσωπική και πολιτισμική τους ανάπτυξη και την κάλυψη των αναγκών τους για στέγαση, υγεία, εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση και απασχόληση.

Πηγή: Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, Rec (2007)9, 12 Ιουλίου 2007

την οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ) (άρθρο 22). Προκειμένου να διασφαλιστεί η παροχή των κατάλληλων μορφών συνδρομής και στήριξης, είναι απαραίτητη η διενέργεια αξιολόγησης αναγκών. Σκοπός της αξιολόγησης αναγκών είναι να καθοριστούν τα μέτρα στήριξης τα οποία είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Αξιολόγηση των ειδικών αναγκών απαιτείται επίσης για τα παιδιά που ζητούν άσυλο βάσει του άρθρου 22 της οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ), του άρθρου 24 της

οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου (2013/32/ΕΕ) και για τους πρόσφυγες και τους δικαιούχους επικουρικής προστασίας βάσει του άρθρου 31 της οδηγίας για την αναγνώριση (2011/95/ΕΕ).

Η αξιολόγηση των αναγκών πρέπει να διενεργείται από διεπιστημονική ομάδα σε συνεργασία με τον επίτροπο και με τη συμμετοχή άλλων, συμπεριλαμβανομένων επαγγελματιών του τομέα της υγείας, παιδοψυχολόγων και προσωπικού παροχής φροντίδας. Ο επίτροπος καταρτίζει ατομικό σχέδιο για το παιδί βάσει της αξιολόγησης των αναγκών.

Στο σχέδιο πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τυχόν τραυματικές εμπειρίες στις οποίες ενδέχεται να εκτέθηκε το παιδί. Πρέπει να δίδεται η δέουσα βαρύτητα στις απόψεις του παιδιού. Το παιδί πρέπει να συμμετέχει στην κατάρτιση του σχεδίου, ανάλογα με την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητάς του. Καθήκον του επιτρόπου είναι να διευκολύνει τη συμμετοχή του παιδιού παρέχοντας κατάλληλες πληροφορίες στο παιδί και διασφαλίζοντας ότι οι απόψεις του παιδιού ακούγονται και λαμβάνονται δεόντως υπόψη. Σε κάθε περίπτωση, το σχέδιο πρέπει να συζητείται με το παιδί και πρέπει να επιδιώκεται η συμφωνία του σε αυτό. Στη διαδικασία πρέπει να συμμετέχουν διάφοροι παράγοντες, όπως εμφανίζεται στο διάγραμμα 11.

Διάγραμμα 11: Η αξιολόγηση αναγκών και ο ρόλος του επιτρόπου

Πηγή: FRA, 2014

Παρότι η αξιολόγηση των αναγκών του παιδιού θα πρέπει να ξεκινήσει από τη στιγμή του ορισμού επιτρόπου, το ατομικό σχέδιο για το παιδί πρέπει να καταρτιστεί μόνον όταν ο επίτροπος έχει αποκτήσει καλή αντίληψη των αναγκών και των επιθυμιών του παιδιού. Το σχέδιο πρέπει να επανεξετάζεται και να αναπροσαρμόζεται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Το ατομικό σχέδιο πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα βασικά στοιχεία:

- καθεστώς στέγασης
- μέτρα ασφάλειας και προστασίας
- σχέση με τους γονείς

- παροχή κοινωνικών και ψυχολογικών συμβουλών και πρόσβαση σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας
- παροχή υγειονομικής περίθαλψης και ιατρικής θεραπείας
- νομικές συμβουλές και νομική εκπροσώπηση
- εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης γλωσσικής κατάρτισης
- μεταναστευτικό καθεστώς και ανάγκες διεθνούς προστασίας.

6.3. Στήριξη του παιδιού όσον αφορά τη διατήρηση οικογενειακών δεσμών

Η οικογένεια είναι η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία των μελών της, ιδίως δε των παιδιών. Το δικαίωμα του παιδιού στην οικογενειακή ζωή πρέπει να προστατεύεται πλήρως. Η αποφυγή του χωρισμού από την οικογένεια και η διατήρηση της οικογενειακής ενότητας αποτελούν σημαντικά στοιχεία του συστήματος προστασίας του παιδιού. Σε περίπτωση χωρισμού, το παιδί δικαιούται να διατηρεί άμεση επαφή και προσωπικές σχέσεις με τους γονείς και τα μέλη της οικογένειάς του, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο με το συμφέρον του παιδιού (**άρθρο 9 παράγραφος 3 της ΣΔΠ**).

Τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας μπορεί να χωρίστηκαν από τις οικογένειές τους είτε πριν καταστούν θύματα εμπορίας, δηλαδή λόγω μετανάστευσης, είτε ενδεχομένως επειδή έπεσαν θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Οι επίτροποι, ενεργώντας προς το συμφέρον του παιδιού, πρέπει να βοηθούν το παιδί να εντοπίσει την οικογένειά του, όταν το παιδί το επιθυμεί, και να δημιουργήσει ή να διατηρήσει επαφές με μέλη της οικογένειάς του. Προτού καταβληθούν προσπάθειες αποκατάστασης της επικοινωνίας, οι οργανισμοί πρέπει να αξιολογούν τη γονική ικανότητα, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι γονείς δεν θα θέσουν το παιδί σε κίνδυνο και ότι δεν υπήρχε ανάμειξη των γονέων στην αρχική εμπορία του παιδιού.

Ο εντοπισμός της οικογένειας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της αναζήτησης μόνιμης λύσης. Πρέπει να διενεργείται ανεξάρτητα από τυχόν μέτρα για την αξιολόγηση της επιστροφής του παιδιού στη χώρα καταγωγής.

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου σε σχέση με τον εντοπισμό της οικογένειας

- ✓ Παρότρυνση του εντοπισμού της οικογένειας, όσο το δυνατόν συντομότερα, μετά την ταυτοποίηση, και με τη συγκατάθεση του παιδιού.
- ✓ Σημειώνεται ότι ο εντοπισμός της οικογένειας (αποκατάσταση της επικοινωνίας με την οικογένεια) δεν πρέπει να πραγματοποιείται όταν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να θεωρείται ότι η αποκατάσταση των οικογενειακών δεσμών ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο το παιδί ή μέλη της οικογένειας.
- ✓ Βάσει της συγκεκριμένης κατάστασης κάθε παιδιού, παροχή συνδρομής στο παιδί για τον εντοπισμό της οικογένειάς του και/ή τη δημιουργία και τη διατήρηση επικοινωνίας και δεσμών με την οικογένειά του, όταν κρίνεται ότι αυτό είναι προς το συμφέρον του παιδιού.
- ✓ Συνεργασία με τις αντίστοιχες δημόσιες αρχές και ενδεχομένως αναζήτηση της συνδρομής αρμόδιων οργανισμών και αρχών, π.χ. του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης ή του Ερυθρού Σταυρού.
- ✓ Μετά τον επιτυχημένο εντοπισμό της οικογένειας, και πριν από την οικογενειακή επανένωση και την επιστροφή, διασφάλιση της διενέργειας αξιολόγησης κινδύνου για την αξιολόγηση της καταλληλότητας των γονέων και/ή άλλων μελών της οικογένειας να φροντίζουν το παιδί και να εκπροσωπούν τα συμφέροντά του.
- ✓ Σε κάθε προσπάθεια εντοπισμού ή επανένωσης οικογενειών, πραγματοποίηση ενεργειών προς το συμφέρον του παιδιού και σεβασμός τυχόν απαιτήσεων που προβλέπονται εκ του νόμου.

6.4. Κατάλληλο βιοτικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης κατάλληλης στέγης και υλικής συνδρομής

Το άρθρο 27 της **ΣΔΠ** ορίζει ότι «[τ]α Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του». Η ΣΔΠ καθορίζει την υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών να διασφαλίζουν την ευημερία του παιδιού και να παρέχουν κατάλληλη φροντίδα και στήριξη σε όλα τα παιδιά που στερούνται το οικογενειακό τους περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων παιδιών, και ιδίως σε εκείνα που έχουν υποστεί κακοποίηση (άρθρα 19 και 20). Επιπλέον, το άρθρο 24 του **Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ** προβλέπει ότι τα παιδιά πρέπει να έχουν δικαίωμα στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους.

Η φροντίδα και η συνδρομή πρέπει να παρέχονται σε πλαίσιο σεβασμού προς την πολιτισμική ταυτότητα, την καταγωγή, το φύλο και την ηλικία του παιδιού. Δεν πρέπει να θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια του παιδιού. Επιπλέον, στα παιδιά με ειδικές ανάγκες, για παράδειγμα αναπηρίες ή σοβαρές τραυματικές εμπειρίες, πρέπει να παρέχεται κατάλληλη, εξειδικευμένη συνδρομή.

Η οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) και η οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ) περιέχουν ορισμένες διατάξεις σχετικά με το δικαίωμα των θυμάτων εμπορίας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, σε συνδρομή και στήριξη. Ομοίως, η οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ) και η οδηγία για την αναγνώριση (2011/95/ΕΕ) προβλέπουν την υποχρέωση των κρατών μελών να παρέχουν κατάλληλη στήριξη, συμπεριλαμβανομένης στέγης, στα ασυνόδευτα

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου σε σχέση με τη στέγαση και την υλική συνδρομή

- ✓ Έλεγχος της καταλληλότητας του καθεστώτος στέγασης και διαμονής για τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού· ο επίτροπος πρέπει να αναφέρει κάθε ζήτημα το οποίο χρήζει εξέτασης στα πρόσωπα που παρέχουν στέγη στο παιδί· κατά περίπτωση, πρέπει να προβλέπεται η συμμετοχή πολιτισμικών διαμεσολαβητών και η διαβούλευση με αυτούς.
- ✓ Παροχή πληροφοριών στο παιδί σχετικά με τα δικαιώματα και τα καθήκοντά του σε σχέση με τις εγκαταστάσεις φιλοξενίας και διασφάλιση της επίγνωσης των δικαιωμάτων αυτών και του τρόπου υποβολής καταγγελίας από το παιδί.
- ✓ Διασφάλιση της ενημέρωσης του παιδιού για τα δικαιώματα και τα καθήκοντα του προσωπικού και των υπευθύνων παροχής φροντίδας στις εγκαταστάσεις φιλοξενίας και της ικανότητας του παιδιού να διακρίνει τον ρόλο και τις αρμοδιότητές του από τον ρόλο και τις αρμοδιότητες του επιτρόπου.
- ✓ Προώθηση της πρόσβασης του παιδιού σε δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, συμπεριλαμβανομένων των παιχνιδιών και των ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων που ενδείκνυνται για την ηλικία, την ωριμότητα και τα ενδιαφέροντά του. Τέτοιες δραστηριότητες πρέπει να προσφέρονται εντός των εγκαταστάσεων φιλοξενίας ή στην κοινότητα, κατά περίπτωση, και πρέπει να στοχεύουν στη διευκόλυνση της επικοινωνίας και των αλληλεπιδράσεων του παιδιού με τους συνομηλικούς του και την τοπική κοινότητα.

παιδιά. Η στήριξη που παρέχεται στα παιδιά θύματα εμπορίας περιλαμβάνει την παροχή κατάλληλης και ασφαλούς στέγης, η οποία πρέπει να προάγει την αποκατάσταση από την εμπειρία της εμπορίας. Παρότι δεν είναι ο ρόλος του επιτρόπου να παράσχει στέγη στο παιδί, ο επίτροπος πρέπει να εμπλέκεται και να προβαίνει σε διάφορες ενέργειες.

Για τη διασφάλιση κατάλληλων συνθηκών διαβίωσης, ο επίτροπος πρέπει να επισκέπτεται το παιδί εκεί όπου ζει και να συζητεί με το παιδί σε συνθήκες εμπιστευτικότητας. Ο επίτροπος πρέπει να δίνει συνέχεια σε κάθε εικαζόμενη παραβίαση ή καταγγελία περί παραβίασης ή διαπιστωμένη παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ (2010), Απόφαση 64/142, *Guidelines for the alternative care of children*, 24 Φεβρουαρίου 2010, A/RES/64/142, σ. 19, που διατίθεται στη διεύθυνση: www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf

6.5. Υγειονομική περίθαλψη

Το άρθρο 24 της **ΣΔΠ** ορίζει ότι όλα τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να απολαμβάνουν το καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας, ενώ το άρθρο 39 προβλέπει την υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη κάθε παιδιού θύματος κακοποίησης. Η ανάρρωση και η επανένταξη γίνονται σε περιβάλλον που ευνοεί την υγεία, τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπεια του παιδιού.

Στο Γενικό Σχόλιο αριθ. 13 της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού παρέχεται συνολική καθοδήγηση σχετικά με την προστασία των παιδιών από κάθε μορφή βίας.

Στο **άρθρο 11** της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) αναγνωρίζεται η ευάλωτη κατάσταση των θυμάτων και προβλέπεται ότι όλα τα θύματα εμπορίας δικαιούνται την απαραίτητη ιατρική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης ψυχολογικής βοήθειας. Βάσει του άρθρου 19 της **οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής** (2013/33/ΕΕ), οι αιτούντες άσυλο δικαιούνται την απαραίτητη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ενώ, βάσει του άρθρου 30 της **οδηγίας για την ανανώριση** (2011/95/ΕΕ), οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες και οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας δικαιούνται πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη υπό όρους ίδιους με τους ισχύοντες για τους υπηκόους του οικείου κράτους μέλους.

Τα παιδιά θύματα εμπορίας μπορεί να πάσχουν από σοβαρά σωματικά ή ψυχολογικά τραύματα, κατάθλιψη ή άλλα προβλήματα ψυχικής υγείας, συμπεριλαμβανομένων διαταραχών μετατραυματικής καταπόνησης, ως αποτέλεσμα εμπειριών κακοποίησης του παρελθόντος. Αυτό μπορεί να ισχύει ιδιαίτερα για τα θύματα που αποτέλεσαν αντικείμενο εμπορίας από πρόσωπο το οποίο εμπιστεύονταν.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται σε ειδικά ζητήματα υγειονομικής περίθαλψης που άπτονται του φύλου ή σχετίζονται με το είδος της εκμετάλλευσης που υπέστη το θύμα, όπως:

- Ζητήματα αναπαραγωγικής υγείας για τα θύματα που είναι κορίτσια.
- εθελοντική υποβολή σε εξετάσεις και εμπιστευτική παροχή συμβουλών σε σχέση με μεταδιδόμενες νόσους για τα παιδιά που υπήρξαν θύματα εμπορίας με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.
- τοξικομανία ή/και αλκοολισμός.

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου σε σχέση με την υγειονομική περίθαλψη

- ✓ Διασφάλιση της παροχής στα παιδιά θύματα εμπορίας της απαραίτητης κάρτας υγείας ή άλλου εγγράφου που παρέχει στο παιδί δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης.
- ✓ Παραπομπή του παιδιού στην οικεία ιατρική υπηρεσία, κλείσιμο ραντεβού, συνοδεία του παιδιού, διασφάλιση της συνεπούς παρακολούθησης από το παιδί των ραντεβού και των επακόλουθων εξετάσεων και διασφάλιση της κατανόησης από το παιδί των πληροφοριών που λαμβάνει.
- ✓ Ειδοποίηση του παρόχου υγειονομικής περίθαλψης για την αναγκαιότητα παροχής κατάλληλων και φιλικών προς το παιδί πληροφοριών σε γλώσσα την οποία το παιδί κατανοεί, όπου κρίνεται σκόπιμο.
- ✓ Παροχή ενημερωμένης συγκατάθεσης, ή συνδρομή προς το παιδί για την παροχή ενημερωμένης συγκατάθεσης, πριν από τη διενέργεια εξετάσεων ή την έναρξη θεραπείας, όταν αυτό απαιτείται από την εθνική νομοθεσία.
- ✓ Μέριμνα ώστε τα παιδιά να μην υποβάλλονται σε περιττές ιατρικές εξετάσεις.
- ✓ Διασφάλιση της αξιολόγησης των ψυχοκοινωνικών αναγκών του παιδιού από ειδικό και έναρξη θεραπείας, εάν απαιτείται.
- ✓ Αίτημα προς τους παρόχους υγειονομικής περίθαλψης ώστε να αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή σε παραμέτρους που άπτονται του φύλου και πολιτισμικές παραμέτρους, μεταξύ άλλων παρέχοντας, για παράδειγμα, στα κορίτσια τη δυνατότητα να εξεταστούν από γυναίκα ιατρό εφόσον το προτιμούν, ή διασφαλίζοντας ότι η διατροφή κατά τη νοσηλεία σε νοσοκομείο είναι κατάλληλη από πολιτισμική άποψη.
- ✓ Εξασφάλιση κατάλληλων υπηρεσιών διερμηνείας.

Ο ρόλος του επιτρόπου είναι να παρέχει τις σχετικές πληροφορίες στα παιδιά, να διευκολύνει την πρόσβαση των παιδιών σε ιατρικές υπηρεσίες και να παρέχει στήριξη όταν πρέπει να ληφθούν σημαντικές αποφάσεις.

Όταν τα παιδιά είναι θύματα εμπορίας, πρέπει να αποδίδεται ιδιαίτερη προσοχή στην ανάγκη για ψυχολογική υποστήριξη και πρόσβαση σε υπηρεσίες αποκατάστασης. Οι επιτροποι πρέπει να διασφαλίζουν ότι το παιδί λαμβάνει κατάλληλη φροντίδα και θεραπεία και έχει πρόσβαση σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας, όταν απαιτείται. Οι επιτροποι πρέπει να υποστηρίζουν το παιδί κατά τη θεραπεία, τηρώντας πλήρως τους κώδικες ιατρικής δεοντολογίας.

Τα παιδιά με αναπηρίες χρήζουν ειδικής προστασίας (**άρθρο 23 της ΣΔΠ**). Η αναπηρία μπορεί να είναι αποτέλεσμα της εκμετάλλευσης και της εμπορίας, αλλά μπορεί επίσης να συνιστά παράγοντα κινδύνου να γίνει το παιδί θύμα εμπορίας. Οι επιτροποι και όλοι οι λοιποί παράγοντες που εμπλέκονται στην αναγνώριση και στην προστασία των θυμάτων πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των παιδιών με αναπηρίες. Οι υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων και οι υπηρεσίες προστασίας των παιδιών πρέπει να διασφαλίζουν την παροχή κατάλληλης στήριξης στα παιδιά με αναπηρίες. Όπου αρμόζει, πρέπει να παρέχεται εξειδικευμένη συνδρομή μέσω συνεργασίας με άλλες εξειδικευμένες υπηρεσίες και οργανισμούς.

6.6. Εκπαίδευση και κατάρτιση

Το δικαίωμα όλων των παιδιών στην εκπαίδευση προβλέπεται στο **άρθρο 28 της ΣΔΠ**. Ο **Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ** προβλέπει επίσης στο **άρθρο 14** ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Για τα παιδιά θύματα εμπορίας, το **άρθρο 14** της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) προβλέπει ρητώς την πρόσβαση στην εκπαίδευση όπως και το κεκτημένο της ΕΕ για το άσυλο (**οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής** (2013/33/ΕΕ), **άρθρο 14**, και **οδηγία για την αναγνώριση** (2011/95/ΕΕ), **άρθρο 27**). Στο πλαίσιο του σεβασμού του δικαιώματος του παιδιού στην εκπαίδευση, τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο διασφάλισης της πρόσβασης στην εκπαίδευση για όλα τα παιδιά πέραν της ηλικίας υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης και πέραν των διατάξεων περί υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Η πρόσβαση σε επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση πρέπει να διασφαλίζεται επίσης για όλα τα παιδιά. Στο πλαίσιο έρευνας του FRA διαπιστώθηκε ότι πολλά παιδιά επιθυμούν να παρακολουθήσουν μαθήματα κατάρτισης, αλλά συχνά δεν μπορούν να το πράξουν. Μια τέτοια κατάρτιση θα μπορούσε να είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για τους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι ενδέχεται να επιστρέψουν κάποτε στις χώρες καταγωγής τους.

Πηγή: FRA (2010), Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, Συγκριτική έκθεση, διατίθεται στη διεύθυνση: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf

Η εγγραφή στο σχολείο πρέπει να έπεται κάθε απαραίτητης περιόδου αποκατάστασης του παιδιού και να πραγματοποιείται κατόπιν συνεννόησης με αυτό. Τα παιδιά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε μαθήματα γλώσσας, όπου κρίνεται σκόπιμο.

Οι επίτροποι πρέπει να συλλέγουν πληροφορίες σχετικά με τις προηγούμενες εκπαιδευτικές εμπειρίες του παιδιού, να παρέχουν στο παιδί κατάλληλες πληροφορίες σχετικά με διαθέσιμες εκπαιδευτικές ευκαιρίες και προγράμματα και, ακολούθως, να καταρτίζουν, κατόπιν συνεννόησης με το παιδί, προσωπικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα πρέπει να εντάσσεται στο ευρύτερο ατομικό σχέδιο που καταρτίζεται για το παιδί.

Ο επίτροπος πρέπει να διασφαλίζει ότι το παιδί λαμβάνει κάθε αναγκαία ψυχολογική και εκπαιδευτική στήριξη για την ένταξή του στο σχολικό περιβάλλον και την υπέρβαση τυχόν μαθησιακών δυσκολιών που οφείλονται σε μετατραυματική διαταραχή ή σε μεγάλη διάρκεια απουσία από το σχολείο.

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου σε σχέση με την εκπαίδευση

- ✓ Πραγματοποίηση όλων των απαιτούμενων ενεργειών για την επιτυχημένη καταχώριση και εγγραφή του παιδιού στο σχολείο ή άλλο εκπαιδευτικό ίδρυμα, βάσει του εκπαιδευτικού προγράμματος.
- ✓ Συχνή επικοινωνία με το προσωπικό του σχολείου και αιτήματα παροχής πληροφοριών σχετικά με την πρόοδο του παιδιού και τη συμπεριφορά του στο σχολείο.
- ✓ Παρουσία σε σχολικές συνεδριάσεις και συνεδριάσεις γονέων-εκπαιδευτικών.
- ✓ Συζήτηση προκλήσεων και ανησυχιών με τους εκπαιδευτικούς του παιδιού.
- ✓ Συζήτηση με το παιδί σχετικά με το εκπαιδευτικό του πρόγραμμα και τις τυχόν προκλήσεις που αντιμετωπίζει και, όπου απαιτείται, μέριμνα για την παροχή κατάλληλης στήριξης σε συνεργασία με άλλες οντότητες, για παράδειγμα ΜΚΟ οι οποίες παρέχουν μαθήματα γλώσσας ή μαθήματα υποστήριξης.

7. Διευκόλυνση της συμμετοχής του παιδιού

Το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του και να λαμβάνεται δεόντως υπόψη η γνώμη του κατοχυρώνεται στο **άρθρο 12 της ΣΔΠ**. Ο σεβασμός της αρχής του μείζονος συμφέροντος του παιδιού απαιτεί από τις αρχές να λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις του παιδιού κάθε φορά που λαμβάνουν αποφάσεις που αφορούν το παιδί.

Ως υπεύθυνος για τη διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού, ο επίτροπος πρέπει να βοηθά το παιδί να συμμετέχει σε όλες τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που το αφορούν, διασφαλίζοντας ότι οι αρχές που λαμβάνουν τις αποφάσεις σέβονται το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του και ότι αποδίδουν τη δέουσα βαρύτητα στις απόψεις του.

Όταν απαιτείται, ο επίτροπος πρέπει να μιλά για λογαριασμό του παιδιού και να μεταφέρει τις απόψεις του παιδιού. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει συστηματικές συνεννοήσεις μεταξύ του επιτρόπου και του παιδιού.

Για την ενίσχυση της συμμετοχής του παιδιού, ο επίτροπος πρέπει να συνδράμει το παιδί να διαμορφώσει τις απόψεις του τηρώντας το κατάλληλα ενημερωμένο για κάθε σχετικό ζήτημα, λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού.

Πώς πρέπει να ενημερώνεται το παιδί;

Ο επίτροπος πρέπει να τηρεί το παιδί ενήμερο σχετικά με τα δικαιώματα και τα καθήκοντά του καθώς και σχετικά με τις διαδικασίες στις οποίες ενδέχεται να εμπλακεί το παιδί. Επιπλέον, ο επίτροπος πρέπει να παρέχει κατάλληλη κατεύθυνση και καθοδήγηση στο παιδί κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του που απορρέουν από τη ΣΔΠ, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ακρόασης. Αυτό πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που συνάδει με την ανάπτυξη των ικανοτήτων του παιδιού.

Ελπιδοφόρα πρακτική

Προσφυγή σε πολιτισμικούς διαμεσολαβητές

Ο δήμος της Νάπολης στην Ιταλία δημιούργησε το 2007 ειδικό μητρώο εθελοντών εκπαιδευτών με διαφορετική πολιτισμική και εθνοτική προέλευση που καλούνται να ενεργούν ως πολιτισμικοί και γλωσσικοί διαμεσολαβητές. Η χρήση πολιτισμικών και γλωσσικών διαμεσολαβητών παρέχει σημαντική στήριξη στο έργο των επιτρόπων και συμβάλλει στην κοινωνική ένταξη των παιδιών.

Πηγή: Έρευνα FRA (2013)

Ο επίτροπος πρέπει να μιλά με το παιδί σε συνθήκες εμπιστευτικότητας (βλέπε επίσης την εισαγωγή στο μέρος II).

Για να συμμετάσχει κατάλληλα, το παιδί πρέπει να έχει λάβει κατάλληλες πληροφορίες. Αυτό αποτελεί προαπαιτούμενο για τα ακόλουθα:

- την υλοποίηση του δικαιώματος του παιδιού να συμμετέχει πλήρως σε όλες τις διαδικασίες και τις διεργασίες λήψης αποφάσεων και του δικαιώματος να εκφράζει τις απόψεις του, στις οποίες και πρέπει να αποδίδεται η δέουσα βαρύτητα·
- τη διασφάλιση της πλήρους εκπροσώπησης και του σεβασμού του μείζονος συμφέροντος του παιδιού·
- την προαγωγή της ευημερίας του παιδιού·
- τη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης και αμοιβαίας κατανόησης και σεβασμού με το παιδί.

Οι πληροφορίες πρέπει να παρέχονται με τρόπο φιλικό προς το παιδί. Προκειμένου οι πληροφορίες να είναι αποτελεσματικές, πρέπει να παρέχονται σε προφορική και/ή έγγραφη μορφή, όποια εκ των δύο είναι πιο ενδεδειγμένη, και σε γλώσσα την οποία το παιδί κατανοεί, λαμβανομένης υπόψη της ηλικίας, της ωριμότητας και της ανάπτυξης των ικανοτήτων του παιδιού. Ο επίτροπος πρέπει να διασφαλίζει ότι το παιδί κατανοεί και μπορεί να θυμάται τις παρασχεθείσες πληροφορίες. Παράμετροι που άπτονται του φύλου και πολιτισμικές παράμετροι πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη κατά την ενημέρωση του παιδιού. Η χρήση πολιτισμικών διαμεσολαβητών μπορεί να είναι ανεκτίμητης αξίας και πρέπει να ενθαρρύνεται, όπου κρίνεται σκόπιμο.

Στο Γενικό Σχόλιο αριθ. 12, η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού παρέχει καθοδήγηση σχετικά με την αποτελεσματική εφαρμογή του δικαιώματος ακρόασης του παιδιού.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατάρτισε έγγραφο με τίτλο *Τα δικαιώματα της ΕΕ για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων*, στο οποίο παρέχεται επισκόπηση των δικαιωμάτων που βασιζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις οδηγίες της ΕΕ, στις αποφάσεις-πλαίσια και στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η έκδοση του 2013 είναι διαθέσιμη σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ.

Για τα παιδιά θύματα εμπορίας, η οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) και η οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ) προβλέπουν το δικαίωμα των θυμάτων σε ενημέρωση. Η οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ) ορίζει στο **άρθρο 4 παράγραφος 1** ότι όλα τα θύματα εγκλήματος δικαιούνται να λάβουν πληροφορίες, χωρίς περιττή καθυστέρηση, από την πρώτη τους επαφή με αρμόδια αρχή (όπως αστυνομία ή δικαστικές αρχές). Οι πληροφορίες πρέπει να παρέχονται σε γλώσσα την οποία κατανοεί το θύμα, διαφορετικά δεν είναι αποτελεσματικές [οδηγία για τα θύματα **(2012/29/ΕΕ)**, **άρθρο 3 παράγραφοι 1 και 2**]. Το δικαίο της ΕΕ παρέχει συνολικό κατάλογο πληροφοριών τις οποίες πρέπει να λαμβάνουν τα θύματα εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας [οδηγία για τα θύματα **(2012/29/ΕΕ)**, **άρθρο 4 παράγραφος 1**].

Στο πλαίσιο της εμπορίας, οι επίτροποι, καθώς και άλλοι επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά που είναι θύματα, πρέπει να σέβονται πλήρως το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, αλλά δεν πρέπει να παραβλέπουν το γεγονός ότι το παιδί μπορεί να τελεί υπό την επιρροή του διακινητή. Είναι απαραίτητο να γίνει αντιληπτό σε ποιον βαθμό ο διακινητής εξακολουθεί να ελέγχει το παιδί ψυχολογικά ή με άλλον τρόπο. Στις περιπτώσεις αυτές, ενδέχεται να απαιτούνται αντικειμενικές συμβουλές από εμπειρογνώμονα ώστε να ενταχθούν τα στοιχεία που παρέχει το παιδί στο κατάλληλο πλαίσιο, με σκοπό να διασφαλιστεί η ασφάλεια και η προστασία του παιδιού.

8. Λειτουργία συνδέσμου μεταξύ του παιδιού και άλλων

Για την εκτέλεση των καθηκόντων του και τη διασφάλιση της κατάλληλης ικανοποίησης των νομικών, κοινωνικών, υγειονομικών, ψυχολογικών, υλικών και εκπαιδευτικών αναγκών του παιδιού, ο επίτροπος πρέπει να ενεργεί ως σύνδεσμος μεταξύ του παιδιού και των ειδικών οργανισμών και προσώπων που είναι υπεύθυνοι για την παροχή της συνεχούς φροντίδας που χρειάζεται το παιδί. Ο επίτροπος οφείλει επίσης να σέβεται και να υπερασπίζεται το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού και να διευκολύνει τη συμμετοχή του παιδιού σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν το παιδί.

Ο επίτροπος αντικαθιστά τους βιολογικούς γονείς ή άλλα πρόσωπα τα οποία διαθέτουν γονικές αρμοδιότητες. Είναι το πρόσωπο αναφοράς για το παιδί και ο σύνδεσμος μεταξύ του παιδιού και των ειδικών που παρέχουν φροντίδα και συνδρομή στο παιδί. Ο επίτροπος πρέπει να διευκολύνει την επαφή και την επικοινωνία του παιδιού με άλλους επαγγελματίες καθώς και να παρακολουθεί τις ενέργειές τους ώστε να διασφαλίζεται ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες ανταποκρίνονται στο μείζον συμφέρον του παιδιού. Στο διάγραμμα 12 απεικονίζονται οι τύποι παραγόντων με τους οποίους πρέπει να αλληλεπιδρά ο επίτροπος.

Ελπιδοφόρα πρακτική

Εξεύρεση μόνιμης λύσης: ο ρόλος του επιτρόπου

Βάσει της βελγικής νομοθεσίας, ο επίτροπος υποβάλλει στις αρχές έγγραφη γνώμη σχετικά με μόνιμη λύση προς το μείζον συμφέρον του παιδιού. Ο επίτροπος γνωστοποιεί επίσης τυχόν αλλαγές στην κατάσταση του παιδιού, οι οποίες μπορεί να επηρεάζουν τη μόνιμη λύση, στο Γραφείο Ανηλίκων της Διεύθυνσης Εισόδου και Διαμονής.

Οι μεταναστευτικές αρχές έχουν τον τελευταίο λόγο, αλλά οι επίτροποι μπορούν να προσφύγουν κατά της απόφασής τους, εάν εκτιμούν ότι αντίκειται προς το μείζον συμφέρον του παιδιού.

Πηγές: Βέλγιο, Εγκύκλιος επιστολή της 15ης Σεπτεμβρίου 2005, όπως ισχύει από τις 7 Οκτωβρίου 2005· νόμος περί επιτροπείας της 24ης Δεκεμβρίου 2002, όπως ισχύει από τις 29 Ιανουαρίου 2004

Διάγραμμα 12: Ο επίτροπος ως σύνδεσμος μεταξύ διάφορων παραγόντων

Πηγή: FRA, 2014

9. Συμβολή στην εξεύρεση μόνιμης λύσης για το μείζον συμφέρον του παιδιού

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζεται η περίπτωση των ασυνόδευτων παιδιών τα οποία βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους. Εκτός από την αντιμετώπιση των άμεσων αναγκών του παιδιού, απαιτείται ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο για κάθε παιδί που τελεί υπό καθεστώς φροντίδας. Για τα ασυνόδευτα παιδιά που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους, μακροπρόθεσμο σχέδιο σημαίνει εξεύρεση «μόνιμης

λύσης» προς το συμφέρον του παιδιού. Παραδείγματα δυνητικών μόνιμων λύσεων αποτελούν η τοπική ένταξη στη χώρα υποδοχής, η επανένταξη στη χώρα καταγωγής του παιδιού και η τοποθέτηση με μέλη της οικογένειας σε τρίτη χώρα. Εάν τα παιδιά βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους και τα μέλη της οικογένειάς τους βρίσκονται ακόμη στη χώρα καταγωγής, πρέπει να αποφασιστεί κατά πόσον η επιστροφή του παιδιού στους γονείς του ή η ένταξη του παιδιού στην κοινωνία της χώρας υποδοχής είναι προς το συμφέρον του παιδιού.

Καθοδήγηση για την εύρεση μόνιμης λύσης για ασυνόδευτα παιδιά τα οποία βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους περιλαμβάνεται στο Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2005), *Μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους*, παράγραφοι 79-94, 1η Σεπτεμβρίου 2005, CRC/GC/2005/6, το οποίο διατίθεται στη διεύθυνση: <http://www.refworld.org/docid/42dd174b4.html>

Η οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) ορίζει **(στην αιτιολογική σκέψη 23)** τα εξής:

«Οι αποφάσεις ως προς το μέλλον κάθε ασυνόδευτου παιδιού θύματος πρέπει να λαμβάνονται σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα με σκοπό την εξεύρεση μόνιμων λύσεων που βασίζονται σε ατομική αξιολόγηση των συμφερόντων των παιδιών, τα οποία έχουν πρωταρχική σημασία.

Μόνιμη λύση μπορεί να είναι η επιστροφή και επανένταξη στη χώρα καταγωγής ή στη χώρα επιστροφής, η ένταξη στην κοινωνία υποδοχής, η χορήγηση του διεθνούς καθεστώτος προστασίας ή άλλου καθεστώτος σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών.»

Επιπλέον, το άρθρο 14 παράγραφος 1 της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ), κατ' αντιστοιχία προς τα άρθρα 3 και 12 της ΣΔΠ, υπογραμμίζει την αρχή της συμμετοχής του παιδιού και ορίζει ότι «με σκοπό την εξεύρεση μόνιμων λύσεων για το παιδί» οι αρμόδιες αρχές πρέπει να λαμβάνουν δεόντως υπόψη την άποψή του, τις ανάγκες του και τις ανησυχίες του.

Η μόνιμη λύση διασφαλίζει ότι τα δικαιώματα του παιδιού προστατεύονται στο μέλλον. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας λύσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι άμεσες ανάγκες του παιδιού, αλλά και να συνεκτιμώνται επίσης παράμετροι που άπτονται της ανάπτυξής του. Βασική συνιστώσα είναι να εξασφαλίζεται η δυνατότητα του παιδιού να αναπτυχθεί και να περάσει στην ενήλικη ζωή σε ένα περιβάλλον στο οποίο διασφαλίζονται τα δικαιώματα και οι ανάγκες του, όπως ορίζονται στη ΣΔΠ, και το οποίο το προστατεύει από σοβαρή βλάβη και δίωξη. Απόφαση ή σχέδιο που προβλέπει απλώς τη στήριξη του παιδιού έως την ηλικία των 18 ετών δεν αποτελεί μόνιμη λύση. Ούτε ενδείκνυται η αδικαιολόγητη καθυστέρηση λήψης απόφασης σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού σε διεθνή προστασία έως ότου γίνει 18 ετών.

Οι αποφάσεις που αφορούν μόνιμη λύση έχουν σημαντικό αντίκτυπο στο παιδί. Επομένως, η διαδικασία λήψης αποφάσεων πρέπει να παρέχει τις απαραίτητες εγγυήσεις και οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται από διεπιστημονική ομάδα με τη συμμετοχή όλων των αρμόδιων αρχών και αποδίδοντας τη δέουσα βαρύτητα στις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του. Μια τέτοια διαδικασία συνεπάγεται τη στάθμιση διάφορων παραγόντων οι οποίοι απαριθμούνται στο **κεφάλαιο 5**, και αναφέρεται συχνά ως «καθορισμός του μείζονος συμφέροντος». Οι λόγοι στους οποίους βασίζεται η απόφαση πρέπει να προσδιορίζονται και η ίδια η απόφαση πρέπει να περιλαμβάνεται στον προσωπικό φάκελο του παιδιού.

Ο επίτροπος πρέπει να συμβάλλει ενεργά στη διαδικασία καθορισμού, διασφαλίζοντας ότι οι απόψεις του παιδιού εκφράζονται και λαμβάνονται δεόντως υπόψη σύμφωνα με το Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Κατά τον καθορισμό του μείζονος συμφέροντος του παιδιού, οι αρχές πρέπει να αναζητούν πάντοτε τις απόψεις και τη γνώμη του επιτρόπου ώστε να διασφαλίζεται τόσο ο σεβασμός της αρχής του μείζονος συμφέροντος όσο και η ορθή εκπροσώπηση των απόψεων του παιδιού στη διαδικασία εξεύρεσης μόνιμης λύσης. Η θέση και ο ρόλος του επιτρόπου σε τέτοιες διαδικασίες πρέπει να ενισχύονται με την αποτύπωσή τους σε εθνική νομοθεσία ή επίσημες κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες πρέπει να καθορίζουν το δικαίωμα και το καθήκον του επιτρόπου να υποβάλλει έγγραφη έκθεση επί του θέματος.

Ο σεβασμός του δικαιώματος του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του και η διασφάλιση κατάλληλης νομικής εκπροσώπησης του παιδιού είναι δύο βασικές διαδικαστικές εγγυήσεις οι οποίες προβλέπονται στο Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 (2013) για τη διαδικασία αξιολόγησης και καθορισμού του μείζονος συμφέροντος. Ορίζεται δε ότι ζωτικής σημασίας στοιχείο της διαδικασίας είναι η επικοινωνία με τα παιδιά για τη διευκόλυνση της ουσιαστικής συμμετοχής των παιδιών και τον προσδιορισμό του μείζονος συμφέροντός τους. Η εν λόγω επικοινωνία πρέπει να περιλαμβάνει την ενημέρωση των παιδιών σχετικά με τη διαδικασία και τις ενδεχόμενες μόνιμες λύσεις και υπηρεσίες, καθώς και τη συλλογή πληροφοριών από τα παιδιά και την αναζήτηση των απόψεών τους (άρθρο 3 παράγραφος 1).

Πηγή: Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2013), Γενικό Σχόλιο αριθ. 14, σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του, διατίθεται στη διεύθυνση: http://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf

9.1. Επαναπατρισμός και επιστροφή

Η επιστροφή του παιδιού στη χώρα καταγωγής του πρέπει να πραγματοποιείται, καταρχήν, μόνον εάν είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Πρέπει να είναι σύμφωνη προς την αρχή της μη επαναπροώθησης, η οποία απαγορεύει την επιστροφή σε βασανιστήρια, διώξεις ή άλλη σοβαρή βλάβη.

Στις κατευθυντήριες γραμμές της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) σχετικά με τον καθορισμό του μείζονος συμφέροντος του παιδιού (2008) και στο πρακτικό εγχειρίδιο για την εφαρμογή των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών (2011) παρέχεται συνολική καθοδήγηση προς τις αρμόδιες αρχές και τους επαγγελματίες που εμπλέκονται στη λήψη αποφάσεων. Εξηγείται πώς πρέπει να εφαρμόζεται στην πράξη η αρχή του μείζονος συμφέροντος, κατά την εξεύρεση και την εφαρμογή μόνιμων λύσεων για ασυνόδευτα παιδιά.

Πηγές: Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) (2008), UNHCR guidelines on determining the best interests of the child, Μάιος 2008, διατίθεται στη διεύθυνση: www.refworld.org/docid/48480c342.html: Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και Διεθνής Επιτροπή Διάσωσης (IRC) (2011), Field handbook for the implementation of UNHCR BID guidelines (Πρακτικό εγχειρίδιο για την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σχετικά με τον καθορισμό του μείζονος συμφέροντος του παιδιού), διατίθεται στη διεύθυνση: www.refworld.org/pdfid/4e4a57d02.pdf

του παιδιού, την ασφαλή και βιώσιμη επιστροφή του παιδιού στη χώρα καταγωγής, εντός και εκτός της ΕΕ, καθώς και να εμποδίσουν την επανεμπορία τους».

Το άρθρο 10 της οδηγίας για την επιστροφή (2008/115/ΕΚ) προβλέπει ότι «[π]ριν αποφασισθεί η έκδοση απόφασης επιστροφής έναντι ασυνόδευτου παιδιού, παρέχεται βοήθεια από κατάλληλους φορείς άλλους από τις αρχές που διενεργούν την

Η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού απαριθμεί συγκεκριμένα κριτήρια τα οποία πρέπει να λαμβάνονται πάντοτε υπόψη στις διαδικασίες καθορισμού του μείζονος συμφέροντος του παιδιού κατά την αξιολόγηση των δυνατοτήτων επιστροφής.

Πηγή: Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6, Μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους, 1η Σεπτεμβρίου 2005, CRC/GC/2005/6, παράγραφος 84

γένειά του. Ωστόσο, ζητήματα ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου να γίνει το παιδί εκ νέου θύμα εμπορίας, ενδέχεται να υπερβαίνουν τα οφέλη της **οικογενειακής επανένωσης**. Για τον καθορισμό του κατά πόσον η οικογενειακή

Κατά την οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ), σε περίπτωση θύματος εμπορίας το οποίο βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του, η επιστροφή είναι μία από τις ενδεχόμενες εναλλακτικές δυνατότητες, αλλά όχι η μόνη (αιτιολογική σκέψη 23). Το άρθρο 16 παράγραφος 2 της οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη «λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα με σκοπό την εξεύρεση μόνιμων λύσεων που βασίζονται σε εξατομικευμένη αξιολόγηση των βέλτιστων συμφερόντων των παιδιών». Στη στρατηγική για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων επισημαίνεται περαιτέρω, στην Προτεραιότητα Α, Δράση 3, «Προστασία των παιδιών θυμάτων εμπορίας», ότι τα κράτη μέλη πρέπει «να διασφαλίσουν, σε περίπτωση που θεωρηθεί ότι η επιστροφή είναι προς το συμφέρον

η επιστροφή είναι προς το συμφέρον του παιδιού», λαμβανομένων δεόντως υπόψη των βέλτιστων συμφερόντων του παιδιού». Απαιτεί, επίσης, να διασφαλίζεται ότι το ασυνόδευτο παιδί θα επιστραφεί σε μέλος της οικογένειάς του, ορισθέντα κηδεμόνα ή κατάλληλες εγκαταστάσεις υποδοχής.

Γενικά, το συμφέρον ασυνόδευτου παιδιού εξυπηρετείται καλύτερα όταν το παιδί μπορεί να επιστρέψει στην οικο-

επανάληψη είναι προς το συμφέρον του παιδιού, πρέπει να αξιολογούνται και να σταθμίζονται διάφοροι παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των απόψεων του παιδιού. Οι παράγοντες που πρέπει να σταθμίζονται είναι ίδιοι με τους απαριθμούμενους στο κεφάλαιο 5 σχετικά με την αξιολόγηση του μείζονος συμφέροντος.

Όταν, κατόπιν τήρησης της ορθής διαδικασίας, προκύπτει ότι η οικογενειακή επανάληψη στη χώρα καταγωγής είναι προς το συμφέρον του παιδιού, ο επίτροπος συνδράμει στη διαδικασία **οικειοθελούς επιστροφής**. Αφού εξασφαλίσει πρώτα τη συγκατάθεση του παιδιού, ο επίτροπος μπορεί να επικοινωνήσει απευθείας με μέλη της οικογένειας του παιδιού καθώς και με σχετικές οντότητες τόσο στη χώρα υποδοχής όσο και στη χώρα καταγωγής για την προετοιμασία της επιστροφής του παιδιού.

Μόνο μερικά κράτη μέλη της ΕΕ προσδιορίζουν έναν ρόλο βάσει της νομοθεσίας τους για τον επίτροπο όσον αφορά την εξεύρεση μόνιμης λύσης. Ωστόσο, στα περισσότερα κράτη μέλη, οι επίτροποι, ενεργώντας ως νόμιμοι εκπρόσωποι του παιδιού, δικαιούνται να προσφύγουν κατά απόφασης επιστροφής, όταν εκτιμούν ότι αυτή δεν είναι προς το συμφέρον του παιδιού.

Πηγή: FRA (2015), Παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων: επισκόπηση των συστημάτων επιτροπείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/guardianship-children-deprived-parental-care>

Ο επίτροπος πρέπει να αποτελεί το πρώτο σημείο επικοινωνίας των αρχών που προτίθενται να εκδώσουν **απόφαση επιστροφής** για ασυνόδευτο παιδί. Οι αρχές πρέπει να επικοινωνούν με τον επίτροπο και να ζητούν τη γνώμη του και να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις απόψεις του σχετικά με το τι είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Προκειμένου να προσδιοριστεί κατά πόσον η επιστροφή είναι προς το συμφέρον του παιδιού, η βέλτιστη πρακτική προβλέπει τον καθορισμό του μείζονος συμφέροντος, όπως περιγράφεται ανωτέρω. Ο επίτροπος μπορεί να δρομολογήσει τη διαδικασία ζητώντας από τις αρμόδιες εθνικές αρχές να εξασφαλίσουν και να εξετάσουν πληροφορίες από τη χώρα καταγωγής του παιδιού.

Είναι επίσης σημαντικό να διασφαλίζεται ότι οι αρμόδιες αρχές διενεργούν οικογενειακή και κοινωνική αξιολόγηση ως προϋπόθεση για τη λήψη ενημερωμένης απόφασης σχετικά με το κατά πόσον ο επαναπατρισμός και η οικογενειακή επανάληψη θα είναι προς το συμφέρον του παιδιού ή όχι.

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου σε σχέση με τον επαναπατρισμό

- ✓ Προσέγγιση των αρχών που λαμβάνουν την απόφαση επιστροφής με αίτημα να ζητηθεί η γνώμη του επιτρόπου.
- ✓ Συμμετοχή στα συμπεράσματα για το κατά πόσον η επιστροφή είναι προς το συμφέρον του παιδιού ή όχι και αίτημα να ληφθούν δεόντως υπόψη οι απόψεις του παιδιού.
- ✓ Υποστήριξη της επιστροφής του παιδιού στη χώρα καταγωγής του μόνον όταν αυτό είναι προς το συμφέρον του παιδιού.
- ✓ Υποστήριξη της οικειοθελούς αντί της αναγκαστικής επιστροφής και αίτημα παροχής χρόνου για την προετοιμασία του παιδιού, εάν κρίνεται ότι η επιστροφή είναι προς το συμφέρον του.
- ✓ Αίτημα μη έκδοσης απόφασης επιστροφής χωρίς να ληφθούν υπόψη οι απόψεις του επιτρόπου και του παιδιού.
- ✓ Εάν οι αρχές εκδώσουν απόφαση επιστροφής αντίθετη προς τη γνώμη του επιτρόπου, αίτημα παροχής έγγραφων εξηγήσεων για τους λόγους για τους οποίους προκρίθηκαν άλλοι παράγοντες έναντι του μείζονος συμφέροντος του παιδιού.
- ✓ Αίτημα αναστολής της απομάκρυνσης, εάν δεν έχουν εμπλακεί άλλοι φορείς εκτός από τις αρχές που διενεργούν την επιστροφή πριν από την έκδοση απόφασης επιστροφής, σύμφωνα με το άρθρο 10 της [οδηγίας για την επιστροφή](#) (2008/115/ΕΚ).
- ✓ Εάν το παιδί δεν επιστρέφεται σε μέλη της οικογένειάς του, αποθάρρυνση της επιστροφής έως ότου ολοκληρωθούν οι προετοιμασίες για την καθιέρωση ασφαλούς και συγκεκριμένου καθεστώτος όσον αφορά τις αρμοδιότητες φροντίδας και επιμέλειας.
- ✓ Εποπτεία της προετοιμασίας και παρακολούθηση ατομικού σχεδίου επανένταξης πριν και μετά την επιστροφή.
- ✓ Παροχή πληροφοριών στο παιδί σχετικά με την κατάσταση στη χώρα καταγωγής του παιδιού κατά την επιστροφή του και προετοιμασία του παιδιού για την επιστροφή του.
- ✓ Εάν θεωρείται απαραίτητο, και κατόπιν διαβούλευσης με το παιδί, συνοδεία του παιδιού κατά την επιστροφή του ή εξασφάλιση της συνοδείας του παιδιού από άλλα πρόσωπα εμπιστοσύνης και της συνάντησης της οικογένειας κατά την άφιξη.

- ✓ Προώθηση της δημιουργίας μηχανισμού παρακολούθησης και παροχής πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση του παιδιού μετά την επιστροφή του.
- ✓ Συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς, όπως π.χ. με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης ή άλλους οργανισμούς που υλοποιούν προγράμματα οικειοθελούς επιστροφής και επανένταξης.

9.2. Ένταξη στη χώρα υποδοχής

Μια άλλη ενδεχόμενη μόνιμη λύση προς το συμφέρον του παιδιού μπορεί να είναι η ένταξή του στη χώρα υποδοχής, όπου δεν θα διατρέχει κίνδυνο κακοποίησης και εκμετάλλευσης.

Μια τέτοια λύση πρέπει να περιλαμβάνει ασφαλή μετάβαση από την παιδική στην ενήλικη ζωή. Εάν η ένταξη κρίνεται προς το συμφέρον του παιδιού, πρέπει να χορηγείται στο παιδί μόνιμη άδεια διαμονής. Όταν γίνει 18 ετών, οπότε και δεν θα δικαιούται πλέον στήριξη και στέγη ούτε άδεια παραμονής στο κράτος προορισμού, η εν λόγω άδεια θα διασφαλίζει επίσης την προστασία του παιδιού από παρατεταμένη κράτηση, την εξαφάνισή του ή την έκθεσή του σε δίκτυα εμπορίας ανθρώπων.

Η απλή παροχή σε ένα παιδί του δικαιώματος παραμονής σε μια συγκεκριμένη χώρα έως την ηλικία των 18 ετών δεν είναι ουσιαστική ούτε μόνιμη λύση. Δεν εξετάζει τις μελλοντικές ανάγκες του παιδιού ούτε υιοθετεί μακροπρόθεσμη προοπτική. Δεν διασφαλίζει την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού στο προβλέψιμο μέλλον.

Όταν η ένταξη στη χώρα υποδοχής είναι προς το συμφέρον του παιδιού, ο επίτροπος πρέπει να επιμείνει στην εξέταση των μακροπρόθεσμων αναγκών του παιδιού. Κάτι τέτοιο απαιτεί από τις αρμόδιες αρχές να διασφαλίσουν ότι το παιδί διαθέτει καθεστώς διαμονής το οποίο του επιτρέπει να παραμείνει νόμιμα στη χώρα αφού ενηλικιωθεί.

Ο επίτροπος πρέπει να υποστηρίζει το παιδί στη μετάβαση από την παιδική στην ενήλικη ζωή και να το προετοιμάζει για να ζηήσει ανεξάρτητα (διάγραμμα 13· βλέπε επίσης ενότητα 4.2).

Ο επίτροπος πρέπει να παρέχει κατάλληλες και ειλικρινείς πληροφορίες και πρέπει να ενημερώνει το παιδί για τις αλλαγές στο καθεστώς διαμονής, στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις του και στα δικαιώματα προστασίας του, κατά περίπτωση.

Ο επίτροπος πρέπει να παραπέμπει το παιδί ή τον νεαρό ενήλικο σε υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, να δημιουργεί συνδέσμους με υπηρεσίες της τοπικής κοινότητας και, γενικά, να συνδράμει το παιδί στη δημιουργία κοινωνικού δικτύου ασφαλείας το οποίο μπορεί να το υποστηρίξει και να διασφαλίσει την ομαλή μετάβαση σε ανεξάρτητη ζωή.

Διάγραμμα 13: Προετοιμασία του παιδιού για τη μετάβαση από την παιδική στην ενήλικη ζωή

Πηγή: FRA, 2014

Όταν η ένταξη στην κοινωνία υποδοχής είναι προς το συμφέρον του παιδιού, ο επίτροπος πρέπει να υποστηρίζει πλήρως τη συγκεκριμένη διαδικασία, αποδίδοντας ιδιαίτερη σημασία σε ζητήματα όπως: ευκαιρίες εκπαίδευσης, διαθεσιμότητα μαθημάτων γλωσσικής και επαγγελματικής κατάρτισης, παροχή υγειονομικής περίθαλψης και υπηρεσίες αποκατάστασης, κοινωνικές επαφές και δεσμοί με την τοπική κοινότητα.

Ο επίτροπος πρέπει να καταρτίζει ατομικό σχέδιο φροντίδας σε συνεργασία με το παιδί, με στόχο τη στήριξη του παιδιού για την ανάπτυξη των ικανοτήτων του, καθώς και την απόκτηση και την ενίσχυση των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για να γίνει ανεξάρτητο, υπεύθυνο και ενεργό μέλος της κοινωνίας. Εν προκειμένω,

η έννοια των «σχεδίων ζωής» που προάγει το Συμβούλιο της Ευρώπης παρέχει χρήσιμη καθοδήγηση. Με τα σχέδια ζωής επιδιώκεται η κοινωνική ένταξη των παιδιών, η προσωπική και πολιτισμική τους ανάπτυξη και η κάλυψη των αναγκών τους όσον αφορά τη στέγαση, την υγεία, την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση και την απασχόληση.

Οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες της βίας κατά των παιδιών και της κακομεταχείρισης των παιδιών στην υγεία τους δεν πρέπει να υποτιμώνται. Τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας και άλλων μορφών βίας και κακοποίησης είναι ιδιαίτερα ευάλωτα. Αυτό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και οι επιτροπείς πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα παιδιά έχουν πρόσβαση σε κατάλληλες υπηρεσίες υποστήριξης και αποκατάστασης.

Ο επίτροπος πρέπει να παρέχει κατάλληλες και ειλικρινείς πληροφορίες και να υποστηρίζει το παιδί κατά την έξοδό του από το καθεστώς φροντίδας. Συναφώς, ο επίτροπος πρέπει να υποστηρίζει τη συνεχή ειδική συνδρομή και στήριξη των νεαρών ενηλίκων, κατά περίπτωση, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για τους νεαρούς ενηλίκους που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής.

Εάν ανήλικος ο οποίος εμπλέκεται στην υλοποίηση του σχεδίου ζωής του ενηλικιωθεί και επιδεικνύει σοβαρή προσήλωση στην εκπαίδευση ή στην επαγγελματική του κατάρτιση και αποφασιστικότητα να ενσωματωθεί στην χώρα υποδοχής, πρέπει να του χορηγηθεί προσωρινή άδεια διαμονής ώστε να ολοκληρώσει το σχέδιο ζωής, για το απαραίτητο για τον σκοπό αυτόν χρονικό διάστημα.

Πηγή: Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών (2007), Recommendation CM/Rec(2007)9 of the Committee of Ministers to member states on life projects for unaccompanied migrant minors, 12 Ιουλίου 2007, παράγραφος 26, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1164769>

10. Άσκηση νομικής εκπροσώπησης και στήριξη του παιδιού σε νομικές διαδικασίες

Τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα μπορεί να εμπλακούν σε διάφορες νομικές διαδικασίες. Στο παρόν κεφάλαιο περιγράφονται οι συνηθέστερες εξ αυτών (εκτός των διαδικασιών επιστροφής, οι οποίες περιγράφονται στην **ενότητα 9.1**). Ο επίτροπος καλείται να διαδραματίσει έναν ρόλο στις διαδικασίες αυτές, ανεξάρτητα από το κατά πόσον έχει οριστεί ειδικός νόμιμος εκπρόσωπος για το παιδί.

Γενικά, ο επίτροπος οφείλει:

- να ενημερώνει το παιδί για το δικαίωμά του στη λήψη νομικών συμβουλών και εκπροσώπηση·

- να διασφαλίζει τον διορισμό νόμιμου εκπροσώπου και την παροχή δωρεάν νομικών συμβουλών, όποτε το παιδί έχει δικαίωμα σε κάτι τέτοιο·
- να παρακολουθεί το έργο των επαγγελματιών που παρέχουν νομική συνδρομή και εκπροσώπηση·
- να διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ του παιδιού και των εν λόγω επαγγελματιών, όταν απαιτείται, μεταξύ άλλων λαμβάνοντας μέτρα για την πρόβλεψη της παρουσίας καταρτισμένου διερμηνέα·
- εάν είναι απαραίτητο, να συνοδεύει το παιδί και να συμμετέχει ενεργά σε συνεντεύξεις και ακροάσεις με το παιδί.

Επιπλέον των γενικών αυτών καθηκόντων, ο επίτροπος μπορεί επίσης να διαδραματίζει πιο συγκεκριμένο ρόλο, ο οποίος εξαρτάται από το είδος της διαδικασίας και την κατάσταση κάθε παιδιού. Στις ενότητες που ακολουθούν περιγράφονται τα καθήκοντα του επιτρόπου, ειδικότερα σε διοικητικές, αστικές και ποινικές διαδικασίες (διάγραμμα 14).

Διάγραμμα 14: Άσκηση νομικής εκπροσώπησης, στήριξη του παιδιού σε νομικές διαδικασίες και διασφάλιση πρόσβασης σε νομική συνδρομή και νομικές συμβουλές

Πηγή: FRA, 2014

10.1. Διαδικασίες εκτίμησης της ηλικίας

Η οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) καθιερώνει στο **άρθρο 13 παράγραφος 2** το τεκμήριο της παιδικής ηλικίας, σύμφωνα με το οποίο «[τ]α κράτη μέλη φροντίζουν ώστε σε περίπτωση αβεβαιότητας όσον αφορά την ηλικία του θύματος εμπορίας ανθρώπων και όταν υπάρχουν λόγοι να πιστεύεται ότι πρόκειται περί παιδιού, το εν λόγω πρόσωπο να θεωρείται κατά τεκμήριο παιδί και να αποκτά άμεση πρόσβαση σε συνδρομή, στήριξη και προστασία».

Οι διακινητές ενδέχεται να έχουν προμηθεύσει στα θύματα πλαστά έγγραφα ή ενδέχεται να έχουν υποδείξει στα παιδιά θύματα να δηλώσουν ότι είναι ενήλικοι ή, αντίθετα, να έχουν υποδείξει σε ενήλικα θύματα εμπορίας να δηλώσουν ότι είναι παιδιά. Οι μεταναστευτικές ή οι δικαστικές αρχές μπορούν να ζητήσουν τη διενέργεια εκτίμησης της ηλικίας. Οι αρχές πρέπει να δρομολογούν διαδικασία εκτίμησης για τον προσδιορισμό της ηλικίας όχι μόνον όταν αμφισβητούν την ηλικία του ενδιαφερόμενου προσώπου, αλλά και όταν έχουν λόγους να πιστεύουν ότι ένα πρόσωπο το οποίο εμφανίζεται ως ενήλικος μπορεί να είναι παιδί θύμα εμπορίας.

Η ΕΑΣΟ επισημαίνει ότι, επί του παρόντος, δεν υπάρχει καμία μέθοδος για τον προσδιορισμό της ακριβούς ηλικίας ενός ατόμου. Οι μέθοδοι εκτίμησης της ηλικίας πρέπει να σέβονται τα άτομα και την ανθρώπινη αξιοπρέπειά τους· έχουν διατυπωθεί προβληματισμοί σχετικά με τον παρεμβατικό χαρακτήρα και την ακρίβεια ορισμένων χρησιμοποιούμενων μεθόδων. Οι συνέπειες της εκτίμησης της ηλικίας είναι σοβαρές, καθώς μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα τη μεταχείριση ενός παιδιού ως ενήλικου ή ενός ενήλικου ως παιδιού. Η ΕΑΣΟ συνιστά επίσης να ορίζεται επίτροπος ή νόμιμος εκπρόσωπος πριν από τη δρομολόγηση των διαδικασιών εκτίμησης της ηλικίας.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (2014), ΕΑΣΟ age assessment practice in Europe, διατίθεται στη διεύθυνση: <http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/EASO-Age-assessment-practice-in-Europe.pdf>

Η νομοθεσία της ΕΕ για το άσυλο περιέχει ορισμένες διατάξεις σχετικά με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας ασυνόδευτων παιδιών. Το **άρθρο 25 παράγραφος 5** της οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου προβλέπει ότι, εάν υπάρχουν αμφιβολίες για την ηλικία του ατόμου, αυτό πρέπει να θεωρείται κατά τεκμήριο ανήλικο. Η συγκατάθεση του παιδιού και/ή του νόμιμου εκπροσώπου του στη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας αποτελεί προαπαιτούμενο (άρθρο 25 παράγραφος 5 εδάφιο β) της οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου).

Προτού ξεκινήσει η διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, πρέπει να οριστεί το πρόσωπο που θα ασκεί καθήκοντα επιτρόπου σε σχέση με το πρόσωπο που ισχυρίζεται ότι είναι παιδί. Ανάλογα με τις περιστάσεις, το συγκεκριμένο πρόσωπο μπορεί να ασκεί τα καθήκοντα αυτά σε προσωρινή βάση ή να είναι επίτροπος σε μονιμότερη βάση. Το πρόσωπο πρέπει να προετοιμάσει το παιδί για τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας και πρέπει να συνοδεύει και να υποστηρίζει το παιδί καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου σε σχέση με την εκτίμηση της ηλικίας

- ✓ Έλεγχος της ύπαρξης βάσιμου λόγου για τη διενέργεια εκτίμησης της ηλικίας και αίτημα μη υποβολής των παιδιών που είναι εμφανώς ανήλικα σε τέτοια διαδικασία εκτίμησης.
- ✓ Διασφάλιση της λήψης από το παιδί όλων των σχετικών πληροφοριών σχετικά με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, συμπεριλαμβανομένων σαφών πληροφοριών για τον σκοπό της, τη διεργασία και τις ενδεχόμενες συνέπειες· οι πληροφορίες πρέπει να παρέχονται με τρόπο φιλικό προς το παιδί και σε γλώσσα την οποία το παιδί κατανοεί.
- ✓ Διασφάλιση της διενέργειας της εκτίμησης της ηλικίας με την ενημερωμένη συγκατάθεση του παιδιού και του επιτρόπου.
- ✓ Διασφάλιση διενέργειας της εκτίμησης της ηλικίας από ανεξάρτητους επαγγελματίες, οι οποίοι διαθέτουν κατάλληλη εμπειρογνωμοσύνη και είναι εξοικειωμένοι με το εθνοτικό και πολιτισμικό υπόβαθρο του παιδιού, κατά τρόπο ασφαλή, ο οποίος λαμβάνει υπόψη την ιδιότητα του παιδιού και το φύλο, με δέοντα σεβασμό για την αξιοπρέπεια του παιδιού.
- ✓ Εάν εξακολουθούν να υφίστανται αμφιβολίες για την ηλικία του παιδιού μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας, επιμονή στην αντιμετώπιση του προσώπου ως παιδιού.
- ✓ Διασφάλιση της εξήγησης στο παιδί, με τρόπο φιλικό προς αυτό και σε γλώσσα την οποία κατανοεί, του αποτελέσματος της διαδικασίας.
- ✓ Αίτημα γνωστοποίησης στον επίτροπο των αποτελεσμάτων της διαδικασίας εκτίμησης και συμπερίληψης αυτών στον φάκελο του παιδιού.
- ✓ Εξέταση, μαζί με το παιδί, του ενδεχομένου άσκησης προσφυγής κατά της απόφασης εκτίμησης της ηλικίας, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.
- ✓ Παρουσία, με τη συμφωνία του παιδιού, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας.

10.2. Διαδικασίες για τις άδειες διαμονής

Όλα τα παιδιά θύματα εμπορίας τα οποία δεν έχουν δικαίωμα παραμονής στη χώρα υποδοχής δικαιούνται παρ' όλα αυτά μια **προθεσμία επίσκεψης** κατά τη διάρκεια της οποίας δεν επιτρέπεται η απομάκρυνσή τους, σύμφωνα με το **άρθρο 6** της οδηγίας για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων (τίτλοι παραμονής) (2004/81/EK) και το **άρθρο 13** της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της διακίνησης

και της εμπορίας ανθρώπων. Όλα τα θύματα εμπορίας δικαιούνται, άνευ όρων και ανεξάρτητα από το καθεστώς διαμονής τους, προθεσμία περίσκεψης, η οποία προβλέπεται ώστε να μπορέσουν να συνέλθουν και να απαλλαγούν από τους διακινητές, καθώς και να λάβουν ενημερωμένη απόφαση σχετικά με το τι θα πράξουν, μεταξύ άλλων και κατά πόσον θα συνεργαστούν με τις αρμόδιες για τη δίωξη των διακινητών αρχές [βλέπε επίσης οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ), αιτιολογική σκέψη 18].

Η οδηγία για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων (τίτλοι παραμονής) (2004/81/ΕΚ) εφαρμόζεται σε όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών, παρότι η εφαρμογή της μπορεί να περιοριστεί στους ενήλικους, όπως έπραξαν μερικά κράτη μέλη. Όταν εφαρμόζουν την οδηγία σε παιδιά, τα κράτη μέλη οφείλουν να σέβονται το μείζον συμφέρον του παιδιού και, στην περίπτωση υπηκόων τρίτων χωρών που είναι ασυνόδευτα παιδιά, οφείλουν, μεταξύ άλλων ενεργειών, να «λαμβάνουν αμέσως τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν τη νομική τους εκπροσώπηση και, εφόσον χρειάζεται, την εκπροσώπησή τους στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο» [άρθρο 10 εδάφιο γ)].

Το **άρθρο 8** της οδηγίας για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων (τίτλοι παραμονής) (2004/81/ΕΚ) υποχρεώνει τα κράτη μέλη της ΕΕ να εκδίδουν **τίτλο παραμονής** στα θύματα εμπορίας ανθρώπων που συνεργάζονται με τις αρχές, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Ο τίτλος πρέπει να έχει ισχύ τουλάχιστον έξι μηνών και να είναι ανανεώσιμος. Το **άρθρο 14** της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της διακίνησης και της εμπορίας ανθρώπων προβλέπει ότι η αρμόδια αρχή εκδίδει ανανεώσιμη άδεια διαμονής στα θύματα εάν θεωρεί ότι η διαμονή τους είναι απαραίτητη εξαιτίας της προσωπικής τους κατάστασης ή για σκοπούς ποινικής έρευνας. Για τα παιδιά θύματα, προβλέπει ότι η άδεια διαμονής εκδίδεται προς το συμφέρον του παιδιού και όπου απαιτείται, ανανεώνεται βάσει των ίδιων προϋποθέσεων (άρθρο 14 παράγραφος 2). Η εθνική νομοθεσία μπορεί να προβλέπει επίσης άλλους τρόπους έκδοσης άδειας διαμονής σε παιδί θύμα εμπορίας.

Οι αποφάσεις σχετικά με τη χορήγηση προθεσμίας περίσκεψης ή την έκδοση άδειας διαμονής λαμβάνονται κανονικά από τις μεταναστευτικές αρχές, συχνά κατόπιν διαβούλευσης με τις δικαστικές αρχές και/ή αρχές αρμόδιες για κοινωνικές υποθέσεις. Ο επίτροπος πρέπει να παρεμβαίνει στις μεταναστευτικές αρχές ζητώντας την έκδοση άδειας, όταν κάτι τέτοιο προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία, και να υποστηρίζει το παιδί στο πλαίσιο αυτό.

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου σε σχέση με τις άδειες διαμονής

- ✓ Ενημέρωση του παιδιού σχετικά με το καθεστώς διαμονής του και σχετικά με τις υφιστάμενες εναλλακτικές δυνατότητες για τη νομιμοποίηση της παραμονής του.
- ✓ Εξακρίβωση ότι το παιδί θύμα εμπορίας έχει ενημερωθεί κατάλληλα με φιλικό προς αυτό τρόπο και σε γλώσσα την οποία κατανοεί σχετικά με το δικαίωμά του σε προθεσμία περίσκεψης και σχετικά με τη δυνατότητα απόκτησης άδειας διαμονής βάσει του καθεστώτος του ως θύματος δυνάμει του δικαίου της ΕΕ και του εθνικού δικαίου.
- ✓ Αίτημα ορισμού νόμιμου εκπροσώπου για το παιδί, ο οποίος θα συμβουλευεί και θα στηρίζει το παιδί και τον επίτροπο παρέχοντας συμβουλές εμπειρογνώμονα σχετικά με τις νομικές διαδικασίες και τα σχετικά ζητήματα, και θα εκπροσωπεί το παιδί, όταν προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία.
- ✓ Υποβολή αίτησης χορήγησης προθεσμίας περίσκεψης και/ή άδειας διαμονής, για λογαριασμό του παιδιού, με τη συνδρομή νόμιμου εκπροσώπου, εφόσον απαιτείται.
- ✓ Συνοδεία του παιδιού και παρουσία κατά τη συνέντευξη του παιδιού με τις μεταναστευτικές αρχές ώστε να διαφυλαχθεί το μείζον συμφέρον του παιδιού και να διασφαλιστεί ότι οι απόψεις του παιδιού ακούγονται και λαμβάνονται δεόντως υπόψη.
- ✓ Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, εξασφάλιση της πρόσβασης του παιδιού σε κατάλληλες υπηρεσίες μετάφρασης και διερμηνείας.

10.3. Διαδικασίες διεθνούς προστασίας

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) εξέδωσε **κατευθυντήριες γραμμές** σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 1Α παράγραφος 2 της Σύμβασης του 1951 και/ή του πρωτοκόλλου του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων στα θύματα εμπορίας και σε πρόσωπα που διατρέχουν κίνδυνο εμπορίας.

Πηγή: Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Guidelines on International Protection No. 7: The application of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the status of refugees to victims of trafficking and persons at risk of being trafficked, 7 Απριλίου 2006, HCR/GIP/06/07, διατίθεται στη διεύθυνση: www.refworld.org/docid/443679fa4.html

Παρότι δεν χρειάζονται όλα τα θύματα εμπορίας διεθνή προστασία, μερικά θύματα ενδέχεται να πληρούν τις προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας βάσει της οδηγίας για την αναγνώριση (2011/95/ΕΕ).

Ο νόμιμος εκπρόσωπος που προβλέπεται βάσει του κεκτημένου της ΕΕ για το άσυλο είναι πρόσωπο το οποίο εκτελεί ένα από τα καθήκοντα του

επιτρόπου τα οποία περιγράφονται στο παρόν εγχειρίδιο, και συγκεκριμένα αυτό της νομικής εκπροσώπησης. Το συγκεκριμένο καθήκον πρέπει να ασκείται κατά προτίμηση από τον επίτροπο του παιδιού, εφόσον υπάρχει, καθώς αυτός είναι συνήθως πιο εξοικειωμένος με την κατάσταση του παιδιού. Λαμβανομένης υπόψη της πολυπλοκότητας των διαδικασιών ασύλου, ο επίτροπος πρέπει να ζητεί τη στήριξη ειδικού στο δίκαιο περί ασύλου, βάσει των διαδικασιών της εθνικής νομοθεσίας περί νομικής συνδρομής σε υποθέσεις ασύλου.

Το **άρθρο 25** της οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου (2013/32/ΕΕ) απαιτεί την εκπροσώπηση του παιδιού στις διαδικασίες ασύλου και παραθέτει γενική περιγραφή των καθηκόντων του οικείου εκπροσώπου.

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου ή, απουσία αυτού, του νόμιμου εκπροσώπου σε σχέση με το άσυλο

- ✓ Ενημέρωση του παιδιού σχετικά με το δικαίωμά του να υποβάλει αίτηση ασύλου.
- ✓ Υποβολή αίτησης ασύλου για λογαριασμό του παιδιού, ή παροχή συνδρομής στο παιδί κατά την υποβολή αίτησης ασύλου, εάν αυτό είναι προς το συμφέρον του παιδιού.
- ✓ Αναζήτηση της στήριξης ειδικευμένου δικηγόρου σε θέματα ασύλου, εκτός εάν έχει ήδη οριστεί τέτοιος, και παρακολούθηση των ενεργειών του δικηγόρου, όπου κρίνεται σκόπιμο.
- ✓ Διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ του παιδιού και του δικηγόρου.
- ✓ Αίτημα παροχής στο παιδί όλων των σχετικών πληροφοριών σχετικά με τη διαδικασία ασύλου και σχετικά με τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του με τρόπο φιλικό προς το παιδί και κατάλληλο για την ηλικία του.
- ✓ Αίτημα για καθεστώς ασφαλούς υποδοχής του θύματος, το οποίο να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της εξαίρεσης από την τοποθέτηση σε υποχρεωτικά καταλύματα, εάν κάτι τέτοιο θα θέσει την ασφάλεια του παιδιού σε κίνδυνο.
- ✓ Συνοδεία του παιδιού στις συνεντεύξεις της διαδικασίας ασύλου και στήριξη του δικηγόρου, εάν απαιτείται.
- ✓ Υποστήριξη και προετοιμασία του παιδιού, συναισθηματικά και ψυχολογικά, για τη(τις) συνέντευξη(-εις) της διαδικασίας ασύλου και παραπομπή σε τυχόν περαιτέρω ψυχολογικές συμβουλές μετά τη συνέντευξη, εάν απαιτείται.

- ✓ Διασφάλιση της παροχής στο παιδί της ευκαιρίας να ακουστεί και της δέουσας συνεκτίμησης της γνώμης και των απόψεών του, και εκπροσώπηση και προάσπιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού.
- ✓ Διασφάλιση της παροχής στο παιδί κατάλληλων μεταφράσεων και πρόσβασης σε δωρεάν υπηρεσίες διερμηνείας, εάν απαιτείται.
- ✓ Διασφάλιση άσκησης προσφυγής κατά απορριπτικής απόφασης περί ασύλου, όταν κάτι τέτοιο είναι προς το συμφέρον του παιδιού, με την υποστήριξη εμπειρογνώμονα δικηγόρου.
- ✓ Συζήτηση της απόφασης για τη χορήγηση ασύλου με το παιδί, εξηγώντας τη σημασία της για το μέλλον του παιδιού· εάν απαιτείται, αναθεώρηση του ατομικού σχεδίου του παιδιού ανάλογα με την απόφαση, κατόπιν διαβούλευσης με το παιδί. Διασφάλιση της συνέχειας των διαδικασιών όταν το παιδί γίνει 18 ετών.

Πρόσθετοι παράγοντες για τις διαδικασίες του Δουβλίνου

Το κεκτημένο της ΕΕ για το άσυλο προβλέπει έναν μηχανισμό, ο οποίος καλείται συνήθως διαδικασία του Δουβλίνου, για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους της ΕΕ που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας.

Το **άρθρο 6** του κανονισμού του Δουβλίνου [κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013], με αντικείμενο τα παιδιά, απαιτεί να αποτελεί το μείζον συμφέρον του παιδιού το πρωταρχικό μέλημα των κρατών μελών. Τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να λαμβάνουν τη συνδρομή εκπροσώπου ο οποίος διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα και την πείρα για να προάγει το μείζον συμφέρον του παιδιού σε κάθε στάδιο της διαδικασίας του Δουβλίνου.

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες πρόσθετες ενέργειες του επιτρόπου ή, απουσία αυτού, του νόμιμου εκπροσώπου σε σχέση με τις διαδικασίες του Δουβλίνου

- ✓ Εξέταση των σχετικών εγγράφων που περιέχονται στον φάκελο της αίτησης ασύλου του παιδιού.
- ✓ Εξακρίβωση της τήρησης από τις αρμόδιες για το άσυλο αρχές όλων των εγγυήσεων του κανονισμού του Δουβλίνου για την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών.

- ✓ Υποστήριξη αποφάσεων οι οποίες καθοδηγούνται από παράγοντες που σχετίζονται με την οικογενειακή ενότητα, την ευημερία και την κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού, την ασφάλεια του παιδιού, καθώς και τις απόψεις του παιδιού.
- ✓ Διασφάλιση της κατάλληλης ενημέρωσης του παιδιού και διευκόλυνση της συμμετοχής του παιδιού.
- ✓ Διευκόλυνση της επικοινωνίας με μέλη της οικογένειας, κατόπιν σχετικού αιτήματος του παιδιού.
- ✓ Υποστήριξη της μη στέρξης της ελευθερίας και αίτημα για την πρόβλεψη καθεστώτος υποδοχής το οποίο να είναι ασφαλές και να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες του παιδιού.
- ✓ Υποστήριξη της εκτέλεσης των μεταφορών σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ με τρόπο φιλικό προς το παιδί, καθώς και συνοδεία του παιδιού όταν το απαιτούν οι περιστάσεις ή υποστήριξη της πραγματοποίησης της μεταφοράς μόνον όταν είναι προς το συμφέρον του παιδιού.

10.4 Αποζημίωση και αποκατάσταση

Το **άρθρο 17** της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) απαιτεί τα θύματα εμπορίας ανθρώπων να έχουν πρόσβαση σε υφιστάμενα προγράμματα αποζημίωσης θυμάτων εγκλημάτων βίας. Το **άρθρο 15 παράγραφος 2** της ως άνω οδηγίας προβλέπει ότι τα παιδιά θύματα πρέπει να έχουν πρόσβαση χωρίς καθυστερήσεις σε δωρεάν νομικές συμβουλές και σε δωρεάν νομική εκπροσώπηση, μεταξύ άλλων και για την απαίτηση αποζημίωσης. Επιπλέον, το **άρθρο 4 παράγραφος 1 εδάφιο ε)** της οδηγίας για τα θύματα (2012/29/ΕΕ) προβλέπει ότι τα θύματα δικαιούνται να λάβουν πληροφορίες, από την πρώτη τους επαφή με την αρμόδια αρχή, σχετικά με το δικαίωμά τους σε αποζημίωση και τον τρόπο και τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να λάβουν αποζημίωση.

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου σε σχέση με τις απαιτήσεις αποζημίωσης

- ✓ Παροχή πληροφοριών στο παιδί σχετικά με το δικαίωμά του να απαιτήσει αποζημίωση.
- ✓ Διασφάλιση της παροχής στο παιδί νομικών συμβουλών σχετικά με τη δυνατότητα απαίτησης αποζημίωσης και σχετικά με τις συγκεκριμένες νομικές διαδικασίες που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία.

- ✓ Εάν το παιδί ασκήσει αγωγή αποζημίωσης, παροχή συνδρομής στο παιδί καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, μεταξύ άλλων συλλέγοντας τα απαιτούμενα έγγραφα και ζητώντας συνδρομή από ειδικευμένο δικηγόρο.
- ✓ Διαχείριση των ποσών της αποζημίωσης που λαμβάνει το παιδί.
- ✓ Διασφάλιση της συνέχειας των διαδικασιών, εάν το παιδί γίνει 18 ετών ενώ αυτές βρίσκονται σε εξέλιξη.

10.5. Αστικές διαδικασίες

Σε περιπτώσεις κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας παιδιών, μπορούν να κινηθούν αστικές διαδικασίες, εάν από την αξιολόγηση της γονικής ικανότητας προκύπτει ότι ένας ή αμφότεροι οι γονείς εμπλέκονται στην κακοποίηση και/ή στην εμπορία του παιδιού. Οι διαδικασίες αυτές θα καθορίσουν εάν πρέπει οι γονείς να αποκλειστούν από την άσκηση των γονικών δικαιωμάτων τους και εάν απαιτείται ο διορισμός επιτρόπου.

Επιπλέον, εάν ένα παιδί στερείται το γονικό περιβάλλον, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η επιστροφή ή η επανένωση της οικογένειας δεν είναι δυνατή ή εάν έχει διαπιστωθεί ότι δεν είναι προς το συμφέρον του παιδιού, οι αρμόδιες για την παιδική προστασία αρχές μπορούν να κινήσουν αστικές διαδικασίες για την τοποθέτηση του παιδιού σε ιδρύματα ή σε ανάδοχες οικογένειες για τη στήριξη της ένταξης ή την αποφυγή κινδύνων. Ο επίτροπος πρέπει να συμμετέχει πλήρως και να εκπροσωπεί το μείζον συμφέρον του παιδιού σε τέτοιου είδους διαδικασίες, διασφαλίζοντας ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται προς το συμφέρον του παιδιού και ότι οι απόψεις του παιδιού ακούγονται και λαμβάνονται δεόντως υπόψη ανάλογα με την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητας του παιδιού.

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου και/ή του νόμιμου εκπροσώπου στο πλαίσιο αστικών διαδικασιών

- ✓ Ενημέρωση του παιδιού για τις σχετικές διαδικασίες, καθώς και για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- ✓ Ενημέρωση του παιδιού σχετικά με τις διαθέσιμες εναλλακτικές δυνατότητες και εξήγηση στο παιδί των ενδεχόμενων εκβάσεων της διαδικασίας.
- ✓ Διασφάλιση της πρόσβασης του παιδιού σε νομική συνδρομή.

- ✓ Διασφάλιση της δυνατότητας του παιδιού να ασκήσει τα δικαιώματά του να εκφράσει τη γνώμη του και να ληφθούν δεόντως υπόψη οι απόψεις του.
- ✓ Προετοιμασία του παιδιού για τις ακροάσεις και τις συνεντεύξεις με τις αρμόδιες αρχές και στήριξη του παιδιού καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.
- ✓ Προαγωγή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- ✓ Σε κάθε περίπτωση, διασφάλιση της συνεκτίμησης του μείζονος συμφέροντος του παιδιού ως πρωταρχικού μελήματος, της τήρησης όλων των διαδικαστικών εγγυήσεων και της επιδίωξης της συγκατάθεσης του παιδιού.
- ✓ Παρουσία στις περιοδικές επανεξετάσεις των διαδικασιών τοποθέτησης.

10.6. Ποινικές διαδικασίες

Η οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ) περιέχει αρκετές διατάξεις για την προστασία των θυμάτων αξιόποινων πράξεων (βλέπε ιδίως άρθρο 24). Εγγυήσεις προστασίας των παιδιών που εμπλέκονται σε ποινικές διαδικασίες προβλέπονται επίσης στην οδηγία σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών (2011/93/ΕΕ). Αμφότερες οι οδηγίες απηχούν κανόνες που καθορίζονται στις **κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη** (2010).

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί σοβαρό ποινικό αδίκημα. Ως εκ τούτου, η οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) θεσπίζει σειρά ευνοϊκών διατάξεων για την προστασία των θυμάτων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τις ποινικές διαδικασίες. Τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας ενδέχεται να εμπλακούν σε ποινικές διαδικασίες. Ο επίτροπος πρέπει να είναι προετοιμασμένος να υποστηρίξει το παιδί σε τέτοιες περιπτώσεις. Η οδηγία περιέχει συγκεκριμένες εγγυήσεις γενικά για τα θύματα εμπορίας σε ποινικές έρευνες και διαδικασίες (**άρθρο 12**) και ειδικά

Το 2010, το Συμβούλιο της Ευρώπης εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη με σκοπό τη βελτίωση της πρόσβασης των παιδιών στο δικαστικό σύστημα και της αντιμετώπισης που επιφυλάσσεται στα παιδιά από το σύστημα αυτό. Τα ζητήματα που καλύπτουν οι κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνουν τα δικαιώματα ενημέρωσης, εκπροσώπησης και συμμετοχής, την προστασία της ιδιωτικής ζωής, την ασφάλεια, τη διεπιστημονική προσέγγιση και κατάρτιση, τις εγγυήσεις σε όλα τα στάδια της διαδικασίας και τη στέρηση της ελευθερίας.

Συμβούλιο της Ευρώπης. Κατευθυντήριες γραμμές για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη εγκριθείσες από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 17 Νοεμβρίου 2010, διατίθενται στη διεύθυνση http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/childjustice/Source/GuidelinesChildFriendlyJustice_EL.pdf

για τα παιδιά θύματα (**άρθρο 15**). Επιπλέον, **το άρθρο 8** της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) θεσπίζει την αρχή της μη τιμωρίας των θυμάτων, βάσει της οποίας:

«Τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις βασικές αρχές των νομικών συστημάτων τους, λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να παρέχουν στις αρμόδιες εθνικές αρχές τις εξουσίες για μη άσκηση δίωξης ή μη επιβολή κυρώσεων σε θύματα εμπορίας ανθρώπων λόγω της συμμετοχής τους σε εγκληματικές δραστηριότητες εφόσον η συμμετοχή αυτή ήταν άμεση συνέπεια του γεγονότος ότι αποτέλεσαν θύματα εμπορίας».

Τέτοιες διατάξεις έχουν ιδιαίτερη σημασία για τα παιδιά που έπεσαν θύματα εμπορίας με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους σε εγκληματικές δραστηριότητες.

Κανονικά, το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης αναθέτει το παιδί θύμα σε δικηγόρο, ο οποίος θα του παράσχει νομικές συμβουλές και νομική συνδρομή. Είναι καθήκον του επιτρόπου να διασφαλίζει ότι το παιδί έχει πρόσβαση σε νομική συνδρομή, σύμφωνα με τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας. Εάν δεν οριστεί δικηγόρος, ο επίτροπος πρέπει να ζητήσει τον ορισμό δικηγόρου από τις αρμόδιες αρχές.

Σε στενή συνεργασία με τον ορισθέντα για το παιδί δικηγόρο, ο επίτροπος πρέπει να ζητήσει να επωφεληθεί πλήρως το παιδί από τις διατάξεις της **οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων** (2011/36/ΕΕ) και/ή τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας και να επιμείνει στην προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού ως θύματος και ως μάρτυρα σε ποινικές διαδικασίες κατά του διακινητή.

Σε ποινικές διαδικασίες, ο ρόλος του επιτρόπου είναι κυρίως να στηρίζει το παιδί, καθώς τη βασική νομική συνδρομή παρέχει ο δικηγόρος.

Κατάλογος σημείων ελέγχου: Ενδεχόμενες ενέργειες του επιτρόπου σε ποινικές διαδικασίες

- ✓ Διασφάλιση της πρόσβασης του παιδιού σε κατάλληλη νομική συνδρομή: διορισμός ειδικευμένου δικηγόρου χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση για την παροχή νομικών συμβουλών και την εκπροσώπηση του παιδιού, όπως προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία.

- ✓ Παροχή βοήθειας στο παιδί ώστε να λάβει ενημερωμένη απόφαση σχετικά με τη συμμετοχή και τη συνεργασία σε ποινικές διαδικασίες: διασφάλιση της ενημέρωσης του παιδιού για τα ζητήματα ασφάλειας και προστασίας και τους σχετικούς κινδύνους, και της σαφούς κατανόησής τους από το παιδί, προτού αυτό αποφασίσει κατά πόσον θα συμμετάσχει και θα καταθέσει σε ποινικές διαδικασίες κατά των υπόπτων διακινητών.
- ✓ Διασφάλιση της πλήρους κατανόησης από το παιδί των δικαιωμάτων συνδρομής και προστασίας που εξαρτώνται από την προθυμία του να συμμετάσχει στην ποινική διαδικασία, και εκείνων που δεν τελούν υπό τέτοια αίρεση, και του δικαιώματος του παιδιού να επανεξετάσει τη συνεργασία με το δικαστικό σύστημα στο μέλλον.
- ✓ Παρότρυνση του παιδιού θύματος να κάνει πλήρη χρήση της προθεσμίας περίσκεψης προτού αποφασίσει επί του θέματος, εάν αυτό είναι προς το συμφέρον του παιδιού.
- ✓ Υποστήριξη του παιδιού στην κατανόηση κάθε επικοινωνίας που λαμβάνει, μεταξύ άλλων και από τον νόμιμο εκπρόσωπο.
- ✓ Συνοδεία του παιδιού και παρουσία σε όλες τις συνεντεύξεις και τις ακροάσεις του.
- ✓ Συναισθηματική και ψυχολογική προετοιμασία του παιδιού πριν από συνεντεύξεις και ακροάσεις και διασφάλιση της ορθής κατανόησης από το παιδί της διαδικασίας και της έκβασής της.
- ✓ Συζήτηση με το παιδί της έκβασης της διαδικασίας και των δικαστικών αποφάσεων και εξήγηση της σημασίας τους για την ιδιαίτερη κατάσταση του παιδιού και τις διαθέσιμες μελλοντικές επιλογές και ενέργειες.
- ✓ Σε συνεργασία με το πρόσωπο που παρέχει νομική συνδρομή στο παιδί, διασφάλιση της μη άσκησης δίωξης κατά του παιδιού και/ή της μη επιβολής ποινικών κυρώσεων σε αυτό για εγκληματικές δραστηριότητες ως αποτέλεσμα της εκμετάλλευσης του παιδιού, όπως προβλέπεται στο άρθρο 8 της [οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων](#) (2011/36/ΕΕ).

Γενικά, ο επίτροπος πρέπει να προάγει το μείζον συμφέρον του παιδιού ως πρωταρχικό μέλημα καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας και να προστατεύει τα δικαιώματα του παιδιού για την αποφυγή δευτερεύουσας θυματοποίησης. Για τον σκοπό αυτόν, ο επίτροπος πρέπει να συνεργάζεται με τον νόμιμο εκπρόσωπο ώστε να γίνεται πλήρης χρήση όλων των υφιστάμενων διαδικαστικών εγγυήσεων.

Ο επίτροπος πρέπει να έχει το δικαίωμα να αρνηθεί να καταθέσει σχετικά με το παιδί εάν κληθεί να πράξει κάτι τέτοιο. Οι επίτροποι πρέπει επίσης να καθοδηγούνται από την αρχή βάσει της οποίας «δεν πρέπει να βλάπτουν» το παιδί για το οποίο είναι υπεύθυνοι, είτε με τις ενέργειές τους είτε με οποιαδήποτε αποφάσεις στη λήψη των οποίων εμπλέκονται για λογαριασμό του παιδιού. Είναι σημαντικό οι αστυνομικές και οι δικτικές υπηρεσίες να γνωρίζουν τις διατάξεις αυτές και να κατανοούν ότι δεν δικαιούνται να ασκήσουν πιέσεις στον επίτροπο ώστε αυτός να προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια για την οποία ο ίδιος θεωρεί ότι αντιβαίνει στο μείζον συμφέρον του παιδιού.

Πηγή: UNICEF (2008), Reference guide on protecting the rights of the child victims of trafficking in Europe, *Γενεύη*, σ. 54, διατίθεται στη διεύθυνση: www.unicef.org/ceecis/UNICEF_Child_Trafficking_low.pdf

Σε κάθε περίπτωση και όποτε ένα παιδί έρχεται σε επαφή με τον νόμο και εμπλέκεται σε δικαστικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων αστυνομικών ερευνών, τα κράτη μέλη της ΕΕ παροτρύνονται να εφαρμόζουν τις *κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη* (2010).

10.7. Αστυνομικές έρευνες

Δραστηριότητες αστυνομικής έρευνας στις οποίες εμπλέκονται παιδιά, όπως ανακρίσεις, ακροάσεις ή έρευνες, δεν πρέπει να διενεργούνται προτού το παιδί αποκτήσει επίτροπο (έστω προσωρινό) και δικηγόρο ή άλλο ειδικευμένο επαγγελματία νομικό (όταν προβλέπεται εκ του νόμου). Το ίδιο πρέπει να ισχύει για τις ανακριτικές δικαστικές δραστηριότητες.

Παράρτημα 1: Νομικές πηγές

Πράξεις της ΕΕ	
Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ	Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕ C 364 της 18.12.2000, 430 έτος
Οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ)	Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία, ΕΕ L 180 της 29.6.2013, σ. 96-116
Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου (2013/32/ΕΕ)	Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 180, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, ΕΕ L 180 της 29.6.2013, σ. 60-95
Κανονισμός του Δουβλίνου (ΕΕ) αριθ. 604/2013	Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, ΕΕ L 180 της 29.6.2013, σ. 31-59
Οδηγία για τα θύματα (2012/29/ΕΕ)	Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου, ΕΕ L 315 της 14.11.2012, σ. 57-73
Οδηγία για την αναγνώριση (2011/95/ΕΕ)	Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχομένης προστασίας, ΕΕ L 337 της 20.12.2011, σ. 9-26
Οδηγία σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών (2011/93/ΕΕ)	Οδηγία 2011/93/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1-14
Οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ)	Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1-11
Οδηγία για την επιστροφή (2008/115/ΕΚ)	Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, ΕΕ L 348 της 24.12.2008, σ. 98-107
Κανονισμός Βρυξέλλες II	Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2116/2004 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2004, σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000, όσον αφορά τις συνθήκες που έχουν συναφθεί με την Αγία Έδρα, ΕΕ L 367 της 14.12.2004, σ. 1-2
Οδηγία για τους τίτλους παραμονής θυμάτων εμπορίας (2004/81/ΕΚ)	Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές, ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 19-23

Οδηγία για την ελεύθερη κυκλοφορία (2004/38/ΕΚ)	Οδηγία 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ), ΕΕ L 158 της 30.4.2004, σ. 77-123
Διεθνείς πράξεις	
Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών	Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Νέα Υόρκη, 20 Νοεμβρίου 1989, Συλλογή Συνθηκών, τ. 1577, σ. 3
Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της διακίνησης και εμπορίας	Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, Βαρσοβία, 2005
Σύμβαση του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων	Σύμβαση του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων, Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Συλλογή Συνθηκών, τ. 189, σ. 137
Σύμβαση της Χάγης του 1993	Σύμβαση της 29ης Μαΐου 1993 για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία
Σύμβαση της Χάγης του 1996	Σύμβαση της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών
Άλλες μη δεσμευτικές νομικές πηγές	
Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6	Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6, Μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους, 1η Σεπτεμβρίου 2005, CRC/GC/2005/6
Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 12	Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 12, Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, 1η Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12
Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 13	Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 13, Το δικαίωμα του παιδιού στην προστασία από κάθε μορφή βίας, 18 Απριλίου 2011, CRC/C/GC/13
Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 14	Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του, 29 Μαΐου 2013, CRC/C/GC/14
Απόφαση αριθ. 64/142. Guidelines for the alternative care of children (Κατευθυντήριες γραμμές για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών)	Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, Απόφαση 64/142, Guidelines for the alternative care of children (Κατευθυντήριες γραμμές για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών), 24 Φεβρουαρίου 2010, A/RES/64/142
Συμβούλιο της Ευρώπης, Κατευθυντήριες γραμμές για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη	Συμβούλιο της Ευρώπης, Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη, οι οποίες εγκρίθηκαν από την Επιτροπή Υπουργών στις 17 Νοεμβρίου 2010 στη 1098η συνεδρίαση των αναπληρωτών υπουργών – επιμελημένη έκδοση της 31ης Μαΐου 2011
Συμβούλιο της Ευρώπης, Life projects for unaccompanied migrant minors (Σχέδια ζωής για τους ασυνόδευτους ανήλικους μετανάστες)	Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών, Σύσταση CM/Rec(2007)9 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη με θέμα «Life projects for unaccompanied migrant minors» (Σχέδια ζωής για τους ασυνόδευτους ανήλικους μετανάστες), 12 Ιουλίου 2007

Παράρτημα 2: Επιλεγμένη βιβλιογραφία

Συμβούλιο της Ευρώπης (2009), *Council of Europe's policy guidelines on integrated national strategies for the protection of children from violence*, Στρασβούργο, www.coe.int/t/dg3/children/News/Guidelines/Adoption_guidelines_en.asp.

Συμβούλιο της Ευρώπης (2011), Κοινοβουλευτική Συνέλευση, Επιτροπή Μετανάστευσης, Προσφύγων και Εκτοπισμένων, *Migrant Children: What rights at 18?*, (Έκθεση/Εγγρ. 13505/23 Απριλίου 2014), <http://website-pace.net/documents/19863/168397/20140313-MigrantRights18-EN.pdf/ea190a6e-1794-4d30-b153-8c18dc95669f> <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20589&lang=en>.

Συμβούλιο της Ευρώπης (2010), *Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη και αιτιολογική έκθεση*, εγκριθείσες από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 17 Νοεμβρίου 2010, http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/childjustice/Source/GuidelinesChildFriendlyJustice_EL.pdf.

Defence for Children – ECPAT Κάτω Χώρες (2011), *Core standards for guardians of separated children in Europe*, Leiden, <http://www.corestandardsforguardians.eu/>.

EASO (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο) (2014), *EASO age assessment practice in Europe*, <http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/EASO-Age-assessment-practice-in-Europe.pdf>.

ENGI (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Φορέων Επιτροπείας) (2011), *Care for unaccompanied minors: Minimum standards, risk factors and recommendations for practitioners*, Guardianship in practice, τελική έκθεση, Ουτρέχτη, <http://engi.eu/about/documentation/>.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), *Missing children in the European Union: Mapping, data collection and statistics*, Ρότερνταμ, http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/missing_children_study_2013_en.pdf.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), *Τα δικαιώματα της ΕΕ για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Υπηρεσία Εκδόσεων), http://ec.europa.eu/anti-trafficking/EU-Policy/EU_rights_victims.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010), *Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Πρόγραμμα δράσης για τους ασυνόδευτους ανηλίκους (2010-2014)*, της 6ης Μαΐου 2010, COM(2010) 213/3, Βρυξέλλες, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0213:FIN:EL:PDF>.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012), *Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ενδιάμεση έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του*

προγράμματος δράσης για τους ασυνόδευτους ανηλίκους, Βρυξέλλες, 28 Σεπτεμβρίου 2012, COM(2012) 554 final, <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2012/EL/1-2012-554-EL-F1-1.Pdf>.

FRA (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2009), *Child trafficking in the European Union: Challenges, perspectives and good practices*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/529-Pub_Child_Trafficking_09_en.pdf.

FRA (2011), *Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, Comparative report*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf.

Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) (2007), *The IOM handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking*, Γενεύη, Ελβετία, http://publications.iom.int/bookstore/free/IOM_Handbook_Assistance.pdf,

Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού (ΔΕΕΣ) (2004), *Inter-agency Guiding Principles on Unaccompanied and Separated Children*, Κεντρική υπηρεσία εντοπισμού και τμήμα προστασίας, Γενεύη, Ελβετία, http://www.unicef.org/violencestudy/pdf/IAG_UASCs.pdf.

ΟΑΣΕ (Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη) (2004), *National Referral Mechanisms – Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons: A Practical Handbook*, Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, <http://www.osce.org/odihr/13967>.

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (2011), *Joint UN Commentary on the EU Directive – A Human Rights-Based Approach, Prevent Combat Protect Human Trafficking*, https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2011/UN_Commentary_EU_Trafficking_Directive_2011.pdf.

Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF) (2008), *Reference guide on protecting the rights of the child victims of trafficking in Europe*, Γενεύη, www.unicef.org/ceecis/UNICEF_Child_Trafficking_low.pdf.

UNICEF (2008), *UNICEF Child Protection Strategy*, E/ICEF/2008/5/Rev.1, 20 Μαΐου 2008, www.unicef.org/protection/files/CP_Strategy_English.pdf.

UNICEF (2013), *Age assessment: a technical note* (των Smith, T. και Brownless, L.), Νέα Υόρκη, [http://www.unicef.org/protection/files/Age_Assessment_Note_final_version_\(English\).pdf](http://www.unicef.org/protection/files/Age_Assessment_Note_final_version_(English).pdf).

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) (2006), *Guidelines on international protection No. 7: The application of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees to Victims of Trafficking and Persons at Risk of Being Trafficked*, HCR/GIP/06/07, www.refworld.org/docid/443679fa4.html.

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) (2008), *UNHCR Guidelines on Determining the Best Interests of the Child*, Μάιος 2008, www.refworld.org/docid/48480c342.html.

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και Συμβούλιο της Ευρώπης (2014), *Unaccompanied and separated asylum-seeking and refugee children turning eighteen: What to celebrate?*, Στρασβούργο, Γαλλία, www.refworld.org/DOCID/53281A864.HTML.

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και Διεθνής Επιτροπή Διάσωσης (IRC) (2011), *Field handbook for the implementation of UNHCR BID Guidelines*, www.refworld.org/pdfid/4e4a57d02.pdf.

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR) (2008), *Recommended principles and guidelines on human rights and human trafficking: commentary*, http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Commentary_Human_Trafficking_en.pdf.

ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ

Δωρεάν εκδόσεις:

- ένα αντίτυπο:
από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- περισσότερα από ένα αντίτυπα ή αφίσες/χάρτες:
από τις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης(http://ec.europa.eu/represent_el.htm),
από τα γραφεία εκπροσώπησης στις εκτός ΕΕ χώρες (http://eeas.europa.eu/delegations/index_el.htm),
επικοινωνώντας με την υπηρεσία Άμεση Ευρώπη (http://europa.eu/europedirect/index_el.htm) ή
καλώντας τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (δωρεάν τηλεφωνικός αριθμός από όλη την Ένωση) (*).

(*) Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν, και οι κλήσεις είναι γενικώς δωρεάν (ενδέχεται όμως κάποιες κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ορισμένων τηλεπικοινωνιακών φορέων ή από τηλεφωνικούς θαλάμους ή ξενοδοχεία να χρεώνονται).

Εκδόσεις επί πληρωμή:

- από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Στόχος της επιτροπείας των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα είναι η ενίσχυση της προστασίας των παιδιών, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των ιδιαίτερων αναγκών των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας. Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012-2016 αναγνωρίζει τη σημασία γενικών συστημάτων προστασίας με άξονα το παιδί, ακρογωνιαίος λίθος των οποίων είναι ένα εύρωστο σύστημα επιτροπείας. Τα αποτελεσματικά συστήματα επιτροπείας είναι καθοριστικά για την πρόληψη της κακοποίησης, της παραμέλησης και της εκμετάλλευσης. Ωστόσο, οι ρόλοι, τα προσόντα και οι αρμοδιότητες των επιτρόπων διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Το παρόν εγχειρίδιο, το οποίο εκδίδεται από κοινού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχεδιάστηκε με σκοπό να συμβάλει στην τυποποίηση της πρακτικής της επιτροπείας, εξοπλίζοντάς την καλύτερα για την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων αναγκών των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας. Παρέχει καθοδήγηση και συστάσεις στα κράτη μέλη της ΕΕ για την ενίσχυση των συστημάτων επιτροπείας τους, τη θέσπιση βασικών αρχών, τον θεμελιώδη σχεδιασμό και τη διαχείριση των εν λόγω συστημάτων. Προωθώντας μια κοινή αντίληψη των βασικών χαρακτηριστικών του συστήματος επιτροπείας, στοχεύει στη βελτίωση των συνθηκών για τα παιδιά που τελούν υπό επιτροπεία και στην προαγωγή του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.